

Univerza
v Ljubljani

Fakulteta
za gradbeništvo
in geodezijo

Jamova cesta 2
1000 Ljubljana, Slovenija
<http://www3.fgg.uni-lj.si/>

DRUGG – Digitalni repozitorij UL FGG
<http://drugg.fgg.uni-lj.si/>

To je izvirna različica zaključnega dela.

Prosimo, da se pri navajanju sklicujete na bibliografske podatke, kot je navedeno:

Demšar, B., 2014. Trajnostne oblike turistične ponudbe v naselju Spodnja in Zgornja Sorica. Diplomaska naloga. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo. (mentorica Zavodnik Lamovšek, A., somentor Mrak, G.): 78 str.

Datum arhiviranja: 07-01-2015

University
of Ljubljana

Faculty of
Civil and Geodetic
Engineering

Jamova cesta 2
SI – 1000 Ljubljana, Slovenia
<http://www3.fgg.uni-lj.si/en/>

DRUGG – The Digital Repository
<http://drugg.fgg.uni-lj.si/>

This is original version of final thesis.

When citing, please refer to the publisher's bibliographic information as follows:

Demšar, B., 2014. Trajnostne oblike turistične ponudbe v naselju Spodnja in Zgornja Sorica. B.Sc. Thesis. Ljubljana, University of Ljubljani, Faculty of civil and geodetic engineering. (supervisor Zavodnik Lamovšek, A., co-supervisor Mrak, G.): 78 pp.

Archiving Date: 07-01-2015

Univerza
v Ljubljani

Fakulteta za
*gradbeništvo in
geodezijo*

Jamova 2
1000 Ljubljana, Slovenija
telefon (01) 47 68 500
faks (01) 42 50 681
fgg@fgg.uni-lj.si

**VISOKOŠOLSKI ŠTUDIJSKI
PROGRAM GEODEZIJA
SMER ZA PROSTORSKO
INFORMATIKO**

Kandidatka:

BARBARA DEMŠAR

**TRAJNOSTNE OBLIKE TURISTIČNE PONUDBE V
NASELJU SPODNJA IN ZGORNJA SORICA**

Diplomska naloga št.: 407/PI

**SUSTAINABLE FORMS OF THE TOURISM OFFER IN
THE SPODNJA AND ZGORNJA SORICA
SETTLEMENTS**

Graduation thesis No.: 407/PI

Mentorica:

doc. dr. Alma Zavodnik Lamovšek

Predsednica komisije:

doc. dr. Alma Zavodnik Lamovšek

Somentor:

asist. Gašper Mrak

Član komisije:

viš. pred. dr. Miran Ferlan

viš. pred. mag. Mojca Foški

Ljubljana, 17. 12. 2014

STRAN ZA POPRAVKE, ERRATA

Stran z napako

Vrstica z napako

Namesto

Naj bo

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Barbara Demšar izjavljam, da sem avtorica diplomske naloge z naslovom:
»TRAJNOSTNE OBLIKE TURISTIČNE PONUDBE V NASELJU SPODNJA IN ZGORNJA
SORICA«.

Izjavljam, da je elektronska različica v vsem enaka tiskani različici.

Izjavljam, da dovoljujem objavo elektronske različice v digitalnem repozitoriju.

Ljubljana, december 2014

Barbara Demšar

BIBLIOGRAFSKO – DOKUMENTACIJSKA STRAN IN IZVLEČEK

UDK:	338.488.2:640.412:711(497.4)(043.2)
Avtor:	Barbara Demšar
Mentor:	doc. dr. Alma Zavodnik Lamovšek
Somentor:	asist. Gašper Mrak
Naslov:	Trajnostne oblike turistične ponudbe v naselju Spodnja in Zgornja Sorica
Tip dokumenta:	Diplomska naloga – visokošolski strokovni študij
Obseg in oprema:	78 str., 5 pregl., 15.graf., 46 sl., 10 pril.
Ključne besede:	turizem, podeželje, razpršeni hotel, nastanitveni objekti, naselje Spodnja in Zgornja Sorica

Izvodček

V diplomski nalogi obravnavamo koncept razpršenega hotela v naselju Spodnja in Zgornja Sorica v občini Železniki. Glavni namen je ugotoviti, ali je koncept razpršenega hotela sprejemljiva oblika dodatne turistične ponudbe za lokalno prebivalstvo, ali je v naselju dovolj kakovostnih objektov za potrebe takega hotela in ali bi se s tem naselju povečala možnost razvoja turizma. Nova oblika turistične ponudbe v izbranem naselju lahko zagotovi nova delovna mesta, turistična ponudba se bo izboljšala, prebivalci bodo še bolj povezani, sam kraj pa bo bolj prepoznaven.

V teoretičnem delu naloge so predstavljene značilnosti turizma, podeželja ter koncept razpršenega hotela. Predstavljeni so tudi primeri dobrih praks razpršenih hotelov v Italiji. V aplikativnem delu je podrobneje predstavljeno območje Spodnje in Zgornje Sorice v občini Železniki, za katerega so bile narejene tudi ustrezne prostorske analize. Poleg tega je bila na obravnavanem območju izvedena anketa, v kateri smo prebivalce povprašali, kako so zadovoljni z ureditvijo vasi, turistično ponudbo v vasi in kakšna se jim zdi ideja razpršenega hotela v Sorici. V zadnjem delu naloge pa je na podlagi izvedenih analiz in ankete oblikovana in predstavljena umestitev razpršenega hotela v naselju Spodnja in Zgornja Sorica.

BIBLIOGRAPHIC – DOCUMENTALISTIC INFORMATION AND ABSTRACT

UDC:	338.488.2:640.412:711(497.4)(043.2)
Author:	Barbara Demšar
Supervisor:	Assist. Prof. Alma Zavodnik Lamovšek Ph. D.
Cosupervisor:	Assist. Gašper Mrak
Title:	Sustainable forms of the tourism offer in the Spodnja and Zgornja Sorica settlements
Document type:	Graduation Thesis – Higher professional studies
Scope and tools:	78 p., 5 tab., 15 graph., 46 fig., 10 ann.
Keywords:	tourism, countryside, distributed hospitality, accommodation facilities, settlement Spodnja and Zgornja Sorica

Abstract

In this graduation thesis a concept of a distributed hospitality in the settlement Spodnja and Zgornja Sorica in the municipality of Železniki was considered. The main purpose is to determine, whether this sustainable concept is an acceptable form of an additional tourism offer. The settlement was analysed whether there are sufficient facilities and buildings for this kind of offer and whether it would add to an increase in the tourism development. This modern form of the tourism offer in the settlement could offer new jobs, improvement of the tourism, have the residents more engaged in local development and give more recognition the village itself.

In the theoretical part of the thesis the characteristics of the tourism, countryside and the idea of the distributed hospitality are presented. A selection of best practices of distributed hospitality in Italy are shown. In the applicative part a more detailed presentation of the area Spodnja and Zgornja Sorica is described. In addition to this a survey in the analyzed area there was also done. Through the survey the residents were asked if they are satisfied with the organization of the village, with the tourism offer in the village and what would they feel about the application of the distributed hospitality in Sorica. In the last part of the thesis based on the performed analysis and survey there the placement of the distributed hospitality in the settlement of Spodnja and Zgornja Sorica is presented.

ZAHVALA

Za strokovno pomoč in podporo pri nastajanju diplomskega dela se iskreno zahvaljujem mentorici doc. dr. Almi Zavodnik Lamovšek ter somentorju asistentu Gašperju Mraku.

Zahvala pa gre tudi moji družini, fantu in prijateljem, ki so me v času študija spremljali in podpirali.

KAZALO VSEBINE

1	UVOD	1
2	TURIZEM NA PODEŽELJU.....	3
2.1	Razvoj turizma na podeželju.....	4
2.2	Turizem v Alpah	6
2.3	Oblike in vrste turizma na podeželju	7
2.4	Normativna ureditev in organiziranost turizma v Sloveniji	9
2.4.1	Alpska konvencija	9
2.4.2	Strategija razvoja turizma v Evropski uniji in Sloveniji	11
2.4.3	Turizem na zavarovanih območjih	13
2.5	Predstavitev koncepta razpršenega hotela.....	18
2.5.1	Primeri razpršenega hotela v Italiji.....	22
3	PREDSTAVITEV IN ANALIZA IZBRANE VASI SORICA.....	29
3.1	Predstavitev širšega območja obravnave	29
3.2	Predstavitev naselja Spodnja in Zgornja Sorica na ožjem območju obravnave	31
3.2.1	Zgodovinski razvoj naselja	33
3.2.2	Demografske značilnosti naselja	35
3.3	Razvoj dejavnosti v naselju Spodnja in Zgornja Sorica	35
3.4	Anketa o zadovoljstvu prebivalstva ter nadaljnjih možnostih razvoja naselja Spodnja in Zgornja Sorica	40
3.5	Analiza dejanske rabe prostora	49
3.6	Prometna analiza	50
3.7	Analiza namembnosti objektov	50
3.8	Naravne vrednote in kulturna dediščina	51
3.9	Morfološka analiza naselja.....	58
3.10	Vizualna analiza	60

4 PREDLOG UREDITVE RAZPRŠENEGA HOTELA V NASELJU	
SPODNJA IN ZGORNJA SORICA.....	61
4.1 Zasnova hotela	61
4.2 Prikaz koncepta razpršenega hotela v naselju Sorica.....	66
ZAKLJUČEK.....	73
VIRI	75

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 1: Površina in število prebivalcev članic Alpske konvencije	10
Preglednica 2: Območje Nature 2000 v Sorici.....	18
Preglednica 3: Razlike med nastanitvijo v razpršenem hotelu, standardnem hotelu in zasebnimi sobami.....	21
Preglednica 4: Naravne vrednote na območju naselja Sorica	52
Preglednica 5: Lastnosti objektov, primernih za razpršeni hotel Sorica	62

KAZALO GRAFIKONOV

Grafikon 1: Gibanje števila prebivalcev v Občini Železniki v zadnjih 6-ih letih	31
Grafikon 2: Gibanje števila moškega in ženskega prebivalstva od leta 1971 – 2013.....	35
Grafikon 3: Spol anketirancev	40
Grafikon 4: Starost anketirancev	40
Grafikon 5: Izobrazba anketirancev.....	41
Grafikon 6: Dejavnost za preživetje.....	41
Grafikon 7: Zadovoljstvo anketirancev s sedanjo ureditvijo vasi	42
Grafikon 8: Najbolj privlačna točka v vasi.....	43
Grafikon 9: Točke v vasi, kjer se vaščani največ zadržujejo	43
Grafikon 10: Stvari, objekti, ki jih prebivalci v vasi najbolj pogrešajo	44
Grafikon 11: Turistična ponudba v vasi	45
Grafikon 12: Predlogi za izboljšanje razvoja vasi	45
Grafikon 13: Ponudba domačih izdelkov in pridelkov	46
Grafikon 14: Odprtje dodatne dejavnosti na kmetiji	47
Grafikon 15: Pripravljenost vključitve anketirancev v projekt razpršeni hotel	48

KAZALO SLIK

Slika 1: Turistična kmetija na podeželju	7
Slika 2: Članice Alpske konvencije	10
Slika 3: Območje TNP v Sloveniji	14
Slika 4: Bogastvo triglavskega narodnega parka – Slap Savica	15
Slika 5: Vasica Sutrio v Italiji	23
Slika 6: Recepcija razpršenega hotela Sutrio	23
Slika 7: Prikaz umestitve razpršenega hotela Sutrio.....	24
Slika 8: Razpršeni hotel Valli del Natasione	25
Slika 9: Zunanost nastanitvenega objekta Casa Krajnova	25
Slika 10: Notranjost nastanitvenega objekta Casa Krajnova	25
Slika 11: Nastanitveni objekt Casa Scano.....	26
Slika 12: Razpršeni hotel Valcelina Val Vajont.....	26
Slika 13: Jezero Barcis	27
Slika 14: Mesto Erto Casso.....	27
Slika 15: Meje občine Železniki in naselja v njej.....	29
Slika 16: Grb občine Železniki.....	30
Slika 17: Vasi pod Ratitovcem.....	32
Slika 18: Razdalje do bližnjih turističnih krajev	33
Slika 19: Spodnja in Zgornja Sorica iz franciscejskega katastra	34
Slika 20: Karta športnih aktivnosti	39
Slika 21: Karta dejanske rabe prostora	49
Slika 22: Karta prometa.....	50
Slika 23: Analiza namembnosti objektov	51
Slika 24: Cerkev Sv. Nikolaja	53
Slika 25: Spomenik Ivana Groharja, v ozadju Spodnja Sorica.....	53
Slika 26: Gostilna Podrošt.....	54
Slika 27: Martinova domačija v Heblarjih.....	55
Slika 28: Vojaška kasarna pod vrhom Slatnika.....	56
Slika 29: Zgornja Sorica	56
Slika 30: Karta omejitev	57
Slika 31: Kozolec	58
Slika 32: Gasilski dom v vaškem jedru	58
Slika 33: Morfološka analiza	59
Slika 34: Vizualna analiza	60
Slika 35: Prikaz zasnove sistema razpršenega hotela Sorica.....	64
Slika 36: Oddaljenost nastanitvenih objektov od recepcije razpršenega hotela	65

Slika 37: Recepcija razpršenega hotela Sorica	66
Slika 38: Nastanitveni objekt št. 1	67
Slika 39: Nastanitveni objekt št. 2	67
Slika 40: Nastanitveni objekt št. 3	68
Slika 41: Nastanitveni objekt št. 4	68
Slika 42: Nastanitveni objekt št. 5	69
Slika 43: Nastanitveni objekt št. 6	69
Slika 44: Nastanitveni objekt št. 7	70
Slika 45: Nastanitveni objekt št. 8	70
Slika 46: Razpršeni hotel Sorica, izbrani objekti in prikaz njihovih lokacij v naselju	71

KRATICE

ARSO	Agencija Republike Slovenije za okolje
EKSRP	Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja
EU	Evropska unija
GERK	Grafična enota rabe zemljišča kmetijskega gospodarstva
GURS	Geodetska uprava Republike Slovenije
IUCN	ang. International Union for Conservation of Nature
PRP	Program razvoja podeželja
RNKD	Register nepremičnin kulturne dediščine
SKP	Skupna evropska politika
SPRS	Strategija razvoja turizma v Sloveniji
SRT	Strategija razvoja turizma
SURS	Statistični urad Republike Slovenije
TNP	Triglavski narodni park
UNWTO	ang. World Tourism Organization

1 UVOD

V diplomski nalogi predstavljamo idejo razpršenega hotela. Do sedaj se je ideja te ponudbe odlično prijela v sosednji Italiji, tako v notranjosti države kot v alpskem območju. V območje predalpskega sveta spada tudi naselje Spodnja in Zgornja Sorica v Selški dolini, ki je v diplomski nalogi podrobneje opisana. Glede na idejo razpršenega hotela, smo v naselju Sorica prepoznali kakovostne dejavnike, ki predstavljajo dobro izhodišče in potencial za razvoj razpršenega hotela kot dodatne oblike turistične ponudbe – od lege naselja, ohranjenosti objektov, načinov spremljevalne ponudbe itd..

Namen diplomske naloge je torej obravnavati naselje Spodnja in Zgornja Sorica v občini Železniki v Selški dolini in na podlagi prostorskih analiz predstaviti umestitev razpršenega hotela Sorica v naselje. V sklopu naloge je bila opravljena tudi anonimna anketa med prebivalci, s katero smo ugotavljali zadovoljstvo z dejavnostmi v naselju, spraševali o pomanjkljivostih in predstavili idejo razpršenega hotela ter zabeležili odzive prebivalcev.

Ideja razpršenega hotela je povezava malih turističnih ponudnikov na določenem ožjem geografskem območju v širšo in celovito ponudbo turističnih storitev. Model razpršenega hotela omogoča naselju postati »hotel« z eno recepcijo, ki nudi možnost nastanitve, gostinske ponudbe ter vključevanje drugih ponudnikov v mrežo aktivnosti - turistično vodenje, prodaja domačih izdelkov in pridelkov, ogled lokalnih znamenitosti idr.. (Agrotur, 2013)

Nova oblika turistične ponudbe bo naselju prinesla nova delovna mesta, boljši razvoj ter večjo prepoznavnost. Koncept razpršenega hotela sledi tudi ideji trajnostnega razvoja, in je s prostorskega vidika primeren za razvoj razpršenega hotela, na izbranem območju. V naselju ni predvidenih novih gradenj turističnih kompleksov, temveč bo turistična ponudba usmerjena v obnovo zapuščenih objektov.

Diplomska naloga je sestavljena iz teoretičnega in aplikativnega dela.

V teoretičnem delu je opredeljen turizem, njegov razvoj in oblike na podeželju, s posebnim poudarkom na alpski prostor. Predstavljen je tudi koncept razpršenega hotela in primeri dobrih praks razpršenih hotelov v sosednji Italiji.

V aplikativnem delu je podrobneje predstavljeno naselje Spodnja in Zgornja Sorica (zgodovina vasi, demografske značilnosti, razvoj turizma v vasi, možnosti športnih aktivnosti). Za obravnavano območje so bile narejene tudi prostorske analize. Te se

nanašajo na rabo prostora, prometno infrastrukturo, kulturno dediščino, naravne danosti in omejitve, namembnosti objektov, morfološko analizo ter vizualno analizo.

Predstavljeni so tudi rezultati ankete, ki je bila opravljena na samem terenu.

V zadnjem delu je na podlagi izvedenih prostorskih analiz predlagana zasnova in prikaz ureditve razpršenega hotela v naselju Sorica.

Za prikaz prostorskih analiz in prikaz sistema razpršenega hotela smo uporabili programski paket ArcGIS. Podatki so bili pridobljeni s spletnih portalov Ministrstva za okolje, Ministrstva za kulturo, Geodetske uprave Republike Slovenije ter Agencije za okolje.

2 TURIZEM NA PODEŽELJU

Turizem je pojav družbe, obilja, potrošništva in ena od oblik dejavnosti prostega časa (Pogačnik, 2008). V skladu z definicijo Svetovne turistične organizacije (UNWTO - članica Združenih narodov) je turist oseba, ki potuje vsaj 50 milj (približno 80 km) od kraja stalnega prebivališča (Turizem, 2013). Turizem je tudi pomembna gospodarska veja, ki se mora razvijati tako, da ne ogroža naravnih in kulturnih značilnosti, spoštuje pa tako naravo, kot potrebe in interese lokalnega prebivalstva (Bizjak et al., 2001).

Primarne naloge turizma so številne in večpomenske (Jamnik, 2007):

- zadovoljevanje potreb po počitku, klimatskem zdravljenju, okrevanju, rekreaciji, zabavi,
- spoznavanje naravnih lepot in posebnosti,
- dviganje kulturne ravni prebivalstva,
- spoznavanje drugih narodov in dežele ter približevanje z njimi,
- vpliv deviznih sredstev s prihodkom kapitala iz razvitih v nerazvite dežele.

Beseda turizem izhaja iz francoske in angleške besede tour, ki pomeni krožno gibanje ali krožno potovanje. Turisti v širšem smislu so osebe, ki potujejo in se začasno nahajajo v drugem kraju svoje države, ne glede na namen obiska. Turisti v ožjem smislu pa so osebe, pri katerih sta poglobljena rekreacijski in kulturni motiv. (Jeršič, 1987)

V največji meri turizem temelji na naravnih pogojih (morje, jezera, reke, zdravilni vrelci, čisto okolje). Prav tako je pomembna kulturnozgodovinska dediščina in navade ljudi, ki pomembno prispevajo k turizmu. Seveda pa ne gre brez razvitosti turističnih zmogljivosti, prometnega omrežja ter dodatne ponudbe. (Pogačnik, 1992)

Čas počitnic in dopustov izkoristimo za oddih in sprostitev. Vse več se odločamo za aktivno preživljanje le teh v mirnih in odmaknjenih krajih, stran od hrupnih avtomobilov in vsakodnevnega hitenja ljudi. Sprehodi, planinarjenje, ogled kulturnih prireditev so le ene od oblik preživljanja prostega časa, s katerim se najpogosteje srečamo na podeželju.

Podeželje označuje območja zunaj mest, katerih značilne poteze so manjša gostota prebivalstva in prevlada kmetijske in gozdarske dejavnosti. Ti dve dejavnosti sta najpomembnejša dejavnika oblikovanja kulturne pokrajine. Je pa podeželje čedalje bolj dragocen prostor za bivanje, delo in rekreacijo. (Kladnik, 1999)

Zelo pomembna dejavnika za podeželje sta prometna in komunalna infrastruktura. Razlike med kmečkim in mestnim prebivalstvom so še vedno prisotne, vendar se počasi zmanjšujejo

zaradi vsakodnevnih delovnih migracij s podeželja v mesto. Identiteta slovenskega podeželja se kljub lokalnim prizadevanjem izgublja. Kmetje in drugi prebivalci podeželja mestnemu prebivalstvu zagotavljajo domače dobrrote, aktivno ter kakovostno preživljanje prostega časa ter doživljanje naravne in kulturne dediščine podeželja. »Seveda pa je temelj za uspešno sodelovanje meščanov in prebivalcev podeželja medsebojno spoštovanje.« (Barbič et al., 2010)

Slovenija ima dobre osnove za razvoj različnih vrst turizma. To so predvsem pokrajinska raznolikost, bogata kulturna in naravna dediščina ter ponudba različnih storitev na razmeroma majhnem prostoru. (Pogačnik, 2008)

Glede na letni čas ločimo sezonske, posezonske in izvensezonske turiste, glede na izvor turistov pa tujske, domače in zdomske turiste. Glede na namen pa so tu še druge oblike; od športnega, gorskega, kulturnega, verskega in nakupovalnega turizma. V času visoke turistične sezone se cene ter obseg ponudbe turističnih storitev zvišajo, v času izven sezone pa cene ter ponudba padajo. Delež tujih turistov je za gospodarstvo izjemno pomemben, saj je zaslužek iz turizma čisti priliv. (Pogačnik, 2008)

2.1 Razvoj turizma na podeželju

Na podeželju je v preteklosti prevladovalo kmečko prebivalstvo, danes pa je v manjšini. Predstavlja le še okoli 12 % podeželske populacije. (Barbič, 2005)

Podeželje je v preteklosti veljalo za manj razvito, vendar se vedno bolj približuje razvoju v mestih in njihovi okolici. Poudarek turizma na podeželju je odmik od vsakodnevnega hitenja in zaužitje svežega zraka ter neposreden stik z naravo.

Kakovost življenja podeželskih območij temelji na uvajanju gospodarskih dejavnosti, ki temeljijo na lokalnih virih / dobrinah in niso v nasprotju z varovanjem okolja. Podeželska območja so praviloma manj razvita in zato tudi slabše opremljena s komunalno, izobraževalno, kulturno in socialno infrastrukturo. Mesta so odvisna od podeželja, zaradi preskrbe s hrano ter rekreacijskih aktivnosti, zagotavljajo pa tudi delovna mesta prebivalcem podeželja. (Azarov, 1991)

Za podeželje je kmetijstvo še vedno tipična dejavnost, ni pa edina. Kmetijstvo kot gospodarska dejavnost ima kmetijska zemljišča in prebivalce, ki se ukvarjajo s kmetijsko pridelavo, podeželje pa je prostor bivanja in ljudi, ki se ukvarjajo z nekmetijskimi gospodarskimi dejavnostmi. (Barbič, 2005)

91 % ozemlja Evropske unije pokrivajo podeželska območja. Na njih živi več ko 56 % prebivalstva iz 27-ih držav. Kmetijska pridelava in gozdarstvo sta še vedno bistvena dejavnika za načrtovanje rabe zemljišč, upravljanje z naravnimi viri na podeželskih območjih EU in ekonomsko diverzifikacijo podeželskih skupnosti. Krepitev politike razvoja podeželja je zato splošna prednostna naloga EU. (Politika razvoja podeželja 2007 – 2013, 2008)

Evropska unija ima skupno politiko razvoja podeželja. Z njo lažje dosega pomembne cilje za evropsko podeželje in ljudi, ki tam delajo in živijo. V ta namen tudi dodeljuje sredstva za izboljšanje kmetijskih in gozdnih zemljišč ter gospodarskih poslopij. Za razvoj podeželja sta nepogrešljiva prostorsko planiranje in lokalna samouprava. Temeljita na teoretičnih in empiričnih spoznanjih, da je prebivalce treba obravnavati kot objekt in hkrati kot subjekt razvoja podeželskih skupnosti. (Azarov, 1991)

Program razvoja podeželja (PRP) je skupni programski dokument posamezne države članice EU in Evropske komisije, ki predstavlja programsko osnovo za črpanje finančnih sredstev iz evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP). Program odraža nacionalne prednostne naloge, ki jih država članica opredeli na podlagi analize danosti in stanja kmetijstva, živilstva in gozdarstva, pa tudi vpetosti teh gospodarskih panog v dogajanje na podeželju in celotnem prostoru. Politika razvoja podeželja pa je tudi sestavni del skupne kmetijske politike (SKP), ki poleg politike razvoja podeželja ureja tudi neposredna plačila in skupno ureditev kmetijskih trgov ter skupno ureditev za financiranje, upravljanje in nadziranje te politike. (PRP, 2013)

Program za razvoj podeželja za obdobje 2014 – 2020 ima šest prednostnih nalog in sicer (PRP 2014 – 2020, 2013):

- spodbujanje socialne vključenosti, zmanjšanje revščine in ekonomski razvoj podeželskih območij,
- spodbujanje prenosa znanja in inovacij v kmetijstvu, gozdarstvu in podeželskih območjih,
- spodbujanje učinkovitosti virov ter podpora premiku k nizkoogljičnemu in klimatsko prožnem gospodarjenju v kmetijskem, živilskem in gozdarskem sektorju,
- krepitev konkurenčnosti vseh tipov kmetijstva ter vitalnosti kmetij,
- spodbujanje organiziranosti živilske verige in upravljanje s tveganjem v kmetijstvu,
- obnavljanje, ohranjanje in krepitev ekosistemov odvisnih od kmetijstva in gozdarstva.

2.2 Turizem v Alpah

Alpe v evropskem merilu predstavljajo zanimiv prostor za proučevanje demografskih, socialnih, kulturnih in ekonomskih sprememb (Fikfak, et al., 2012).

Alpe niso le čudovito naravno območje, ampak kompleksna realnost s 14 milijonskim prebivalstvom. Dve tretjini alpskega prebivalstva živi v srednje velikih in majhnih mestih, ena tretjina pa na podeželju. Industrija, kmetijstvo in storitvene dejavnosti obstajajo v sožitju in predstavljajo priložnost za razvoj. Trajnostni razvoj podeželja v Alpah ne more biti neodvisen od te kompleksnosti in od raznolikih ter številnih lokalnih in regionalnih izzivov. Pa vendar je potrebno upoštevati tudi skupinske vidike alpskega območja kot celote, kot sta npr. funkcionalna soodvisnost podeželskih in urbanih območij ter demografske spremembe. (TRPIIN, 2011)

Turizem ima v Alpah pomembno gospodarsko in družbeno vlogo. Po podatkih Svetovne turistične organizacije, Alpe vsako leto obišče več kot 100 milijonov ljudi oziroma približno 12 % vseh svetovnih turistov. V več alpskih regijah so zimski športi še vedno glavna turistična znamenitost in tudi pomemben vir prihodkov. Zimski turizem prispeva pomemben delež k gospodarstvu alpskih držav; turizem ustvarja skoraj 50 milijard evrov letnega prometa in zagotavlja 10 do 12 % delovnih mest na tem območju. (Alber et al., 2011)

Turizem v Alpah se je začel razvijati med letoma 1880 in 1914. Prvi turisti in izletniki so prihajali zaradi lepote in raznolikosti narave. Najbolj so jih privabljal lepoti gorskih jezer, soteske, slapovi in vrhovi gora. Po letu 1955 se je začel razvijati množični turizem. Turisti, predvsem mlajši so prišli smučat in se ukvarjat z zimskimi športi. S tem se je začela gradnja velikih turističnih objektov, rekreacijskih in zelenih površin in prometnic. Danes je v Alpah že okoli 5 milijonov postelj, več kot 10.000 gondol, sedežnic in vlečnic, tisoče kilometrov avtocest, igrišč za golf in zabaviščnih parkov. (MŠŠ, 2014)

Skozi 8 držav alpskega loka poteka mreža petih pohodniški pešpoti, ki skupaj sestavljajo 342 etap, več kot 5000 km in od 0 do 3000 m nadmorske višine (Via Alpina, 2013).

Množični obisk Alp pa je prinesel tudi negativne posledice. Ker je turistov vedno več, se je okolje začelo močno onesnaževati in negativno vplivati nanj. Da bi se Alpe kljub večmilijonskim obiskom ohranjale, so se različne organizacije začele zavzemati za njihov trajnosti razvoj.

Nevladna organizacija CIPRA, njena nacionalna in regionalna predstavništva ves čas iščejo primerne poti in sredstva, s katerimi bi uskladila okoljske, gospodarske in družbene zahteve.

Za vse, ki jih zanima alpski svet in vse, ki živijo na tem območju, CIPRA zagotavlja informacije, hkrati pa tudi spremlja izvajanje Alpske konvencije, se udeležuje alpskih konferenc, sodeluje v raznovrstnih delovnih skupinah in ima status uradne opazovalke. (CIPRA, 2014)

2.3 Oblike in vrste turizma na podeželju

Na podeželju so se skozi leta razvile različne oblike turizma, od turističnih kmetij, dopolnilnih dejavnosti na kmetiji, ekoloških kmetij, vinotočev, izletniških kmetij itd.. Vse te oblike turizma želijo privabiti čimveč ljudi, da se srečajo s pristinimi ljudmi, dobro hrano in uživajo v neokrnjeni naravi. Ponudniki pa vseskozi iščejo nove ideje za izboljšanje ponudbe.

Podatki (januar 2012) kmetijske svetovalne službe Kmetijsko gozdarskih zavodov v Sloveniji kažejo, da je v Sloveniji 850 turističnih kmetij. Od tega je 325 izletniških, 129 vinotočev, 31 osmic ter 391 turističnih kmetij z nastanitvijo. (ZTKS, 2013)

Turistične kmetije so zelo raznolike, so pa povsod lično urejene (slika 1). Vsaka ponuja svoje pristne lokalne pridelke in izdelke, prenočišča, aktivnosti v naravi, dodatno ponudbo in ogled znamenitosti v ožji in daljni okolici. Kar se tiče higiene in sanitarij, reda v hiši, sposobnost komuniciranja, pa niso gostje na turističnih kmetijah nič manj zahtevni kot gostje v hotelu. (Bizjak et al., 2001)

Turistične kmetije so pomembne in značilne po (Bizjak et al., 2001):

- ohranjanju neokrnjene narave slovenskih pokrajin,
- ohranjanju tradicionalnih kmetijskih dejavnosti,
- raznovrstni ponudbi ter posebnih storitvah in dejavnostih.

Slika 1: Turistična kmetija na podeželju (Vir: <http://www.podmlacan.com/>)

Ena od oblik turistične ponudbe je kmečki turizem. Ta je nastal kot odziv na množični turizem v hrupnih, grajenih, umetnih okoljih, ki ne ponujajo več pravega stika z naravo in tudi ne z domačim kmečkim prebivalstvom. Primeren je na krajih delnega, blagega varstva narave v gorovjih ali podgorju z možnostmi kolesarjenja, sprehodov, izletov, po možnosti tudi z vodnim okoljem (potoki,...). Prednosti za kmečki turizem imajo tista območja, ki so blizu turističnih središč. V Sloveniji so to zaledja Bohinja, Bleda, Kranjske Gore, Bovca, območje Pohorja, zaledja naravnih zdravilišč v Prekmurju, Dolenjskem in na Štajerskem. Za potrebe kmečkega turizma je potrebno zagotoviti sobe in apartmaje, ponudbo domače hrane in pijače, igrišča za najmlajše, bazen, možnost jahanja, urejene pešpoti ter kolesarske poti. Zagotoviti je potrebno tudi dostop z motornim vozilom v primeru slabega vremena in nujnih primerih bolezni. Dodatna privlačnost za kmečki turizem je prenovljena stara kmečka hiša ali gospodarsko poslopje, ki vključujejo tudi restavrirana stara orodja. Turisti na kmetih želijo uživati mir, neokrnjeno naravo, zato tja ni smotno umeščati dejavnosti hrupnega in množičnega značaja (veselice, avtomoto športi, množični pohodi). Prav tako naj bodo dela na kmetiji čimbolj naravi prijazna. (Pogačnik, 2008)

V zadnjih letih prihodek od kmetijstva upada, zato se predvsem nekatere manjše kmetije odločajo za registracijo dopolnilne dejavnosti na kmetiji. Vrsta dopolnilne dejavnosti je odvisna predvsem od osnovne kmetijske proizvodnje, s katero se kmetija ukvarja (predelava kmetijskih pridelkov, turizem na kmetiji, storitve s kmetijsko in gozdarsko mehanizacijo, itn.). Dopolnilna dejavnost na kmetiji je s kmetijstvom in gozdarstvom povezana dejavnost, ki se opravlja na kmetiji in ji omogoča boljšo rabo njenih proizvodnih zmogljivosti. V celoti ali deloma se izvaja na zemljiščih ali objektih, ki jih ima nosilec dopolnilne dejavnosti v lasti ali v najemu. (DPRS,2013) Vedno več kmetij svojo ponudbo usmerja v ekološko kmetovanje.

Glavni cilji ekološke pridelave so ohranjanje naravnih virov, zagotavljanje ustrezne reje živali, pridelava zdrave in kakovostne hrane, zagotavljanje delovnih mest in ohranjanje lokalnega podeželskega gospodarstva. Ekološko kmetovanje ima najstrožja merila in kontrolo pridelave. Zaradi omejenih snovnih vnosov je okoljsko najmanj sporno, posledično pa je praviloma najvišja tudi kakovost, predvsem pa zdravstvena neoporečnost ekološko pridelanih živil. (Klemenčič, Lampič, Potočnik Slavič, 2008)

Na vinorodnih območjih Slovenije pa svoje izdelke ponujajo preko prodaje v vinotočih ali osmice. Gre za obliko strežbe in prodajo lastnega vina in drugih pridelanih alkoholnih in brezalkoholnih pijač. Vinotoč je odprt skozi vse leto, osmica pa je lahko odprta največkrat dvakrat na leto do deset dni. Razširjene so predvsem na Primorskem in izhajajo še iz časa Marije Terezije. Vinotoč lahko nudi hladne prigrizke, domač kruh in pecivo, vino, druge

alkoholne in brezalkoholne pijače, osmica pa poleg naštetega tudi eno značilno krajevno jed. (ZTKS, 2013)

2.4 Normativna ureditev in organiziranost turizma v Sloveniji

2.4.1 Alpska konvencija

Alpska konvencija je mednarodna pogodba za varstvo naravne dediščine in trajnostni razvoj v Alpah. Alpska konvencija je pogodba za zaščito določenega ozemlja – alpskega loka. Cilj Alpske konvencije je dolgoročno ohranjanje naravnega alpskega ekosistema in trajnostni razvoj ter varovanje gospodarskih interesov alpskega prebivalstva. Konvencija izhaja iz dejstva, da lahko naraščajoče človekovo izkoriščanje prostora vse bolj ogrozi alpski svet in njegovo ekološko vlogo, pri tem pa le usklajevanje gospodarskih interesov z ekološkimi zahtevami lahko prepreči škodo, ki bi jo morebiti odpravili ali omilili z izredno velikimi stroški in zapravljanjem časa. (Alpska konvencija, 2013)

Države članice so se prvič sestale decembra 1989 v Berchtesgadnu in se dogovorile za sklenitev konvencije, ki je začela veljati novembra 1995. Podpisana je bila leta 1991. Sestavljajo jo; okvirna konvencija, protokoli in dve deklaraciji. Sedež sekretariata je v Innsbrucku, izpostava v Bolzanu.

Alpska konvencija pokriva 12 tematskih področij, ki jih morajo sprejeti vse članice. Ta področja so (Alpska konvencija, 2013):

- urejanje prostora in trajnostni razvoj,
- varstvo narave in urejanje krajine,
- hribovsko kmetijstvo,
- gorski gozd,
- turizem,
- varstvo tal,
- energija,
- promet,
- protokol h konvenciji o varstvu Alp o reševanju sporov,
- protokol o pristopu Kneževine Monako h Konvenciji o varstvu Alp,
- deklaracija o prebivalstvu in kulturi,
- deklaracija o podnebnih spremembah.

Članice Alpske konvencije (slika 2) so: Avstrija, Francija, Nemčija, Italija, Lihtenštajn, Monako, Slovenija, Švica in Evropska skupnost. Površine držav članic in njihovo prebivalstvo

so prikazane v preglednici 1. V vseh državah živi preko 14 milijonov ljudi, vsako leto pa jih obiše tudi milijone turistov (po ocenah sodeč okrog 120 milijonov). Nosilec Alpske konvencije v Sloveniji je Ministrstvo za okolje in prostor, njeno izvajanje pa je naloga vseh vladnih institucij, lokalnih skupnosti, nevladnih organizacij, raziskovalnih, strokovnih in drugih organizacij ter posameznikov samih. (MOP, 2013)

Slika 2: Članice Alpske konvencije (Vir:http://www.gis.si/egw/GSS_T08_P05/index.html)

Preglednica 1: Površina in število prebivalcev članic Alpske konvencije (www.arhiv.mop.gov.si)

Država	Površina (%)	Prebivalstvo (%)
Italija	27,3	30,1
Avstrija	28,7	23,9
Francija	21,4	18
Švica	13,2	12,8
Nemčija	5,8	10,1
Slovenija	3,5	4,7
Monako	0,001	0,2
Lihtenštajn	0,008	0,2
Alpe	190600 km ²	13,6 milijonov

Območje Alpske konvencije v Sloveniji zavzema 33,4 % ozemlja. Vanjo je vključenih 60 občin (43 v celoti, 17 delno). Alpe s svojimi naravnimi danostmi nudijo priložnost za razvoj gospodarskih panog (turizem, gozdarstvo, kmetijstvo, lesna industrija, energetika).

2.4.2 Strategija razvoja turizma v Evropski uniji in Sloveniji

Politika evropskega turizma temelji na 4-ih področjih (Eur-lex, 2014):

- spodbuditi konkurenčnost v evropskem turističnem sektorju,
- spodbujati razvoj trajnostnega, odgovornega in kakovostnega turizma,
- utrditi podobo Evrope, kot zbirko trajnostnih in visokokakovostnih destinacij,
- povečati potencial politik Evropske unije in finančnih instrumentov za razvoj turizma.

Na področju konkurenčnosti, skušajo predvsem spodbuditi razvoj inovacij v turizmu ter spodbuditi razvoj trga na področju informacijske in komunikacijske tehnologije. Potrebno bi bilo spodbujati razvoj evropske blagovne znamke za kakovost turizma, ki temelji na nacionalnih izkušnjah. V sodelovanju z drugimi članicami EU bi morali podpirati ustanovitev »blagovne znamke Evropa«. Ta bi s pomočjo promocij in prizadevanj pomagala, da bi Evropa izstopala v primerjavi z drugimi mednarodnimi turističnimi organizacijami. Prav tako bi se morale članice Evropske unije povezati med seboj, na področju prometa, zaposlovanja in usposabljanja ter izvajati skupne politike (regionalne politike in politike razvoja podeželja). (Eur-lex, 2014)

Slovenija, kot članica Evropske unije, ima svojo strategijo razvoja turizma, ki pa temelji na skupni politiki evropskega turizma.

Strategija razvoja turizma v Sloveniji (SPRS 2012 – 2016, 2012) je dokument vseh deležnikov turističnih interesov v državi, ki poudarja trajnostni koncept razvoja turizma na vseh področjih in ravneh. V strategiji je opredeljena vizija razvoja slovenskega podeželja, ki se glasi: »V letu 2016 bo turizem v Sloveniji v celoti temeljil na trajnostnem razvoju in bo kot zelo uspešna gospodarska panoga nacionalne ekonomije ključno prispeval k družbeni blaginji in ugledu naše države v svetu. Slovenija bo razvita turistična destinacija s sodobno, raznoliko in visoko kakovostno turistično ponudbo, temelječo na inovativnih in kakovostnih integralnih turističnih proizvodih ter storitvah z visoko dodano vrednostjo in ciljem zadovoljstva turistov. Z atraktivnimi in raznolikimi turističnimi proizvodi bo postala zaželena destinacija tudi za turiste z oddaljenih trgov.«

Med glavne vsebinske cilje strategije razvoja turizma v Sloveniji za leto 2012 – 2016 štejemo (SPRS 2012 – 2016, 2012):

- konkurenčnost (inovativnost, uspešnost, varnost, znanje itd.),
- kakovost življenja in blaginja (blaginja lokalnega prebivalstva, uravnotežen regionalni razvoj itd.),

- ugled in razvoj slovenskega turizma (dajanje prednosti turizmu, javno – zasebna partnerstva itd.),
- prepoznavnost in ugled Slovenije v svetu (prepoznavnost na drugih trgih, tržna znamka itd.).

Vse te cilje spremlja temeljna usmeritev v trajnostni razvoj, skrb za ekonomsko, družbeno kulturno in naravno okolje, menedžment okoljskih vplivov in kakovosti okolja, prehod v nizkoogljično družbo itd.. Glavni kvantitativni cilj pa je povečanje obsega turistične dejavnosti (prihodki in dobiček iz naslova opravljanja gostinske in turistične dejavnosti, število turistov, število prenočitev).

Strateški ukrepi pri izvajanju strategije razvoja turizma v Sloveniji pa so naslednji (SPRS 2012 – 2016, 2012):

- spodbuditi povečanje konkurenčnosti

Predlog strategije je ta, da bi vsi deležniki v slovenskem turizmu spodbujali nadaljnji razvoj turističnih krajev. Prav tako bi v sodelovanju z izobraževalnimi ustanovami povečali usposobljenost zaposlenih v gostinstvu in turizmu ter spodbujali inovativnost pri nadgradnji in razvoju turističnih proizvodov. Država pa spodbuja naložbe v zeleno turistično infrastrukturo ter podpira razvoj in vzpostavitev cestnih, letalskih in železniških povezav za boljšo dostopnost Slovenije.

- zagotovitev ugodnega poslovnega okolja

Turizem mora omogočati učinkovito izvajanje nalog na državni, regionalni in lokalni ravni, spodbujati podjetniški razvoj in povečati konkurenčnost ter zagotoviti ustrezne finančne okvire za razvoj trajnostnega turizma na državni ravni. Prav tako slovenski turizem potrebuje učinkovito usklajevanje in sodelovanje med ministrstvi, zaradi čimboljšega izkoristka vseh politik in finančnih instrumentov pri razvoju trajnostnega turizma. Vlada Republike Slovenije pa mora zagotoviti ugodno poslovno in normativno okolje za hitrejši razvoj in povečanje konkurenčnosti turizma v Sloveniji.

- učinkovito trženje in promocija Slovenije

Slovenija mora postati prepoznavna in zelo zaželen cilj za vse ciljne skupine obiskovalcev. Za večjo promocijo turizma je treba zagotoviti ustrezna sredstva. Proizvode je treba jasno predstaviti ter jih intenzivno in učinkoviteje tržiti na posameznih trgih. Inovativno in učinkovito trženje Slovenije bo potrebno izvajati preko aktivnosti digitalnega marketinga.

2.4.3 Turizem na zavarovanih območjih

Svetovna zveza za varstvo narave (The World Conservation Union - IUCN) definira zavarovano območje kot del kopnega ali morja, ki je posebej namenjen varovanju in ohranjanju biotske raznovrstnosti ter naravnega in z njim povezanega kulturnega bogastva, s katerim se upravlja s predpisanimi pravili ali kako drugače učinkovitimi sredstvi. (SFTR, 2014)

Svetovna zveza za varstvo narave (IUCN) razlikuje šest kategorij zavarovanih območij, in sicer (ARSO, 2013):

- strogi naravni rezervat / naravno območje,
- narodni park,
- naravni spomenik,
- zavarovani habitati rastlinskih in živalskih vrst,
- zavarovana pokrajina,
- zavarovana območja naravnih virov.

Zavarovana območja so eden izmed ukrepov varstva narave. Ukrep varstva narave se praviloma uporabi za območja izjemnega naravovarstvenega pomena, ki so dejansko ali potencialno ogrožena zaradi drugih razvojnih interesov v prostoru. Za zavarovana območja je cilj spodbujanje trajnostnega razvoja. Pri ustanavljanju zavarovanih območij se omogočajo in upoštevajo razvojne možnosti prebivalstva, duhovna sprostitvev ter bogatitev človeka. Nacionalne cilje za zavarovana območja imamo v Sloveniji opredeljene v Nacionalnem programu varstva okolja. Določene so tudi razvojne usmeritve za področje upravljanja parkov ter ukrepi na sistemski ravni. Doseganje konkretnih nacionalnih ciljev in ukrepov za področje upravljanja zavarovanih območij je skromno. Za učinkovitejše in uspešnejše upravljanje bi rabili močnejšo strokovno in finančno podporo. (Groznič Zeiler, et al., 2011)

V Sloveniji imamo trenutno (ARSO, 2013):

- 1 narodni park,
- 3 regijske parke,
- 44 krajinskih parkov,
- 1 strogi naravni rezervat,
- 54 naravnih rezervatov,
- 1276 naravnih spomenikov.

Zavarovanih je 12,64 % površin Slovenije – to je 256.315 ha.

Zakon o ohranjanju narave (UL RS št. 96 /2004) opredeljuje širše in ožje vrste zavarovanih območij. Širša so naravni, regijski ter krajinski park. Ožja pa strogi naravni rezervat, naravni rezervat ter naravni spomenik.

Po Zakonu o ohranjanju narave so širša zavarovana območja tista, kjer je velika abiotska, biotska in krajinska raznovrstnost ter velika gostota in raznolikost naravnih vrednot, ki so lahko tudi kompleksno in funkcionalno med seboj povezane.

Narodni park (UL RS št. 96 / 2004) je veliko območje s številnimi naravnimi vrednotami ter z veliko biotsko raznovrstnostjo. V pretežnem delu narodnega parka je prisotna prvobitna narava z ohranjenimi ekosistemi in naravnimi procesi, v manjšem delu narodnega parka so lahko tudi območja večjega človekovega vpliva, ki pa je z naravo skladno povezan. V njem morata biti opredeljeni najmanj dve varstveni območji tako, da je v pretežnem, povečini sklenjenem delu opredeljeno varstveno območje s strožjim varstvenim režimom ob upoštevanju mednarodnih varstvenih standardov in kriterijev.

Edini narodni park v Sloveniji je Triglavski narodni park (v nadaljevanju TNP). Ime je dobil po najvišji gori v Sloveniji – Triglavu. Zasnovan je bil že davnega leta 1906, v obsegu kot je danes pa 1981. Spada med najstarejše parke v Alpah. Razprostira se na severozahodu Slovenije ob meji z Italijo in Avstrijo (slika 3). Skoraj popolnoma se prekriva z vzhodnimi Julijskimi Alpami. Njegova površina znaša 880 kvadratnih kilometrov – to je 4 % površine Slovenije. Najvišja točka TNP je Triglav (2864m), najnižja pa Tolminska korita (180m). Povprečne letne temperature se gibljejo med 19,6 °C v dolini in 5,6 °C v gorah, zimske pa med 0,7 °C in -8,8 °C. Na leto je med 120 in 146 padavinskih dni. Največje bogastvo parka so jezera (Bohinjsko in Blejsko jezero v dolini ter Triglavska, Kriška in Krnska jezera v visokogorju), slapovi ter v kamnino vrezana korita rek in potokov.

Slika 3: Območje TNP v Sloveniji (Vir: <http://www.tnp.si>)

Gozd pokriva dve tretjini površine TNP. Prevladuje bukev, smreka in macesen. Razprostira se do nadmorske višine 1800 metrov. V njem pa najdemo tudi različne živalske vrste, od najmanjših žuželk, pa vse do risa in medveda. Zelo pomembna je tudi kulturna in etnološka dediščina TNP. Že na prvi pogled je mogoče prepoznati značilno Bohinjsko hišo ter jo razlikovati od tiste v zgornjesavski dolini in Posočju. V TNP je zajetih 33 naselij (21 v celoti, 12 deloma) iz 8-ih občin (Bovec, Bohinj, Kranjska Gora, Bled, Tolmin, Kobarid, Jesenice, Gorje). Domačini se ukvarjajo s kmetijstvom, planinskim pašništvom, obrtjo ter s turistično dejavnostjo. Vsako leto park obiše 1,6 milijonov turistov.

Namen in cilj TNP (TNP, 2013):

- varovanje narave,
- varstvo avtohtonih, redkih in ogroženih živalskih in rastlinskih vrst,
- varstvo naravnih ekosistemov,
- ohranitev naravnih in kulturnih vrednot,
- ohranitev in nega kulturne krajine.

Slika 4: Bogastvo triglavskega narodnega parka – Slap Savica
(Vir: www.slovenian-alps.com)

TNP si prizadeva za skladen, trajnostni razvoj gospodarskih panog (turizem, gozdarstvo, kmetijstvo). Zaradi svoje lepote, čistosti in naravnih vrednot ponuja obiskovalcem različne načine za preživljanje časa v njem (vodeni izleti, ustvarjalne delavnice z izobraževalnimi programi, biološke delavnice v naravi, informativna središča, informativne točke,...).

TNP upravlja javni zavod Triglavski narodni park. Naloge zaposlenih so raziskave na različnih področjih v okviru rednega in projektne delo. Rezultati se uporabijo za pripravo strokovnih podlag in so usmeritev za delo v prihodnosti. Prav tako pripravljajo publikacije, načrtujejo komuniciranje v javnosti ter pripravljajo izobraževalne programe.

Na območju TNP so nekatere vrste objektov in posegov prepovedani ali omejeni, vendar le tiste, ki bi lahko ogrozile cilje ohranjanja narave in varstva kulturne dediščine območja parka.

Informacije o TNP dobimo na različnih informacijskih središčih, hkrati pa si naravne danosti parka lahko ogledamo ali pa obiščemo (TNP, 2013).

Ena najbolj obiskanih točk v TNP je Slap Savica (slika 4).

V območjih naravnih parkov je turistični razvoj omejen. Lokalni prebivalci si želijo inovacij, delovnih mest ter modernizacije, zato jim to povzroča konflikte z državnimi uradniki. Za ohranjanje kulturne krajine je nujno, da prebivalci ohranjajo značilne agrarne ureditve (planšarija), stavbno dediščino, da varujejo prostor pred erozijo. Turistične ureditve za ogled zavarovanih območij naj bodo čim bolj diskretne in sonaravne. Obiskovalci naj ne vznemirjajo divjadi, uničujejo rastlin in ne prožijo erozij. Prepove naj se hrupno obnašanje, motorni promet pa naj bo izjemoma dopuščen do terminalnih točk. Turistična ureditev naj ureja tudi ustrezno varnostno in reševalno službo ter nadzornike. Turistične nastavitve so običajno izven zavarovanih območij. So pa tudi izjeme, seveda na tistih nastanitvah, ki so izhodišča za ogled. Preveliko omejevanje turistične dejavnosti in dostopnosti pa lahko hitro privede do zamiranja turizma, možno tudi do njegovega propada (izseljevanje domačinov, opuščanje dejavnosti, razmnoževanje zveri). V območjih ohranjanja narave morajo biti interesi domačega prebivalstva upoštevani, kar pomeni, da se jim omogoča dohodek od turizma in s tem njihov obstoj in ohranjanje kulturne krajine. Turizem naj se razvija v tistih delih narave, ki prenese zmerni in okolju prijazen turizem, da se varujejo deli, ki so trajna in nezamenljiva naravna vrednota. Bolj ko je prostor varovan kot naravna in kulturna dediščina, manjši je obseg turističnih dejavnosti. (Pogačnik, 2008)

Vse pogostejša oblika turizma v zavarovanih območjih je ekoturizem. Ta temelji na ohranjanju narave, zadovoljuje potrebe turistov in je skladen s cilji parka.

Ekoturizem pomeni ogledovanje in uživanje naravnih vrednot, s tem da se ohranjajo neokrnjene. O ekološkem turizmu najlažje govorimo v naravnih parkih in drugih območjih varstva naravne in kulturne krajine. (Pogačnik, 2008)

Turizem je priložnost za zavarovana območja, da pridobijo višjo prepoznavnost s pomočjo razvoja novih regionalnih verig dodane vrednosti, z regionalnimi modeli in regionalnimi marketinškimi ponodbami. S tem krepijo turistično ponudbo, spodbujajo lokalni gospodarski razvoj z ustvarjanjem novih zaposlitvenih možnosti ter spodbujajo razvoj novih nočitvenih zmogljivosti na podeželju. Za uspešno uveljavitev zavarovanih območij je pomembno sodelovanje med zavarovanimi območji in lokalnimi ter regionalnimi ponudniki turističnih dejavnosti. To dosežemo s skupnimi ponodbami in komunikacijo, informacijskim centrom, skupnim nastopom na spletu, marketinškimi kampanjami in dogodki. (TTA, 2013)

V alpskih zavarovanih območjih obstaja več primerov turističnih znamenitosti. V zahodnih Alpah območje Bianconnais v Narodnem parku Ecrins, območje narodnega parka Grand Paradiso v dolini Aoste, naravni park na Južnem Tirolskem. Zaščitena območja na avstrijskem Štajerskem so primeri dobre prakse, ki uporabljajo metode trajnostnega turizma

kot orodje regionalnega razvoja z namenom zaščititi naravo in krajino in hkrati poudariti lokalno kulturo in lokalno gospodarstvo. Nekateri naravni parki, tako pri nas kot v tujini, so se usmerili na ozaveščanje turistov. Obstajajo informacijski centri, učne poti, vodeni ogledi in ekskurzije o varstvu narave. Vsi parki in organizacije pa si prizadevajo omejiti okoljski vpliv intenzivnega turizma. Trajnostni turizem postaja vedno pomembnejši znotraj dela zavarovanih območij v Alpah in spada med glavne cilje regionalnega razvoja in varstva narave. (TTA, 2013)

»Raznolike oblike podeželske tradicionalne poselitve predstavljajo na območju slovenskih Alp sistem, ki ima vse potencialne za razvoj oblik trajnostnega turizma.« Odnos med podeželjem, naselji, majhnimi in velikimi mesti znotraj območja Alp in mesti na obrobju alpskega prostora ustvarja poseben sistem poselitve. Ta omogoča in spodbuja trajnostni razvoj prostora. V izvenmestnem prostoru območja slovenskih Alp se pojavlja več tipov poselitvenih struktur, v katerih se dejavnosti med seboj prepletajo, hkrati pa so odvisne od bližine in vpliva središčnih naselij ter infrastrukturne opremljenosti prostora. Številne oblike turističnih nastanitev, ki še vedno ohranjajo tradicionalno obliko poselitve, so prisotne na celotnem območju Alp. Spreminjajo se glede na lokacijo, namen in obliko preživljanja prostega časa ter spodbujajo trajnostni način raziskovanja, uporabe in doživljanja širšega turističnega območja. (Fikfak, et al., 2012)

Posebno obliko varovanih območij predstavlja območje Natura 2000.

»Njen namen je ohranjanje biotske raznovrstnosti in sicer tako, da varuje naravne habitate ogroženih živalskih in rastlinskih vrst pomembnih za Evropsko unijo.« Slovenija kot članica je dolžna določiti območja Natura 2000 in jih tudi ustrezno ohranjati. Način varovanja območij Natura 2000 je prepuščena presoji vsake države članice. Pravno podlago za vzpostavljanje območij Natura 2000 predstavljata direktiva o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst in direktiva o ohranjanju prostoživečih ptic. (Natura 2000, 2013)

V Sloveniji je v območju Natura 2000 določenih 398 območij, kar zajema 37 % površine. 368 območij je določeno na podlagi direktive o habitatih in 30 na podlagi direktive o pticah. V zavarovanih območjih je 29 % površine območij Natura 2000. 7677 km² površin območij Natura 2000 je na kopnem, 6 km² na morju (Natura 2000, 2013).

V preglednici 2 in na karti omejitev (slika 30) so prikazana območja Nature 2000 na območju Sorice. Ta skupaj predstavljajo 9 % celotne površine naselja.

Preglednica 2: Območje Nature 2000 v Sorici (Naravovarstveni atlas - Natura 2000)

Natura 2000	Ratitovec - SCI Jelovica - SPA Slatnik - SCI

Ratitovec – SCI predlog posebnega ohranitvenega območja in posebno ohranitveno območje

Ratitovec se skupaj z več vrhovi dviguje na južnem robu Jelovške planote. Pobočja so travnata in so domovanja številnih zanimivih rastlinskih vrst, različnih vrst metuljev, pajkov in hroščev. Prisotna je tudi pozidna kuščarica in pupki.

Jelovica – SPA posebno območje varstva

Planoti dajejo njeno značilno podobo predalpski gozdovi bukve, jelke in smreke. V preteklosti so bili ponekod izkrčeni pašniki. Na Jelovici sta ohranjeni dve visoki barji – Ledine in Za Blatom. Prav tako je Jelovica pomembna zaradi številnih gozdnih vrst. V severnih in južnih skalnih pobočjih je domovanje planinskega orla in sokola selca.

Slatnik – SCI predlog posebnega ohranitvenega območja

Tu je domovanje metuljev: Travnški postavnež in Lorkvičev rjavček.

2.5 Predstavitev koncepta razpršenega hotela

Ime »albergo diffuso« izhaja iz Italije. Italijanski profesor Giancarlo Dall'Ara je razvil prve teoretične osnove koncepta razpršenega hotela kot novo turistično ponudbo v Italiji. Ime razpršeni hotel se je prvič pojavil v začetku 80-ih v Furlaniji, ko se je pričela obnova po potresu. (Dropulić, Krajnović, et al.,2008)

Projekt »albergo diffuso« so začeli lokalni podjetniki v okviru pridobivanja sredstev nacionalnih in evropskih agencij, s ciljem spodbujanja obnove zgodovinskih vrednosti stavb in vasi, ki se nahajajo na območjih zanimivih za razvoj turizma. Prvi primer razpršenega hotela je bil na območju San Leo v kraju Montefeltro v Italiji, ko se je občina odločila, da bo namesto gradnje novih turističnih kompleksov spodbujala prestrukturiranje starih kulturno pomembnih stavb v središčih majhnih zgodovinskih vasi. Projekt razpršenega hotela San Leo je imel naslednje cilje (Dropulić, Krajnović, et al. 2008):

- okrepiti vidike gostoljubja v turistično ponudbo,
- spodbujanje kratkih bivanj,
- poznavanje kulturnega področja,

- možnost spoznavanja kulture obiskanega turističnega območja.

Razpršeni hotel je koncept povezave malih turističnih ponudnikov na določenem ožjem geografskem območju v širšo in celovito ponudbo turističnih storitev. Model razpršenega hotela omogoča vasi, oziroma nekem ožjem območju postati »hotel« z eno recepcijo, ki nudi možnost nastanitve, gostinske storitve in vključevanje drugih ponudnikov v mrežo aktivnosti (turistično vodenje, prodaja izdelkov, ogledi lokalnih znamenitosti, izposoja koles,...).

Nastanitev v razpršenem hotelu je zagotovljena v zasebnih apartmajih, počitniških hišah ali v prostorih posameznih družinskih hiš. Za nastanitev se lahko preuredi tudi stare kmečke hiše, senike in ostala gospodarska poslopja. Ta oblika nastanitve nudi prijetnejše bivanje, odseva pa tudi podobo krajevne arhitekture. Središče razpršenega hotela je recepcija, ki deluje tudi kot informacijski center (Agrotur, 2013). V njej zaposleni domačini poleg opravljanja receptorske funkcije gostom z veseljem pripovedujejo o krajevnih legendah, tradiciji in zgodovini. Prav tako sodelujejo z lokalnimi turističnimi društvi, ki značilne običaje ohranjajo skozi prireditve. Sprejem gostov v recepciji razpršenega hotela ni standarden, saj poteka na dveh območjih. Ena je na vhodu recepcije, druga pa na glavni ulici, kjer domačini sprejemajo svoje goste. Za kraje, kjer je razvit koncept razpršenega hotela je značilna tudi tradicionalna lokalna gastronomija, ki očara s svojo preprostostjo, z dišavami in posebnimi okusi. (Rutar, 2009)

Smisel razpršenega hotela je v pridobivanju novih delovnih mest ter s tem spodbujanje zaposlovanja in samozaposlovanja. Stalne in sezonske zaposlitve nudijo delovna mesta domačinom, v recepcijsko – vratarski službi, informacijskem centru, na področju turističnega vodenja, v službi hotelskega gospodinjstva in vzdrževanju. Umestitev razpršenega hotela v nek kraj omogoča večji dotok turistov in posledično dodatni zaslužek že obstoječim gospodarskim subjektom. Prav tako hotel veliko doprinese k ohranjanju živosti podeželja in njegovi poseljenosti, pripomore k napredku drugih turističnih dejavnosti in proizvodov, omogoča revitalizacijo starih zapuščenih objektov in včasih celotnega področja ter tako trajnostno vpliva na vsestranski razvoj območja (Agrotur, 2013). Zelo pomemben je tudi za lokalni razvoj, saj daje prednost lokalnim storitvam ter kulturni in zgodovinski dediščini (izleti, muzeji, kulturne prireditve,...).

V sosednji Italiji je do konca devetdesetih let prejšnjega stoletja nastalo več t.i. razpršenih hotelov. Predstavljajo pomemben način ohranjanja podeželja, poseljenosti in obnavljanja arhitekturne dediščine. Prav tako spodbujajo gostinske dejavnosti, ohranjajo tradicionalne domače obrti, razvoj turističnih izdelkov ter pestrost ponudbe. Apartmaji in počitniške hiše so preurejeni iz starih kmečkih domovanj, senikov in drugih gospodarskih poslopij z natančno

rekonstrukcijo, ohranjenimi arhitekturnimi značilnostmi skozi uporabo naravnih materialov (les, kamen) in z upoštevanjem tipologije hiš (leseni ganki, stopnišča, ograje ipd.). V razpršeni hotel se lahko poleg ponudnikov nastanitev vključijo tudi drugi ponudniki, od gostincev, izdelovalcev spominkov, ponudnikov športne opreme idr. (Rutar, 2009).

Koncept razpršenega hotela ne zahteva veliko naložb v zelene površine ali kakšno drugo vrsto konstrukcije. Usmerjen je v uporabo tega kar že obstaja, v smisel povečanja vrednosti tradicije in pridobitev pozitivnih gospodarskih rezultatov v okviru trajnostnega razvoja. Razpršeni hoteli načrtujejo prihodnjo rast gospodarstva, še posebej turizma, ki mora biti v soglasju z načelom trajnostnega razvoja. V praksi je treba graditi na strateških nacionalnih dokumentih načel trajnostnega razvoja in institucionalne ureditve prilagajanja teh načel – na nacionalni in lokalni ravni. Trajnostni razvoj temelji na štirih glavnih načelih: ekološke trajnosti, družbene in kulturne trajnosti, ekonomske vzdržnosti in tehnološke trajnosti. Koncept razpršenega hotela predstavlja eno od možnih rešitev za trajnostno rast turizma. S svojimi lastnostmi je zelo zanimiv na področju trženja in ima privlačno obliko turistične ponudbe. (Dropulić, Krajnović, et al., 2008)

Dejavniki, ki so potrebni za rojstvo in razvoj razpršenega hotela vključujejo iskanje primerne lokacije, začetni kapital in smisel investitorja za podjetništvo.

Osnovni pogoji in elementi, ki so potrebni za razvoj razpršenega hotela (Confalonieri, 2011):

- značilne in dragocene strukture stavb, ki so lahko zanimive iz zgodovinskega ali umetniškega vidika,
- nenaseljeni objekti znotraj ene vasi, primerni za obnovo in prilagoditev turističnih objektov,
- osnovne storitve za prebivalce in turiste,
- možnost, da se recepcija postavi o osrednjem centru,
- prebivalci, ki imajo posluh za turiste in njihove želje, vendar morajo tudi ceniti ohranjanje tradicionalne kulture in občutek pripadnosti,
- primerna predstavitev lahko pomaga, da turisti cenijo edinstveno zgodovino, umetnost in kulturo na območju,
- posebne prireditve in pobude organizacije za izboljšanje in ohranjanje območja,
- lokalne tradicije, vključno s kulturo in kulinariko, ki bi se lahko ponovno razvila,
- podjetnika, ki je zainteresiran za projekt razpršenega hotela,
- zadostno število lastnikov objektov, ki bi se vključili v koncept razpršenega hotela.

Razpršeni hotel se s svojimi karakteristikami razlikuje od standardnih hotelov in zasebnih nastanitvev. Le te so prikazane v preglednici 3. Najpomembnejša razlika je v razmerju turistične ponudbe v podeželskem okolju, ki jo priporoča razpršeni hotel.

Preglednica 3: Razlike med nastanitvijo v razpršenem hotelu, standardnem hotelu in zasebnimi sobami (Povzeto po Dropulić, Krajnović, et al., 2008)

ZNAČILNOSTI	RAZPRŠENI HOTEL	STANDARDNI HOTEL	ZASEBNE SOBE
prostor	neomejen	ponavadi omejen	ponavadi omejen
namestitvene enote	različne stavbe in ulice	ena stavba	običajno v družinski hiši
nastanitvene enote	različne	ena vrsta	bivalne enote narejene glede na osebni slog
lastništvo	lastniška struktura ni omejena na enega lastnika	en lastnik ali podjetje	družina
obratovanje	skozi vso leto	sezonsko	sezonsko
sprejem gostov	sprejem kot osnova za načrtovanje dejavnosti	standardni sprejem check in – check out	na vratih hiše
odnos do gostov	prijazen odnos in kakovost storitev	strokoven odnos	prijazen odnos do gostov
prosti čas	zanimanje za prosti čas gostov	gostje so prepuščeni svoji odločitvi	prepričati se, da gostje dobijo vse informacije
opremljenost prostorov	pozornost do detajlov	zadovoljivi standardi	podrobnosti odvisne od sloga in karakterja lastnika
sodelovanje z drugimi	povezava z lokalno skupnostjo	stik z drugimi gosti v hotelu	/
vpliv na rast območja	vpliv na rast podeželskega območja	ni pomembnega vpliva na rast območja	niso usmerjeni k rasti okolja in prostora, ampak na svoj osebni razvoj
prodaja izdelkov in storitev	»prodaja« celotnega območja	prodaja svoj paket storitev	prodaja svoje storitve in izdelke

Glavne prednosti v primerjavi s standardnimi hoteli (Dall'Ara, G., Dichter, G., 2007):

- ustvarja turistične proizvode visoke kakovosti, izražanje lokalnih območij in ozemelj brez ustvarjanja negativnih vplivov na okolje (objektov ni potrebno graditi na novo, obstoječe hiše je potrebno le obnoviti),
- pomaga pri razvoju lokalne turistične ponudbe in ponudnike poveže v mrežo,
- spodbuja trajnostni turistični razvoj v vaseh, zaselkih in v zgodovinskih središčih,
- preprečuje zapuščenost zgodovinskih središč.

Cilj razpršenega hotela je uporaba potencialov območja, kot tudi združitve ustrezne lokalne skupnosti v aktivnosti, kjer bodo turisti našli nov in zanimiv način sprostitve in oddiha. Prav tako je cilj ustvariti dobre dolgoročne rezultate, zadovoljstvo turistov in njihovo vrnitev. Razpršeni hotel prispeva k rasti celotnega območja / kroga, medtem ko sta standardni hotel in zasebne nastanitve osredotočena na lastni dobiček. Stanje na podeželju je dosegljivo preko medsebojnega odnosa med turisti, lastniki in lokalnimi skupnostmi in ustvarja pogoje za novo turistično ponudbo, ki bo vplivala na večjo kakovost življenja na podeželju. (Dropulić, Krajnović, et al., 2008)

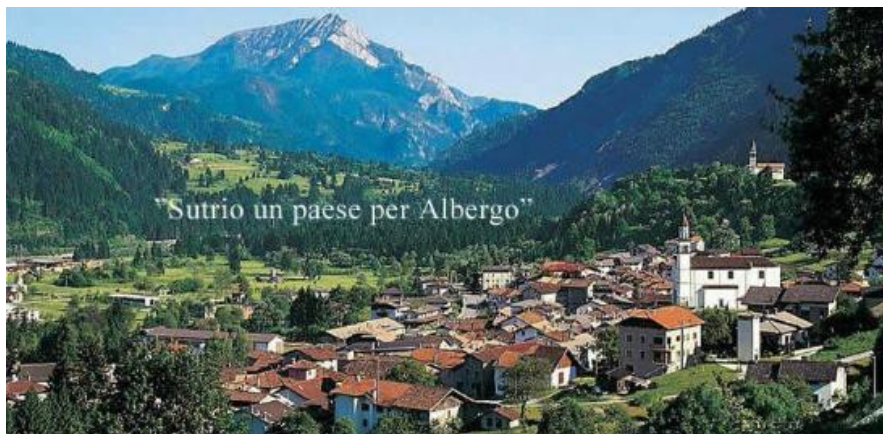
2.5.1 Primeri razpršenega hotela v Italiji

V nadaljevanju bomo predstavili 4 primere dobrih praks razpršenega hotela, ki jih je za sedaj možno videti le v sosednji Italiji.

Razpršeni hotel Sutrio v Italiji

Vasica Sutrio (slika 5) se nahaja v Furlaniji Julijski krajini le nekaj kilometrov stran od Avstrije. Vasica z obnovljenim starim centrom, z značilnimi kamnitimi hišami in ozkimi ulicami in pločniki je ena najbolj znamenitih vasi v Karniji. Vasica ima 1400 prebivalcev in je najvišje mesto v Furlaniji Julijski krajini. V kraju Sutrio pod smučiščem Zoncolan v pokrajini Carnia je po potresu leta 1976 ostalo večje število neobnovljenih objektov.

Prav zaradi tega se je porodila ideja razpršenega hotela. Leta 1994 so s pomočjo Evropske unije zgradili 80 posteljnih kapacitet v 17 zasebnih objektih. Občina Sutrio je podala iniciativo za ustanovitev zadruga. Tako je bila leta 2002 ustanovljena zadruga Borgo Soandri, ki združuje lastnike objektov in delavce. S tem je bila tudi ustvarjena podlaga za nova delovna mesta. Zadruga zelo lepo sodeluje skupaj z lokalnim turističnim društvom.

Slika 5: Vasica Sutrio v Italiji (Vir: <http://www.albergodiffuso.org>)

Najbolj znane prireditve v vasi, ki jih pripravljajo so Fasin la Mede (praznik košnje oz. priprave senenih kop), Magia del Legno (pravljica v lesu) in Borghi e Presepi (razstava jaslic). Z vsemi prireditvami želijo ohranjati in prikazati tradicijo rezbarstva in tradicijo gorskega kmetijstva. Prav tako je na vseh prireditvah organizirana prodaja kmetijskih pridelkov in rezbarskih izdelkov. V kraju najdemo tudi rezbarsko delavnico, v kateri organizirajo rezbarske tečaje. Zelo znana razstava jaslic, ki privabi množico turistov, poteka v času adventa. Razstava poteka po celem naselju – razstavljajo vsi od krajanov, trgovcev in gostilničarjev. Sutrio ponuja priložnost smučanja na čudovitih pobočjih bližnjega smučišča Zoncolan ter kopanje v Artskih toplicah.

Recepcija hotela (slika 6) se nahaja na tlakovanem dvorišču in je locirana v osrednjem delu razpršenega hotela. Gostom podaja turistične informacije ter storitev odjave in prijave. Ena od možnosti, ki jih gostje lahko uporabljajo na recepciji, je uporaba faksa in interneta. Vsa stanovanja in hiše so opremljene s kuhinjo, spalnico, kopalnico, imajo televizijo in ločen sistem ogrevanja. Nekateri objekti imajo tudi možnost, da gostje s seboj pripeljejo svoje hišne ljubljence. Turisti imajo možnost zajtrka v restavraciji v vasi, ali pa možnost naročanja zajtrka v sobo. Celotna vas je zelo čista in vzdrževana.

Slika 6: Recepcija razpršenega hotela Sutrio

(Vir: http://www.albergodiffuso.org/ita/popup.aspx?nomefile=reception_new.jpg)

Iz slike 7 je razvidna umestitev razpršenega hotela Sutrio v vasi Sutrio in sosednji vasi Priola. Z oranžno barvo je označena lokacija recepcije (R), z rdečo pa so označeni nastanitveni objekti. V projekt je do sedaj vključenih 23 nastanitvenih objektov.

Slika 7: Prikaz umestitve razpršenega hotela Sutrio

(Vir: [http:// adsutrio.xnotta.it/alloggi_mappa.aspx?lang=it-IT](http://adsutrio.xnotta.it/alloggi_mappa.aspx?lang=it-IT))

Razpršeni hotel Valli del Natasione

Razpršeni hotel nudi nastanitev po hišah, ki so razpršene po zaselkih Grimacco in Stregna. Stanovanjski objekti so privlačni, obdani z očarljivimi gozdovi in vršaci, nad katerimi kraljuje gora Matajur. Nahaja se tik ob meji s Slovenijo, nemalo stran od prestolnice Čedad, svetišča Sveta Gora in v bližini vinorodnih Goriških Brd. Ponuja veliko možnosti za preživljanje udobnih in brezskrbnih počitnic. Tipične manjše restavracije vabijo k odkrivanju tradicionalnih okusov. Različna ponudba rekreacije, ekskurzije po zgodovinskih obležjih, sprostitev, pogled na čudovite gore in uživanje v čistem gorskem zraku je le nekaj od ponudbe, ki jo ponujajo.

Na prostranih in mehkih travnikih se v poletnih mesecih še vedno izvaja košnja s sušenjem sena. Nadmorska višina naselja razpršenega hotela ponuja enkratne razglede točke. Pogled se razprostira vse od mogočnih slovenskih gora do Furlanske nižine. Tradicionalne prireditve, ki v mesto in okoliška naselja privabijo več tisoč obiskovalcev so: maša meca, pustovanje, krst Sv. Ivana, postaja Topolove in Mittelfest.

Razpršeni hotel Valli del Natisone sestavlja 10 nastanitvenih objektov (slika 8). Središče hotela je recepcija s skupnimi prostori, ki se nahaja v kraju Grimacco.

Slika 8: Razpršeni hotel Valli del Natisone

(Vir: http://adnatisone.xnotta.it/alloggi_mappa.aspx?lang=en-US)

Nastanitveni objekt Casa Krajnova (slika 9, 10) se nahaja v kraju Oblica (Oblizza) na nadmorski višini 550 metrov. Hiša je kamnita, tipična za Nadiško dolino, zgrajena v začetku 18. stoletja. Ima dve nadstropji, povezani z notranjim stopniščem. Tla so lesena, iz kostanjevega lesa, na stropu pa so lepo vidni tramovi. V nadstropju je tudi lesen balkon, ki ponuja očarljiv pogled na dolino. Okolico hiše pa zaznamujeta mir in spokojnost.

Slika 9: Zunanost nastanitvenega objekta
Casa Krajnova (Vir: <http://adnatisone.xnotta.it>)

Slika 10: Notranjost nastanitvenega objekta
Casa Krajnova (Vir: <http://http.adnatisone.xnotta.it>)

Razpršeni hotel Sas Benas

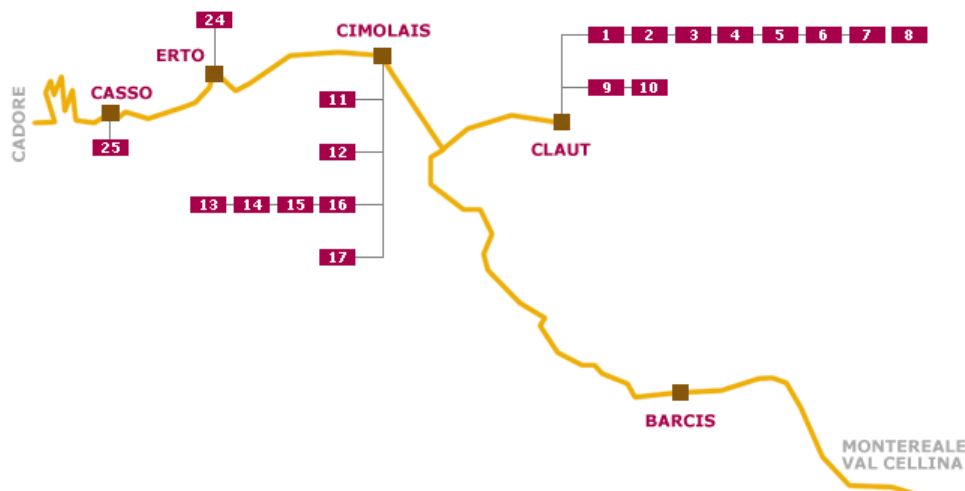
Razpršeni hotel Sas Benas se nahaja v pokrajini Oristano na Sardiniji. Objekti razpršenega hotela se nahajajo v 5-ih stavbah v zgodovinskem središču vasi, ki so od recepcije oddaljeni le 200 metrov. Eden od objektov je prikazan na sliki 11. Vsi so opremljeni s kuhinjo, kopalnico, spalnico in imajo stranišče. Ime je razpršeni hotel dobil po starih glasbenih instrumentih – glasilkah. Hotel je sestavljen iz 18 sob in ima skupaj 36 ležišč. Vsi objekti so lepo opremljeni in obnovljeni.

Sas Benas ponuja miren dopust, s posebnim poudarkom namenjenim poznavanju tradicije, umetnosti, glasbe, obrti in degustacije lokalnih proizvodov.

Slika 11: Nastanitveni objekt Casa Scano (Vir: www.sasbenas.it)

Razpršeni hotel Valcelina Val Vajont

Tudi na območju Alp so se začele pojavljati oblike t.i. razpršenega hotela. Predstavili bomo primer razpršenega hotela Valcelina Val Vajont v furlanskih Dolomitih.

Slika 12: Razpršeni hotel Valcelina Val Vajont
(Vir: www.albergodiffusovalcellinavalvajont.it)

Kot je razvidno iz slike 12, razpršeni hotel sestavlja več naselij in sicer: Barcis, Claut, Cimolais in Erto Casso.

Barcis je naselje na 409 metrih nadmorske višine. Tu je tudi umetno narejeno jezero (slika 13), ki vsako leto gosti dirke z gliserji. Z vseh štirih strani je obdan z mogočnimi gorami. Do sedaj tu še ni objektov z nastanitvijo. Mesto Claut se nahaja na 613 metrih nadmorske višine. Tam se nahaja recepcija razpršenega hotela in 10 nastanitvenih objektov. Velik del mesta Cimolais je vključenega v naravni park Dolomitov. Mesto ima tu 7 nastanitvenih objektov. Mesto Erto Casso (slika 14) pa ima 2 nastanitvena objekta.

Slika 13: Jezero Barcis (Vir: www.albergodiffusovalcellinavalvajont.it)

Apartmaji so skrbno obnovljeni, opremljeni (kuhinja, spalnica, wc) in idealni za počitnice v gorah. Svojim gostom ponuja edinstveno mešanico tradicije, narave, sprostitve in kulinarike. Je odlična izhodiščna točka za izlete, gorsko kolesarjenje, smučanje in nordijsko hojo. Hiše, ki se nahajajo na območju razpršenega hotela, so bile skrbno obnovljene v slogu tipične vrste gradnje, ki je značilna za te kraje.

Slika 14: Mesto Erto Casso (Vir: www.albergodiffusovalcellinavalvajont.it)

»Ta stran je namenoma prazna.«

3 PREDSTAVITEV IN ANALIZA IZBRANE VASI SORICA

3.1 Predstavitev širšega območja obravnave

Občina Železniki leži v zgornjem delu Selške doline in spada v upravno enoto Škofja Loka. Meji na sosednje občine; Bohinj, Tolmin, Cerkno, Gorenja Vas – Poljane, Škofja Loka in Kranj. Železniki so občinsko središče občine Železniki, na katerega gravitira celotno funkcijsko območje občine, ki ga sestavlja 29 naselij (slika 15). Naselja so razdeljena na 6 krajevnih skupnosti in sicer: krajevna skupnost Davča, krajevna skupnost Dolenja Vas, krajevna skupnost Dražgoše – Rudno, krajevna skupnost Selca, krajevna skupnost Sorica in krajevna skupnost Železniki. Glavna reka skozi dolino je Selška Sora, ki teče vzdolž doline z izvirov v Zgornji Sorici. Občino zaznamuje kar precej naravnih danosti, kot so številne jame in brezna, slapovi ter naravne plezalne steze. (SRT 2013 – 2017, 2012)

Slika 15: Meje občine Železniki in naselja v njej (Gurs, 2014)

Občina Železniki je bila prvič omenjena že leta 973. Kraji so omenjajo v posebni listini, s katero je nemški cesar podelil zemljo v Selški dolini v last freisinškemu škofu. Prav v spomin na podpis te listine, občina Železniki praznuje svoj občinski praznik. Iz listine je razvidno, da je bila dolina redko poseljena, zato so jo freisinški škofje začeli načrtno naseljevati. Na občinski praznik se spomnijo tudi pomembnih mož skozi zgodovino, ki so občini pustili poseben pečat. Poznamo impresionističnega slikarja Ivana Groharja iz Sorice, publicista, prevajalca in jezikoslovca Jakoba Šolarja iz Rudnega, profesorja in akademika Franca Koblarja iz Železnikov. S Selci pa je tesno povezan Janez Evangelist Krek, politik in borec za

izboljšanje kmečkega položaja. Železniki so se že leta 1340 začeli razvijati kot železarsko središče občine. Železarstvo se je ohranilo vse do leta 1902, ki pa je zaradi nekonkurenčnosti propadlo.

Grb občine Železniki (slika 16) ima obliko poznogotskega ščita, ki je po diagonali razdeljen na štiri polja in prikazuje geografsko značilnost občine. Osnovni motiv je plavž, ob strani pa sta vkopana ročno kovana žebnja. V levem polju je smrekova vejica, ki simbolizira gozdarstvo, v desnem pa simbol čipkarstva – »klekelj«. Barve, ki se pojavljajo v grbu so modra, bela, zelena, rumena, siva ter črna.

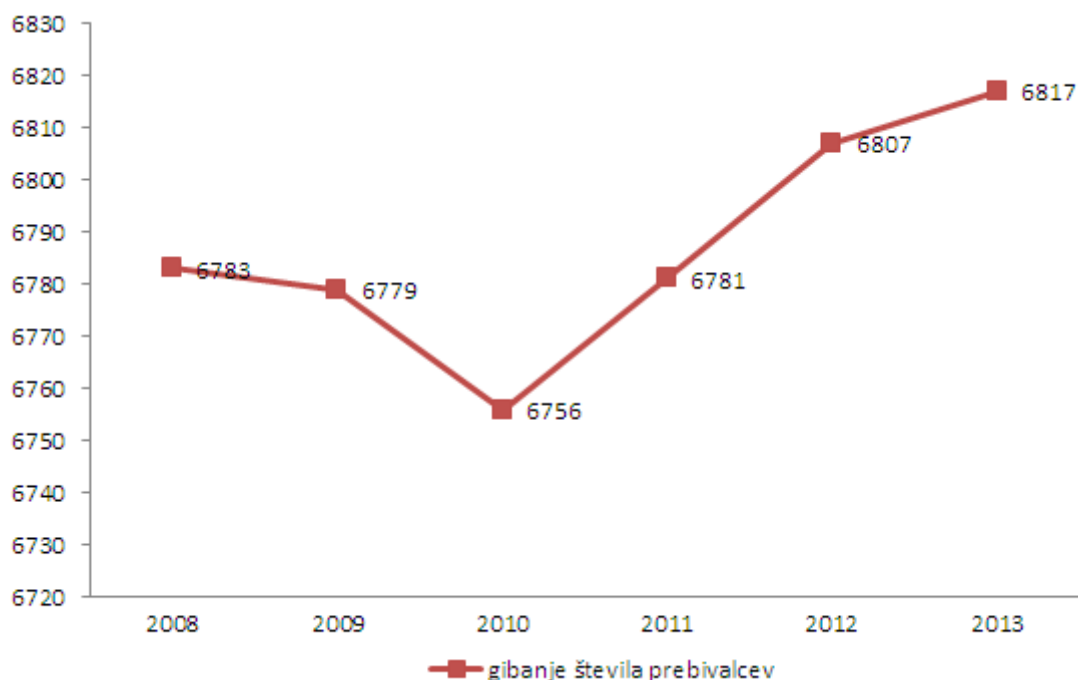
Slika 16: Grb občine Železniki (Vir: sl.wikipedia.org)

Gozd predstavlja velik odstotek pokritosti občine, prav tako pa so pogoji ugodni za kmetijske dejavnosti. V kmetijstvu je prevladujoča panoga govedoreja, zato pri površinah namenjenih kmetijstvu prevladujejo travniki in površine namenjene posevkom krmnih rastlin. V zahodnem delu občine pa je vedno bolj razširjeno pašništvo. V občini so tri večja podjetja, ki dajejo kruh večini prebivalcev. V Domelu izdelujejo elektromotorje, Alples se ukvarja z izdelavo pohištva, v Niku pa izdelujejo velikoserijske kovinske izdelke. Pomembni elementi turistične ponudbe v občini so dražgoški kruhki, čipka ter plavž. Plavž je bil v preteklosti namenjen za taljenje železove rude in kovaštvo, danes pa je ohranjen in zaščiten kot kulturni spomenik. (Železniki, 2013)

Demografske značilnosti občine

Razprostira se na 163,8 km² površine in ima 6817 prebivalcev, od tega 3492 moških in 3325 žensk.

Iz grafikona 1 je razvidno, da je bilo v občini najmanj prebivalcev v letu 2010, potem pa se je število iz leta v leto povečevalo. Glede na leto 2010, se je v letu 2013 število prebivalcev povečalo za 61. Rahel padec prebivalstva pa smo beležili v letih 2008 do 2010.

Grafikon 1: Gibanje števila prebivalcev v Občini Železniki v zadnjih 6-ih letih (Vir: SURS, 2013)

3.2 Predstavitev naselja Spodnja in Zgornja Sorica na ožjem območju obravnave

Pisatelj Rudolf Badjura je Sorico označil takole: »Sorica je ena najbolj ljubkih slovenskih gorski vasi, idilično letovišče z gorskimi tratami in macesnovimi gozdički; visoko dvignjena nad sklopom Selške doline ima svež gorski zrak in višinsko sonce, kjer je megla redkost; povzdigujejo jo lepa in udobna sprehajališča, mnogovrstne gorske ture in izvrstni smučarski tereni. Treba je še mnogo sveta prepotovati, da najdete tako lep pogled na vas, kjer se na valovitem, rahlo dvignjenem pobočju belijo med zelenjem vrtov prijazne hiše, pokrite z modrim skrilom, nanje pa zviška gledajo drzno oblikovani vrhovi.«

Vas Sorico - naselje v občini Železniki sestavljata Spodnja in Zgornja Sorica. V krajevno skupnost Sorica spadajo naselja Spodnja in Zgornja Sorica, Spodnje in Zgornje Danje, Zabrdno ter del Podporezna. Te vasi ter njihova bližnja okolica so zaznamovane s konvencijo o kulturni krajini. Konvencija na tem območju ščiti mozaično kulturno krajino, ki obdaja visokogorske vasi in zaselke, vpete v strma pobočja Ratitovca. Zgornja Sorica leži ob izviru reke Sore na severozahodnem ozemlju občine Železniki in pod prisojnimi pobočji vzhodnega Lajnarja in Drauha. Sorica je danes pravi gorski vaški biser. (Masterl, 2003)

Soriške vasi (slika 17) so lepo razložene po prisojnih pobočjih ratitovškega pogorja. **Zgornje Danje** so s svojimi 1120 m nadmorske višine visoko ležeča slovenska vas. Pet hiš loško – cerkljanskega tipa stoji v vrsti tik nad cesto, šesta pa stoji za drugimi v bregu tik pod gozdom. Vas je na zelo sončni legi, zime pa so mnogo daljše kot drugje. Že dolgo časa je brez

prebivalcev, je pa zelo zanimiva in privlačna za ljudi, ki pridejo na vikend. **Spodnje Danje** pa so, za razliko od Zgornjih, še kako žive. Ljudje se še vedno ukvarjajo s kmetijstvom in gozdarstvom. Hiše so zidane, pokrite s skrilom in stojijo na obeh straneh ceste. Na koncu vasi stoji cerkev sv. Marka. V **Zabrdu** so bile leta 1825 tri kmetije in tri kajže, poleg njih je bila malo višje še stoječa šola, ki pa že dolgo ne služi več svojemu namenu. Vas leži na nadmorski višini 1092 metrov in danes šteje 4 prebivalce. Vas **Torka** stoji na zaobljenem pomolu pod pečinami najvišjega vrha Ratitovca – Altemauerja. Njena nadmorska višina je 1175 metrov. **Ravne** so še zadnja vasica pod Ratitovcem iz smeri Sorica proti Ravnam. Motil bi se, kdor bi po imenu sklepal, da je tu okoli kaj ravnega sveta. Vasica leži na nadmorski višini 966 metrov in šteje le 6 prebivalcev. (Bole et al., 1986)

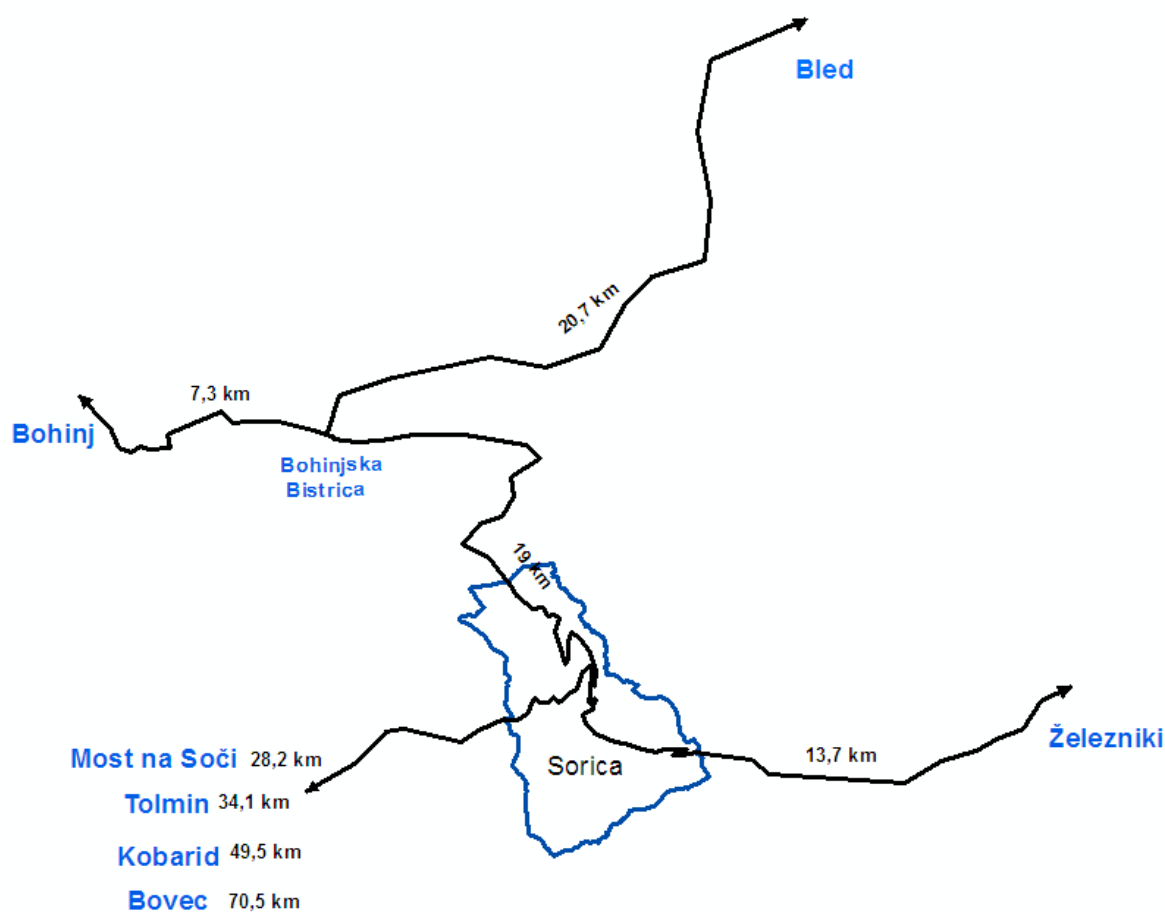
Slika 17: Vasi pod Ratitovcem (Vir: <http://giskds.situla.org/giskd/>)

Območje Sorice spada v predalpski svet in se razprostira na nadmorski višini 580 – 1545 metrov. Najnižja točka je v Spodnji Sorici pri gostilni Podrošt (580 m), najvišja pa na vrhu Lajnarja na Soriški planini na nadmorski višini 1545 m. Območje naseljenosti pa je na nadmorski višini 580 – 900 metrov. V tem območju prevladuje gozd in travniki, najdemo pa tudi površine namenjene za bivanje.

V Sorico je možno priti iz treh smeri; z južne strani čez Selško dolino, s severne strani iz Bohinja ali z zahodne čez Petrovo Brdo. Ko se iz Podrošta po ovinkasti cesti in v objemu jelovih gozdov pripeljemo v Sorico, se na strmem travniškem svetu odpre svojevrsten pogled na naselje. Na »Grohi« nas pozdravlja veliki sin Sorice Ivan Grohar. Na levi strani na gričku stoji cerkev, na severni strani pred cerkvijo pa rastejo stoletne lipe. Okrog cerkve je pokopališče in na njem nagrobniki z imeni, ki spominjajo na prvoselce. Kdo so prvoselci v Sorici v literaturi ni bilo pojasnil, le po toponimih bi bilo moč soditi o Keltih. (Masterl, 2003)

Na območju naselja izvira tudi Selška Sora, ki se v Škofji Loki združi s Poljansko Soro. Najbolj znana osebnost, ki izhaja iz Sorice, je Ivan Grohar, ki je bil najpomembnejši predstavnik slovenskega impresionizma. Rodil se je 15. junija leta 1867 v Spodnji Sorici in umrl 19. aprila 1911. Poleg njega sta bila za Sorico pomembna še skladatelj, učitelj in organist Martin Železnik ter duhovnik France Gačnik.

Sorica je tudi odlično izhodišče za nadaljna popotovanja (slika 18). Lahko se odpravimo čez Soriško planino v Bohinj in na Bled ali čez Baško grapo na Most na Soči ter naprej v Tolmin, Kobarid ali Bovec.

Slika 18: Razdalje do bližnjih turističnih krajev (Demšar, 2014)

3.2.1 Zgodovinski razvoj naselja

Ime Sorica – Zouriza je napisano že v listini iz leta 973. Cesar Oton II je loško ozemlje podaril freisinški škofiji. Da bi bilo poseljeno čimveč območja, je škof Emiho leta 1283 začel naseljevati nemški živelj iz Pustriške doline. S seboj so prinesli svoj način gospodarjenja, graditve domov in poimenovanja zemljišč v okolici. V prvi polovici 14. stoletja pa je bilo naseljevanje Tirolcev končano. Leta 1854 so v Sorici ustanovili šolo, ki so jo obiskovali otroci

iz bližnjih in daljnih krajev. Po prvi svetovni vojni pa so Sorico zasedli Italijani. (Bole et al., 1986)

Do 1. svetovne vojne je bila Sorica samostojna občina. Zajemala je Davčo, Porezen, Osojnik, Potok, Ravne, Spodnje in Zgornje Danje, Spodnjo in Zgornjo Sorico, Torko, Zabrdno in Zali Log. Najbolj je bila prizadeta v prvi svetovni vojni, v kateri je padlo 65 moških, 62 pa jih je ostalo v ruskem ujetništvu. Ljudje so se vseskozi ukvarjali s poljedelstvom ter z govedorejo. O številu živali, ki so jih kmetje redili, je odločal letni pridelek sena. Zato so se vseskozi prizadevali, kako ga pridelati čimveč. Po drugi svetovni vojni je začelo število prebivalcev upadati. Za boljšim zaslužkom ter lažjim delom, so v dolino odhajali predvsem mladi. V preteklosti so Spodnjo Sorico imenovali Ka Cari, zahodni del Zgornje Sorice pa Drfle. Čeprav danes ta imena niso več takšna, jih nekateri domačini še vedno poimenujejo tako. (Masterl, 2003)

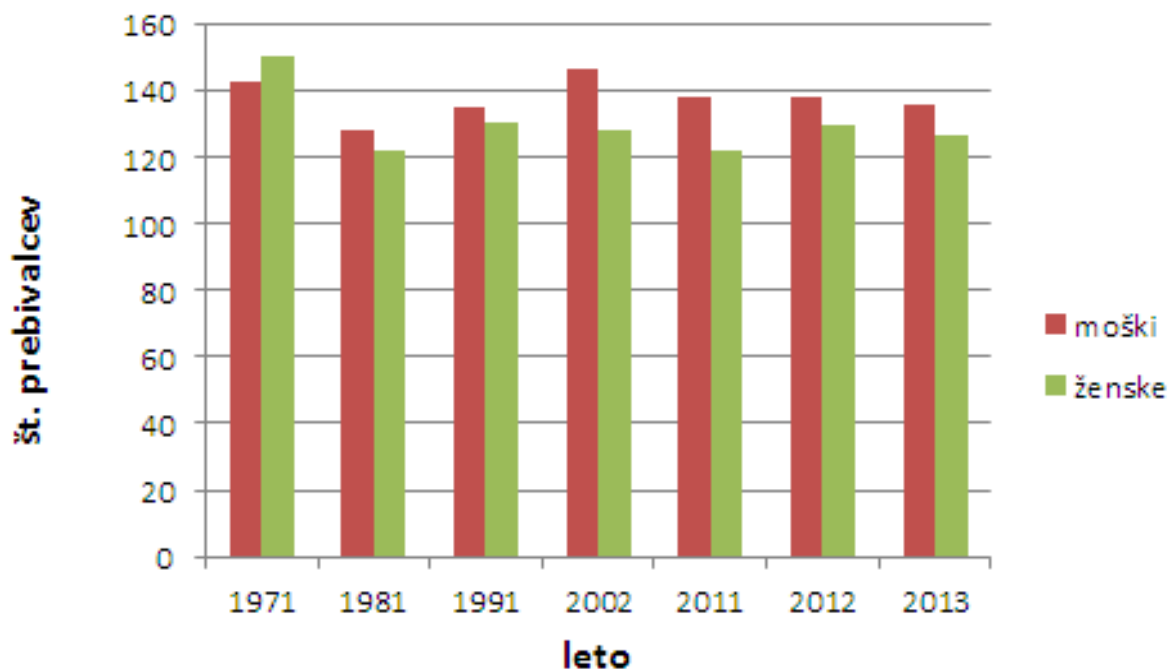

Slika 19: Spodnja in Zgornja Sorica iz franciscejskega katastra (Vir: <http://giskds.situla.org>)

Največje razlike med današnjim in franciscejskim katastrom (slika 19) so opazne na kmetijskih površinah, ki jih je nadomestil gozd. Veliko površin, kot so njive in travniki, ki so bile včasih obdelane, je sedaj zaraščenih. Nekatere so se zarasle z opuščanjem obdelovalnih površin, nekaj je bilo pogozdovanja, nekaj pa se jih je zaraslo načrtno. Primerjava tudi kaže, da se vaško jedro do danes ni dokaj veliko spreminjalo, prav tako ni zaznati drugih širitev naselja. Širitev je odvisna predvsem od konfiguracije terena v naselju, je pa res, da samo naselje ne omogoča velikih širitev.

3.2.2 Demografske značilnosti naselja

Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije (SURS, 2013) na dan 1. julija 2013 je bilo v Sorici skupaj 263 prebivalcev, od tega 136 moških in 127 žensk. Povprečna starost prebivalcev je bila 42 let. Največji delež prebivalstva je v starosti od 15 – 64 let in sicer kar 65,4 %, sledijo prebivalci nad 65-im letom starosti z deležem 20, 2 % in na koncu otroci do 14ega leta starosti s 14,4 % deležem.

Grafikon 2: Gibanje števila moškega in ženskega prebivalstva od leta 1971 – 2013 (Vir: SURS, 2013)

Iz grafikona 2 je razvidno, da se število moških in žensk v vseh letih ni bistveno zmanjševalo oz. povečevalo. Število moških prebivalcev prevladuje nad ženskim, čeprav je njihova povprečna starost nižja.

3.3 Razvoj dejavnosti v naselju Spodnja in Zgornja Sorica

Središče vasi se nahaja v Spodnji Sorici. Tu najdemo dom krajanov, pošto, gostilno, igrišče, podružnična osnovna šola pa je že v zgornjem delu vasi.

V vasi je kar nekaj ponudbe za turiste; od kulturnih znamenitosti, zgodovinskih objektov, turističnih atrakcij, gostinske ponudbe ter nastanitvenih objektov. V Sorici je aktivnih pet društev; turistično, športno, prosvetno, gasilsko in lovsko družina. Prirejajo športne, kulturne in druge prireditve, ki v kraj privabijo veliko število obiskovalcev. Najbolj obiskani prireditvi sta Sadovi sadovnjaka in Groharjev teden. Turizem v vasi se vseskozi razvija, saj hočejo domačini turistom ponuditi čimveč. Za sedaj pa je v vasi naslednja ponudba:

Gostinska ponudba ter nastanitve

- Gostišče Macesen

Nahaja se v bližini Groharjeve hiše v Spodnji Sorici. V gostišču postrežejo z okusno pripravljeno hrano. Pester izbor nudi naslednje; od narezka, na katerem so domače sorške dobrote (zaseka, sir, klobase), juhe, mesne jedi, solate, sladice in tudi pice. V zimskem času pa postrežejo s svežimi pečenicami ali krvavicami. Poleg gostinske ponudbe v gostišču nudijo tudi prenočišča. Opremljenih imajo 14 sob.

- Litostrojska koča na Soriški planini

Litostrojsko kočo najdemo na smučišču Soriška planina. Nudi pogostitve za večje skupine in organizirane dogodke (možnost najema ali rezervacije koče, gostovanje tekmovanj, dogodkov, skupin, zabave). Imajo odlično ponudbo domače hrane, jedi po naročilu ali jedilniku, tako za posameznike, kot večje skupine. Na smučišču nudijo tri možnosti nastanitve - apartma, hišica in sobe v depandansi.

- Brunarica Soriška planina

Nahaja se na parkirišču smučišča Soriška planina. Postrežejo s kosili, enolončnicami, toplimi in hladnimi prigrizki. V poletnem času ponujajo izdelke iz mleka, žgance, domače klobase v zaseki ter doma pripravljene sladice. V brunarici je na voljo tudi 40 ležišč.

- Kmečki turizem »Pri Jurju«

Na kmečkem turizmu je možnost prenočitve v 6-ih posteljah. Poleg tega ponujajo tudi polni penzion ter hišno specialiteto zdravilni hlebček. Nahajajo se v Spodnji Sorici 14.

- Kmečki turizem »Pri Šimanu«

Njihova nastanitvena ponudba je apartma za pet oseb z možnostjo treh dodatnih ležišč. Apartma se nahaja v Spodnji Sorici, na podeželju s prelepim pogledom na hribe. Na njihovi kmetiji je tudi možnost ogleda sušilnice sadja.

- Kmečki turizem »Pri Ekarju«

Kmečki turizem se nahaja v Spodnji Sorici 19. Na voljo imajo 10 postelj ter možnost zajtrka po dogovoru.

- Okrepčevalnica Podrošt

V njihovi okrepčevalnici v Spodnji Sorici 1, je v ponudbi domači kruh ter suhomesnati izdelki.

Ostala ponudba

V Zgornji Sorici se nahaja slikarski atelje Mira Kačarja – atelje Urša. Ta vam ponuja ogled slikarskega ateljeja, možnost slikanja skupinske slike ter možnost nakupa le teh.

V vasi, bližnji in daljni okolici je veliko možnosti za aktivno preživljanje prostega časa. Aktivnosti so predstavljene na sliki 20.

Pot po Sorici

Začne se pri informativni tabli, ki stoji med Groharjevo hišo in gostiščem Macesen. Pot nas nato vodi skozi Spodnjo Sorico po strmini čez »Lajšto«. Na koncu strmine zavijemo desno, kjer se odpre pogled na cerkev sv. Nikolaja. Nato gremo po glavni cesti do spomenika Ivana Groharja. Pri kapelici prečkamo glavno cesto in nadaljujemo pot po kolovozni poti, ki vodi proti cerkvi. Od nje se vračamo proti izhodišču poti, vendar pot nadaljujemo naravnost navkreber proti Zgornji Sorici. Pod šolo zavijemo levo v dolino reke Sore, kjer so včasih stali številni mlini in žage. Po prečkanju mostu zavijemo desno v hrib do Liparjeve hiše, nato pa jo nadaljujemo po grebenu. Pred prihodom do glavne ceste se lahko spočijemo na klopcah in uživamo v čudovitem razgledu. Potem nas pot nekaj časa vodi po glavni cesti, vendar že ob prvem odcepu zavijemo desno v vas. Na koncu se sprehodimo še čez Zgornjo Sorico do izhodišča. (TD Sorica, 2014)

Sprehod do slapa Šprucar

Iz križišča v Zgornji Sorici v smeri Petrovo Brdo se peljemo po glavni cesti. Po približno 800 metrih se na levi strani kaže manjše parkirišče, na desni pa nas tabla usmeri po gozdni poti k slapu Šprucar. Pot ni zahtevna, do cilja pridemo v 20 minutah. Pri slapu nas čaka vpisna knjiga, še prej pa se ob poti v skritih kotičkih dreves najde tudi kakšen priboljšek. Pri slapu uživamo v miru, šumenju vode in petju ptic. 12 metrov visok slap je narava ustvarila v globoki grapi pod Soriško planino. Nad slapom je bil dolgo zakopan mejni kamen med Jugoslavijo in Italijo, vendar so ga plazovi odnesli v dolino. (Sorica, 2007)

Groharjeva pot

Pot je dolga okrog 4 kilometre. Začne se pred Groharjevo rojstno hišo v Spodnji Sorici, konča pa v Heblarjih pred Martinovo hišo, kjer je znan slikar preživel svojo mladost.

Sprehod po poti stavbne dediščine

Čas hoje po poti stavbne dediščine je predvidoma eno uro, pri kateri premagamo 50 metrov višinske razlike. Pot začnemo pred Groharjevo hišo, nato sladimo kažipotom, ki nas vodi mimo kmečkega turizma pri Jurju, do apartmaja Pintar, kjer si lahko ogledamo njihovo pajštubo oz. sušilnico sadja. Vrnemo se nazaj na cesto in se odpravimo naprej do kleti, kakor so včasih imenovali kašče. Ogledamo si lahko tudi nasproti stoječo domačijo, ki je že opuščena. Pot nas nato vodi mimo kozolcev in spomenika Ivana Groharja do cerkve sv. Nikolaja, končamo pa jo tam kjer smo jo začeli. (JZR, 2013)

Smučišče Soriška planina

Razteza se na nadmorski višini 1287 – 1550 metrov in obsega 25 hektarjev. Ob prihodu na Soriško planino nas pričaka idilična, neokrnjena narava ter čudovit razgled na bližnje in daljne vrhove. Ponuja obilico športih in drugih aktivnosti. Smučišče Soriška Planina je majhen in prijazen smučarski center, ki je izjemo primeren za prve zavoje na snegu. Najštevilčnejši obiskovalci so družine. Smučišče je namenjeno tako rekreativnim smučarjem, kot tudi tekmovalcem. Poleg smučarskih prog je možen tudi tek na smučeh ter sankanje. (TC Soriška planina, 2007)

V času poletne sezone so najbolj izrazite oblike turizma planinarjenje, taborjenje in nabiranje gozdnih sadežev. Soriška planina je odlično izhodišče za krajše in daljše pohode. Avto pustimo na parkirišču in se nato odpravimo na bližnji Drauh (1584 m), Slatnik (1609 m), Lajnar (1549 m) in Možic (1603 m). Preko vrha Bače se lahko odpravimo do Koble in Črne prsti ter preko Danjarske planine na Ratitovec.

Ogled Spodnjih Danj s cerkvijo sv. Marka

Iz Sorice se po glavni cesti odpravimo proti Soriški planini. Pri odcepu za Spodnje Danje zavijemo desno in se spustimo v vas. Sprehodimo se mimo hiš do cerkve sv. Marka, ki stoji na koncu vasi.

Vzpon na Ratitovec

Na 1642 metrov visok Ratitovec se lahko odpravimo iz več smeri; iz Zgornjih Danj, Torke in Soriške planine. Vse poti so označene. S strani planincev je zelo obiskan tako poleti kot pozimi. Izpred kočje je čudovit pogled na julijske in kamniško – savinjske Alpe. V Krekovi kočji na Ratitovcu je možno tudi prenočiti.

Športno igrišče v Spodnji Sorici

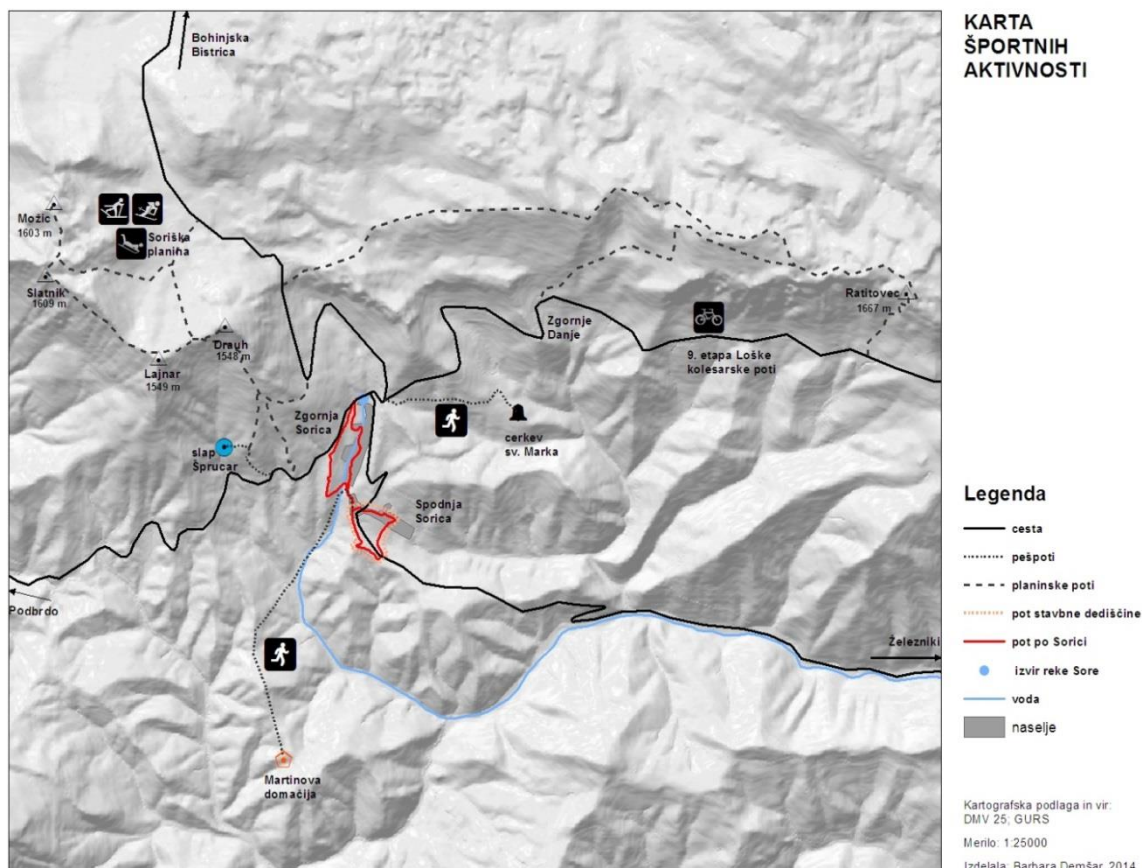
Poleg gostišča Macesen se nahaja tudi igrišče za nogomet, košarko in otroško igrišče. Na njem potekajo različni športni dogodki v okviru športnega društva Sorica.

9. etapa loške kolesarske poti po sončnih pobočjih Ratitovca

Skozi Sorico vodi tudi Loška kolesarska pot. V 9. etapi se podamo iz Železnikov proti Podroštu, kjer se prične strmejši del vzpona. Ob prihodu v Sorico nas v gostišču Macesen čakata žig in vpisna knjiga. Pot se nadaljuje proti Soriški planini, vendar že kmalu zavijemo desno in nadaljujemo skozi podratitovške vasi – Danje, Zabrdno in Torka. Na Torki lahko zavijemo nazaj v dolino ali pa nadaljujemo po makadamski cesti do Povdna. Tu se kakovost poti zelo poslabša. Po ozki cesti nadaljujemo do Prtovča, kjer dobimo žig, nato pa sledi le še spust do Železnikov. (TŠK, 2014)

Pohodništvo

Iz Zgornje Sorice in Soriške planine so odlična izhodišča za izlete v gore.

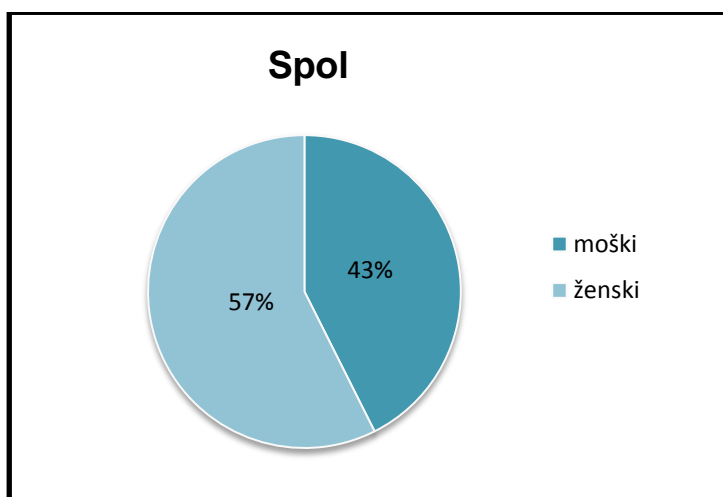

Slika 20: Karta športnih aktivnosti (Priloga C)

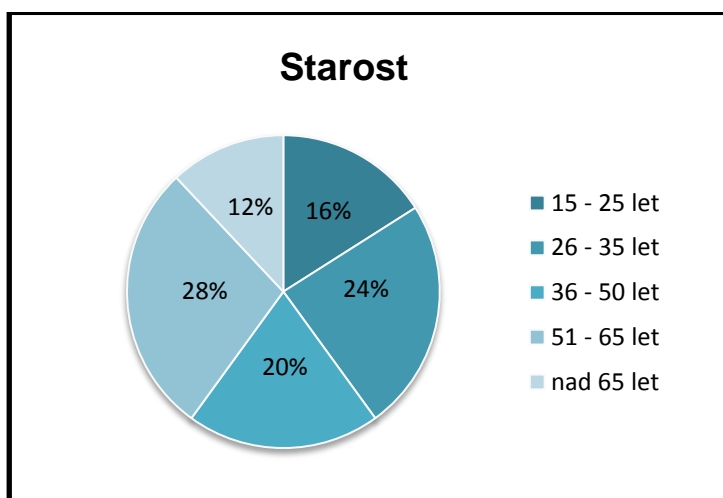
3.4 Anketa o zadovoljstvu prebivalstva ter nadaljnjih možnostih razvoja naselja Spodnja in Zgornja Sorica

Na terenu je bila v mesecu marcu 2014 izvedena tudi anketa (priloga A). Namenjena je bila prebivalcem vasi Spodnja in Zgornja Sorica. Z njo smo želeli izvedeti, kako so prebivalci zadovoljni z ureditvijo domačega kraja, s turistično ponudbo v vasi (gostinska ponudba, nastanitve, športne aktivnosti) in ali bi se strinjali z dopolnitvijo turistične ponudbe na način, da bi za nastanitvene objekte uporabili do sedaj prazne in opuščene objekte. Rezultati ankete so prikazani v spodnjih grafikonih in v tabelah (priloga B).

V prvem sklopu ankete so bila splošna vprašanja (spol, starost, izobrazba, dejavnost s katero se ljudje v vasi preživljajo). Grafikon 3 prikazuje delitev prebivalcev po spolu v naselju Sorica. Na anketni vprašalnik je odgovorilo 108 prebivalcev, od tega je bilo 46 moških in 62 žensk.

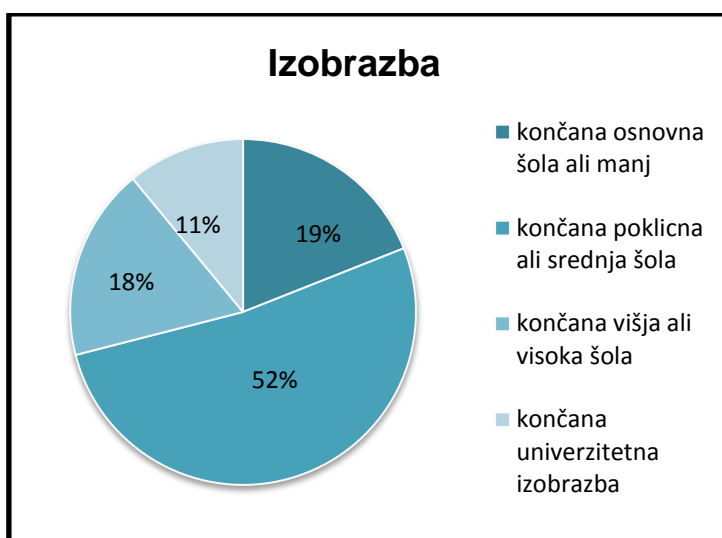
Grafikon 3: Spol anketirancev

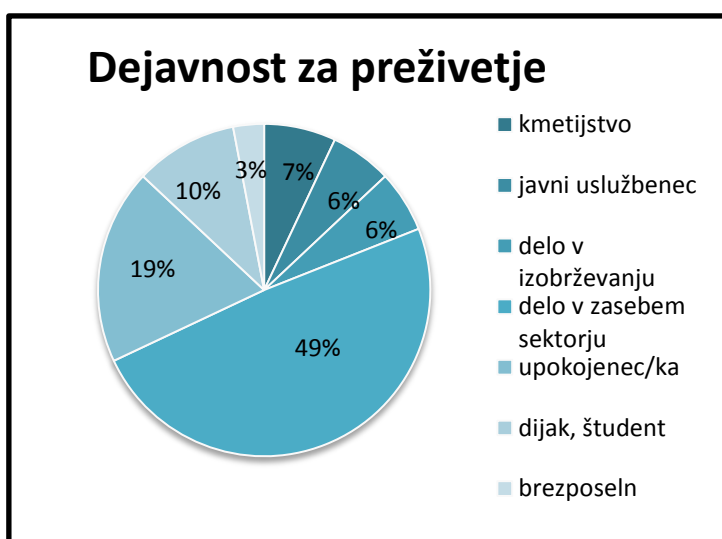
Grafikon 4: Starost anketirancev

Anketirance smo razdelili v pet starostnih skupin (grafikon 4). Največ je bilo tistih v starosti od 51 do 65 let, sledili so jim anketiranci iz starostne skupine 26 – 35 let, nato anketiranci med 36 – 50 let. Presenetljivo malo anketirancev je bilo iz starostne skupine 15 – 25 let. Najmanj pa je bilo tistih nad 65 let.

V vasi je kar nekaj visoko izobraženega prebivalstva. 11 % vprašanih ima končano univerzitetno izobrazbo oz. drugostopenjski magistrski študijski program, 18 % pa ima končano višjo ali visoko šolo. Največ, kar 52 % pa jih ima končano poklicno ali srednjo šolo, 19 % pa je takih, ki imajo končano osnovno šolo ali manj (grafikon 5).

Grafikon 5: Izobrazba anketirancev

Grafikon 6: Dejavnost za preživetje

Večina prebivalcev se na delo dnevno vozi v Železnike, Škofjo Loko, Ljubljano ali v druge večje kraje. Iz grafikona 6 je razvidno, da kar 49 % vprašanih dela v zasebnem sektorju (podjetja). 6 % jih dela v izobraževalnih ustanovah, prav tako 6 % je javnih uslužbencev.

Glede na to, da je kar nekaj možnosti za opravljanje kmetijske dejavnosti, se s tem ukvarja le 7 % vprašanih. 19 % vprašanih je delovno neaktivnih, od tega 19 % upokojencev in 10 % dijakov ali študentov. Le 3 % je brezposelnih, kar kaže, da so prebivalci Sorice delovno zelo aktivni.

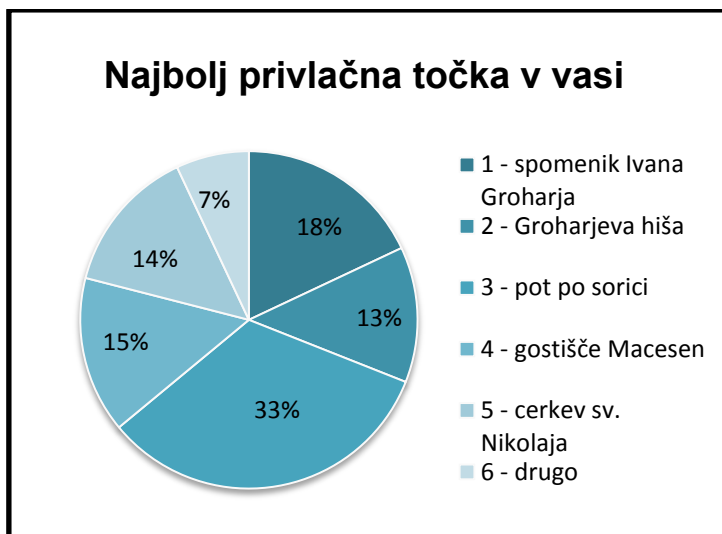
V drugem sklopu vprašanj smo anketirance vprašali, kako so zadovoljni z ureditvijo vasi, katera točka v vasi je najbolj privlačna, kje v vasi se največ zadržujejo in kaj v vasi najbolj pogrešajo.

Kot kažejo spodnji podatki (grafikon 7), so prebivalci Sorice dokaj zadovoljni z ureditvijo osrednjega vaškega prostora, javnih objektov in površin v vasi, prav tako so dokaj zadovoljni z ureditvijo zasebnih objektov in površin v vasi. Zelo zadovoljni so z ureditvijo vrtov in drugih zasebnih površin, malo manj so zadovoljni s prometno ureditvijo, nasploh pa niso zadovoljni z dostopnostjo do vasi in povezavo z drugimi kraji.

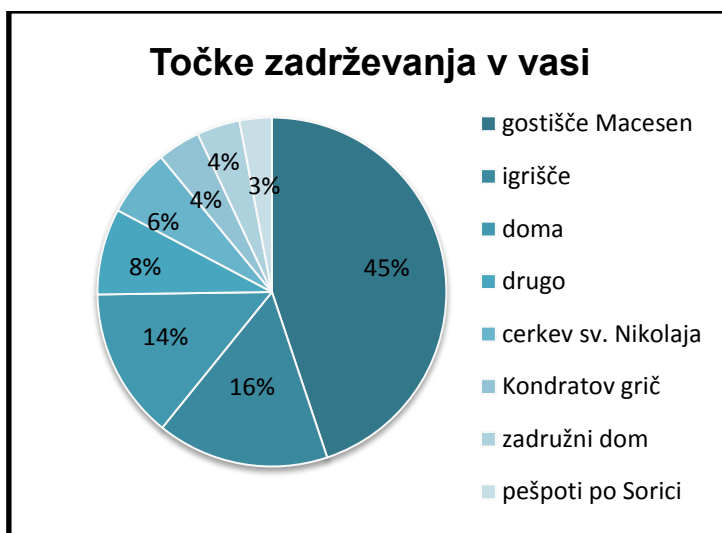
Grafikon 7: Zadovoljstvo anketirancev s sedanjo ureditvijo vasi

Sorica ima kar nekaj točk, ki so vredne ogleda. Za anketirance je najbolj privlačna točka Pot po Sorici (33 %), nato spomenik Ivana Groharja (18 %), gostišče Macesen (15 %), cerkev sv. Nikolaja (14 %) ter Groharjeva hiša (13 %). Privlačna točka je tudi slap Šprucar, Soriška planina, vrhovi okoli Sorice, ter pot čez Liparjev grič (grafikon 8).

Grafikon 8: Najbolj privlačna točka v vasi

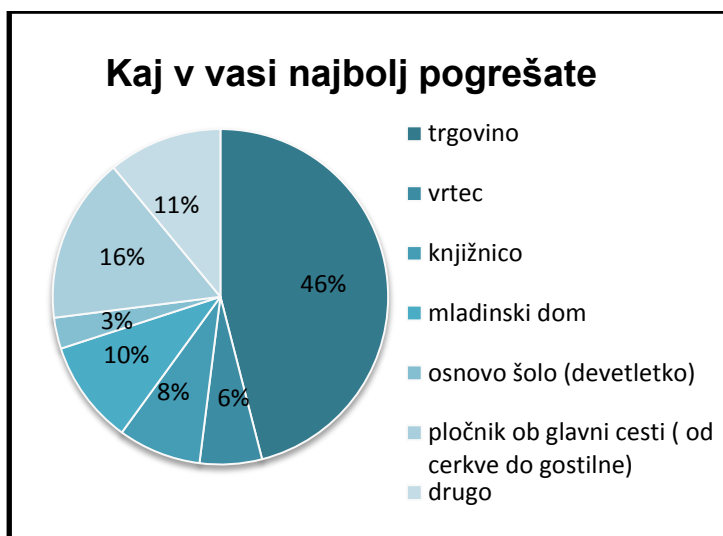
Prebivalci Sorice se zadržujejo na različnih mestih v vasi. Odgovori, kje v vasi se anketiranci največ zadržujejo, so prikazani v spodnjem grafu (grafikon 9). Največ se zadržujejo v gostišču Macesen (45 %), na igrišču (16 %), doma (14 %) in v cerkvi (6,30 %). Zelo lep pogled na vas je iz Kondratovega griča, kjer se prebivalci tudi veliko zadržujejo (4 %). Zadržujejo se tudi na pešpoteh po Sorici (3 %) in v združenem domu (4 %). Druge točke, kjer se še zadržujejo, vendar v manjšem številu (8 %) pa so Groharjeva hiša, na Erblah, Tolarjev grič, spomenik Ivana Groharja, klopca nad Drflami, gasilski dom, slap Šprucar, pot od cerkve do gostilne, šola in Soriška planina.

Grafikon 9: Točke v vasi, kjer se vaščani največ zadržujejo

Prebivalci Sorice v vasi najbolj pogrešajo trgovino (46 %), pločnik ob glavni cesti med cerkvijo in gostilno (16 %), mladinski dom (10 %), knjižnico (8 %), vrtec (6 %) ter osnovo šolo (3 %). Med drugim pogrešajo tudi urejeno cesto, redni mini avtobus, lokal, večnamenski

prostor, urejen glavni trg in razgledne točke in koše za pasje iztrebke. Nekateri pogrešajo pristnost odnosov, nekaterim pa je všeč tako kot je (grafikon 10).

Grafikon 10: Stvari, objekti, ki jih prebivalci v vasi najbolj pogrešajo

Pri tretjem sklopu vprašanj nas je zanimalo, kakšna je turistična ponudba v vasi, kaj bi pripomoglo k izboljšanju vasi, kakšna je ponudba domačih izdelkov in pridelkov in ali bi bilo za razvoj vasi potrebno odprtje še kakšne dopolnilne dejavnosti na kmetiji, ekološke kmetije itd..

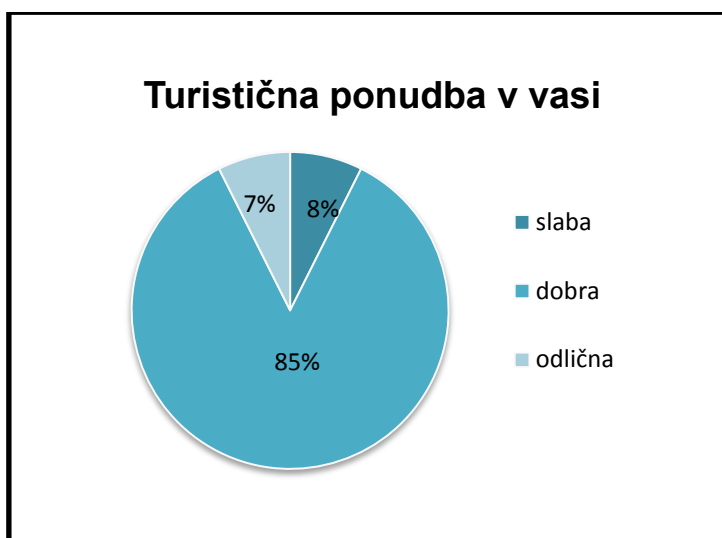
Mnenja o turistični ponudbi so različna. Večini (85 %) se zdi turistična ponudba vasi dobra, 8 % jih meni, da je ponudba slaba, 7 % pa je tistih, ki menijo, da je ponudba odlična (grafikon 11).

Mnogi so mnenja, da vaščani nimajo interesa za aktivno vključitev in sodelovanje v društvih, ki jih imajo v vasi. V turizmu in samo turistično ponudbo se premalo vlaga, na drugi strani pa so prevelika pričakovanja za povečan obisk. Za izboljšanje ponudbe bi bilo potrebno, da se vanjo vključi več domačih jedi, značilnih za to območje. Lepo okolje, ki ga vas ponuja, bi bilo lahko bolje promovirano. Vsekakor pa bi bilo nujno potrebno, da se obnovi smučišče Soriška planina, saj so naprave na njem zastarele in v zelo slabem stanju.

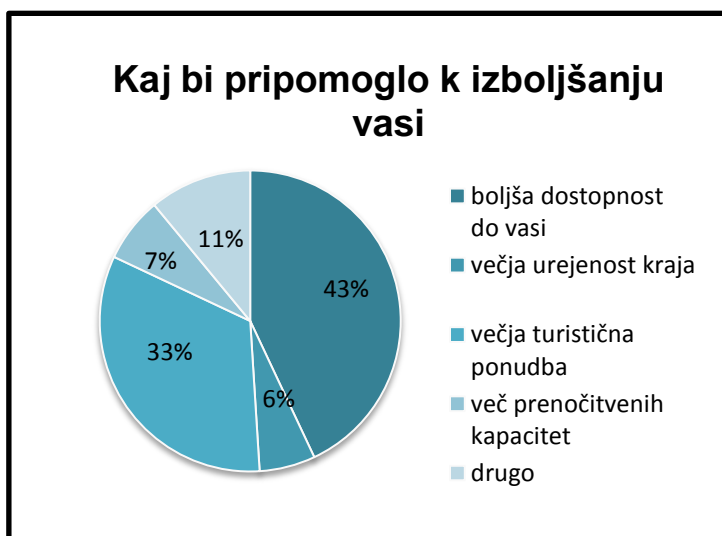
V Sorici vsak najde nekaj zase. Turistična in druga društva se trudijo, da prirejajo kulturne, športne in druge dogodke, ki bi med seboj povezovali vaščane in privabili goste v kraj. Tudi gostinska ponudba je dobra, v vasi je dovolj prenočišč ter veliko možnosti za športne aktivnosti. Za samo izboljšanje ponudbe bi bilo potrebno več oglaševanja in tudi izkoristiti dejstvo, da v vasi izvira reka Sora.

Čudovit pogled na naselje, okoliške vasi in hribe, to je tisto kar Sorico naredi tako čudovito. Tukaj se lahko naužijemo svežega zraka, odmislimo vse slabo, se sprostimo in enostavno uživamo. Vaščani so zelo prijazni in vedno pripravljeni pomagati.

Večina gostov v Sorico pride z avtomobilom, si ogleda kakšno od znamenitosti oz. odide na smučanje na Soriško planino. Po končanih aktivnostih odide še na kosilo v gostilno in se vrne domov. Tukaj bi bilo potrebno razmišljati o dodatni ponudbi, ki bi goste v vasi zadržala kakšen dan dlje.

Grafikon 11: Turistična ponudba v vasi

Grafikon 12: Predlogi za izboljšanje razvoja vasi

K izboljšanju vasi bi po mnenju prebivalcev najbolj pripomogla boljša dostopnost do vasi (43 %), 33 % jih je mnenja, da bi morala biti v vasi večja turistična ponudba, 7 % jih meni, da bi morali imeti v vasi več prenočitvenih kapacitet, 6 % pa je mnenja, da bi moral biti kraj bolj urejen. Drugi menijo, da bi bilo za izboljšanje vasi potrebno večje oglaševanje, prijazen in

pošten odnos do turistov, želja mladih po delu v turizmu ter manj birokratskih ovir (grafikon 12).

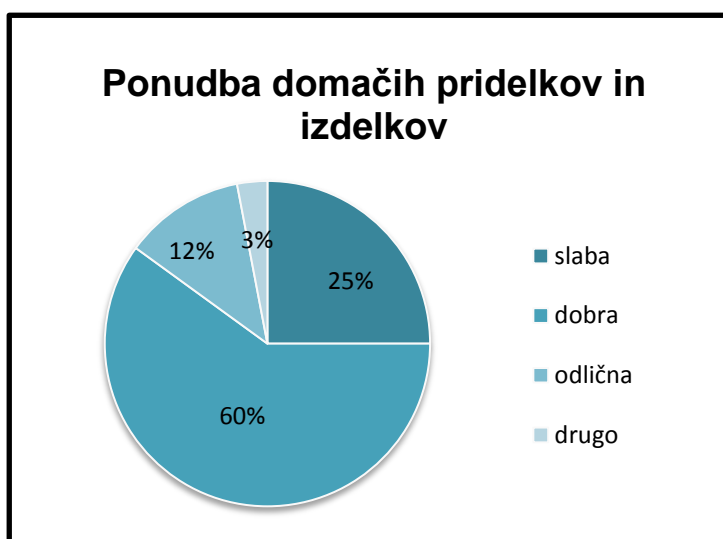
Domači izdelki in pridelki so nujni za prepoznavnost kraja. Ljudje imamo vedno rajši doma pridelane stvari. Mnenja anketirancev o ponudbi domačih izdelkov pa so različna (grafikon 13).

Tisti, ki menijo, da je ponudba slaba (25 %) pravijo, da je izbira domačih pridelkov premajhna, ponudba bi bila lahko še boljša. Nekateri so mnenja, da je ponudba dobra, a za turista oz. obiskovalca ni vidna - kupujejo zgolj vaščani pri tistih, ki se ukvarjajo s temi dejavnostmi.

Večina prebivalcev (60 %) je mnenja, da so pridelki odlični, ampak na žalost je težko izvedeti, kdo kaj ponuja. Narediti bi morali večjo reklamo – promovirati izdelke zunaj vasi. Pridelujejo zgolj zase in svoje znance. Do izdelkov je težko priti, saj niso »oglaševani« in niso namenjeni množični prodaji.

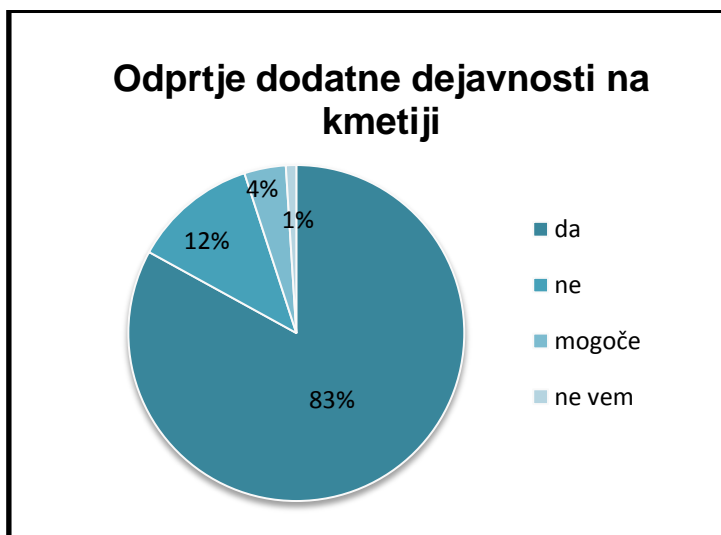
12 % tistih, ki menijo, da je ponudba odlična, so mnenja, da je hrana domača in kvalitetna, izdelki dobri, naravni in bio. Da se dobiti skoraj vse izdelke (mleko, kruh, jogurt, domača salama,...). Nekateri bi se odločili za prodajo le teh, vendar je za odprtje dopolnilne dejavnosti potrebna registracija in veliko volje do dela s papirji. Dobro bi bilo, da bi bil v vasi nek prostor, kjer bi te izdelke prodajali – vsaj enkrat tedensko.

3 % anketirancev meni, da ni veliko povpraševanja in zato posledično ni ponudbe. Ponudili bi lahko bistveno več izdelkov, saj je kakovost le teh odlična.

Grafikon 13: Ponudba domačih izdelkov in pridelkov

Iz grafikona 14 je razvidno, da je 83 % anketirancev mnenja, da bi bilo za razvoj vasi dobro, da se še katera od kmetij odloči za odprtje dopolnilne dejavnosti ali ekološke kmetije, 12 % jih meni, da to ni potrebno, in da to ne bo imelo večjega vpliva na razvoj vasi. Ostalih 5 % pa ni prepričanih ali bi bilo to potrebno ali ne.

Grafikon 14: Odprtje dodatne dejavnosti na kmetiji

V četrtem sklopu anketnih vprašanj nas je zanimalo, kakšna se prebivalcem zdi ideja razpršenega hotela, kateri objekti bi bili po njihovem mnenju najbolj primerni za potrebe razpršenega hotela in ali bi se bili pripravljene vključiti v tak projekt.

Sama ideja se jim zdi zanimiva, saj bi s tem v Sorici dobili novo obliko turistične ponudbe, zagotovljena bi bila nova delovna mesta in obnovljene bi bile stare zapuščene hiše. Za izvedbo te ideje bi bili potrebno veliko finančnih sredstev ter dovoljenja lastnikov praznih objektov. Seveda pa tak projekt zahteva povezovalne, ustvarjalne, optimistične, poštene in strpne ljudi.

Nekateri menijo, da taka oblika ponudbe ni potrebna, saj je v Sorici že dovolj nastanitvenih zmogljivosti, spet drugi so skeptični, če bi v Sorico prišlo toliko gostov, da bi se ta oblika ponudbe izplačala.

Veliko praznih zapuščenih stanovanjskih objektov je v vasi, ki bi bili potrebni obnove oz. bi bili primerni za potrebe razpršenega hotela. Iz ankete smo dobili kar nekaj idej, kateri objekti so tisti pravi. Najpogostejši odgovori so bili: stare zapuščene hiše, kajže, vikendi, bivša trgovina, stavba kmetijske zadruge, hiša med gostiščem Macesen in Groharjevo hišo, Kondratov hlev, mežnarija, kleti po Sorici, Fajfarjeva domačija. Nekateri pa so mnenja, da v Sorici ni takih objektov, ki bi bili primerni za razpršeni hotel.

Prebivalcem Sorice se zdi ideja razpršenega hotela zanimiva, vendar se jih večina (56 %) ne bi bila pripravljena vključiti v projekt. 36 % je takih, ki bi se v projekt z veseljem vključili, bodisi kot receptorski delavci, gostinski delavci, vodiči po okoliških označenih poteh ipd.. 8 % anketirancev še ni odločenih ali bi se v projekt vključili ali ne (grafikon 15).

Grafikon 15: Pripravljenost vključitve anketirancev v projekt razpršeni hotel

Če povzamemo, rezultati kažejo, da so prebivalci Sorice zelo zadovoljni z ureditvijo zasebnih vrtov in objektov, prav tako so zelo zadovoljni z ureditvijo osrednjega vaškega prostora. Najbolj jih moti, da je do vasi zelo slaba cesta, ki jo že zelo dolgo urejajo. Radi bi imeli tudi boljše povezave z drugimi kraji. Boljša dostopnost do vasi in urejenost cest bi po njihovem mnenju pripomogla k izboljšanju vasi.

Vaščani se največ zadržujejo v gostišču Macesen. Najbolj privlačna točka je Pot po Sorici in spomenik Ivana Groharja, po katerem je vas najbolj prepoznavna. V vasi najbolj pogrešajo trgovino in pločnik ob glavni cesti (od cerkve do gostilne) – le ta je v poletni sezoni zelo obremenjena.

Turistična ponudba v vasi se jim zdi dobra. Imajo dobro gostilno, veliko možnosti za športne aktivnosti, kulturne prireditve in nočitvene kapacitete. V vasi se da kupiti tudi domače pridelke in izdelke. Tudi ta ponudba je dobra, saj je hrana domača in kvalitetna. Za izboljšanje ponudbe, tako turistične, kot ponudbe domačih pridelkov in izdelkov, bi bilo potrebno večje oglaševanje ter želja mladih po delu v turizmu.

V vasi je veliko zapuščenih stanovanjskih objektov, ki bi bili potrebni obnove in bi bili primerni za potrebe razpršenega hotela. Ideja te turistične nastanitve se prebivalcem zdi zanimiva, vendar se jih večina od njih ne bi vključila v sam projekt. Za izvedo le tega bi bilo potrebno

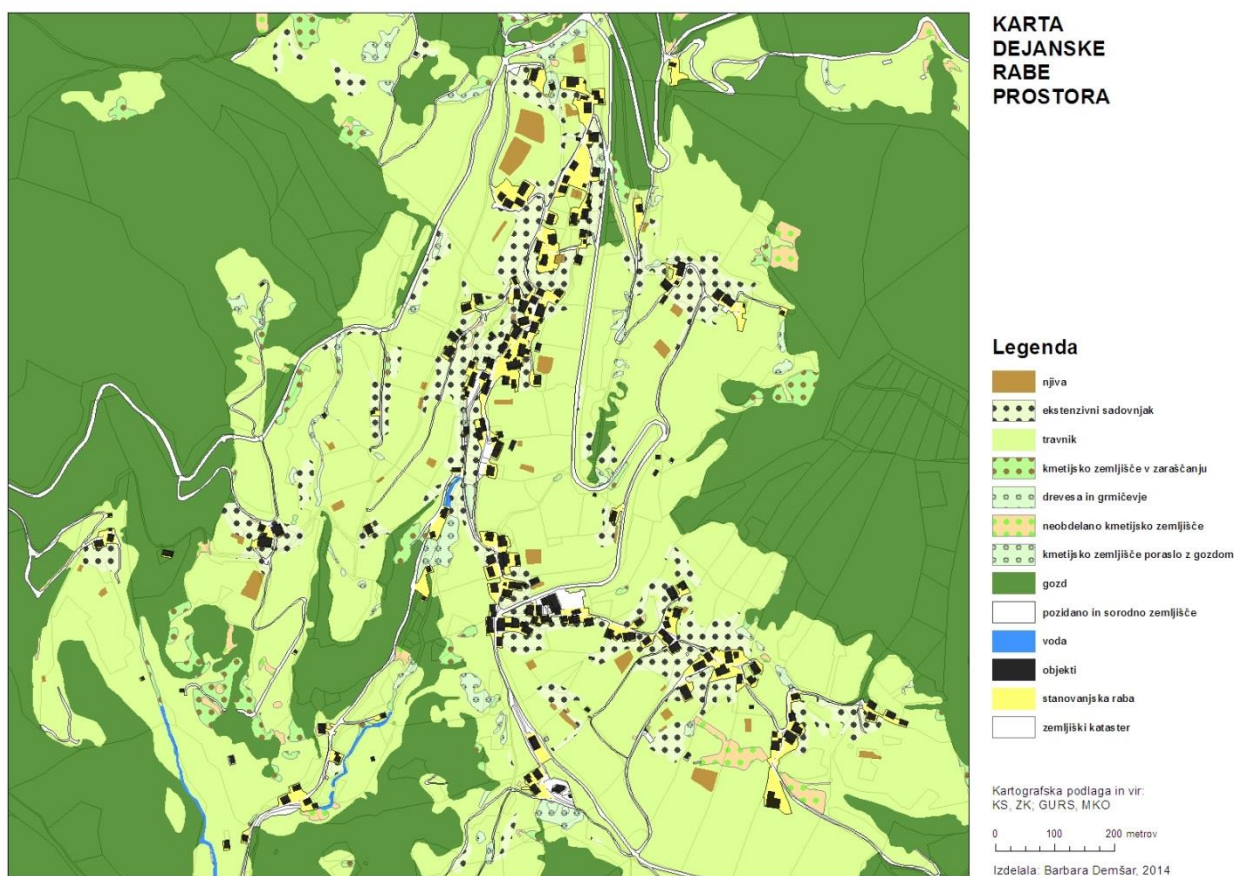
veliko finančnih sredstev, dovoljenj lastnikov zapuščenih objektov, volje, strpnosti in želja ljudi, ki bi se tega projekta lotili.

3.5 Analiza dejanske rabe prostora

Dejanska raba zemljišč (MIP, 2013) je določena s fizičnimi elementi zemeljskega površja ki jih je možno določiti z metodami fotogrametrije, daljinskega zaznavanja, terenske interpretacije ali s pomočjo podatkov iz drugih digitalnih evidenc. Podatki o dejanski rabi se vodijo po predpisih, ki urejajo evidentiranja nepremičnin. Podatki se vodijo neodvisno od poteka mej parcel, ki morajo biti določene tako, da je podatke o dejanski rabi mogoče izkazovati po parcelah.

Podatke dejanske rabe (slika 21) smo pridobili s pomočjo spletnega portala GERK.

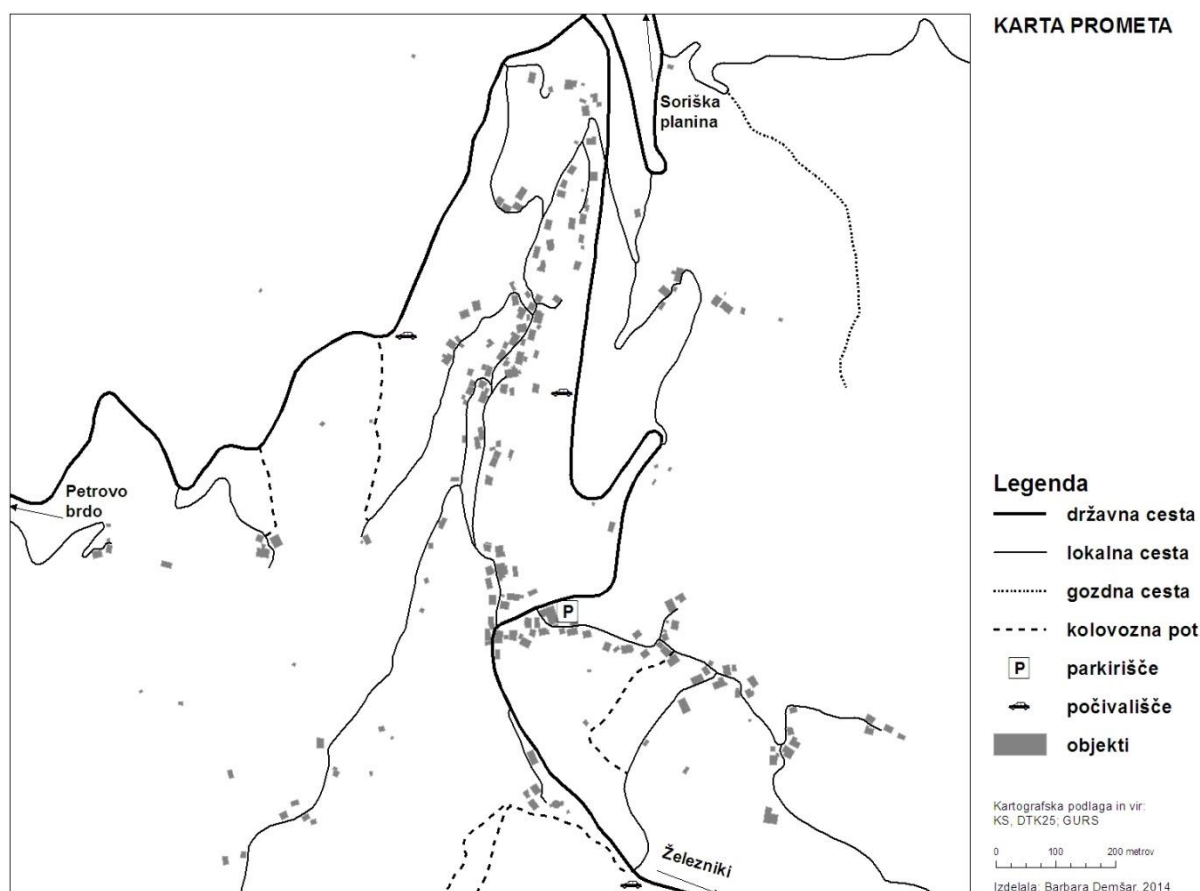
Iz karte ja razvidno, da v obravnavanem območju prevladuje gozd, saj predstavlja kar 80,7 % dejanske rabe. Sledijo mu kmetijska zemljišča s 16,7 %, 2 % je pozidanih in sorodnih zemljišč, ostalo pa so vodne površine.

Slika 21: Karta dejanske rabe prostora (Priloga D)

3.6 Prometna analiza

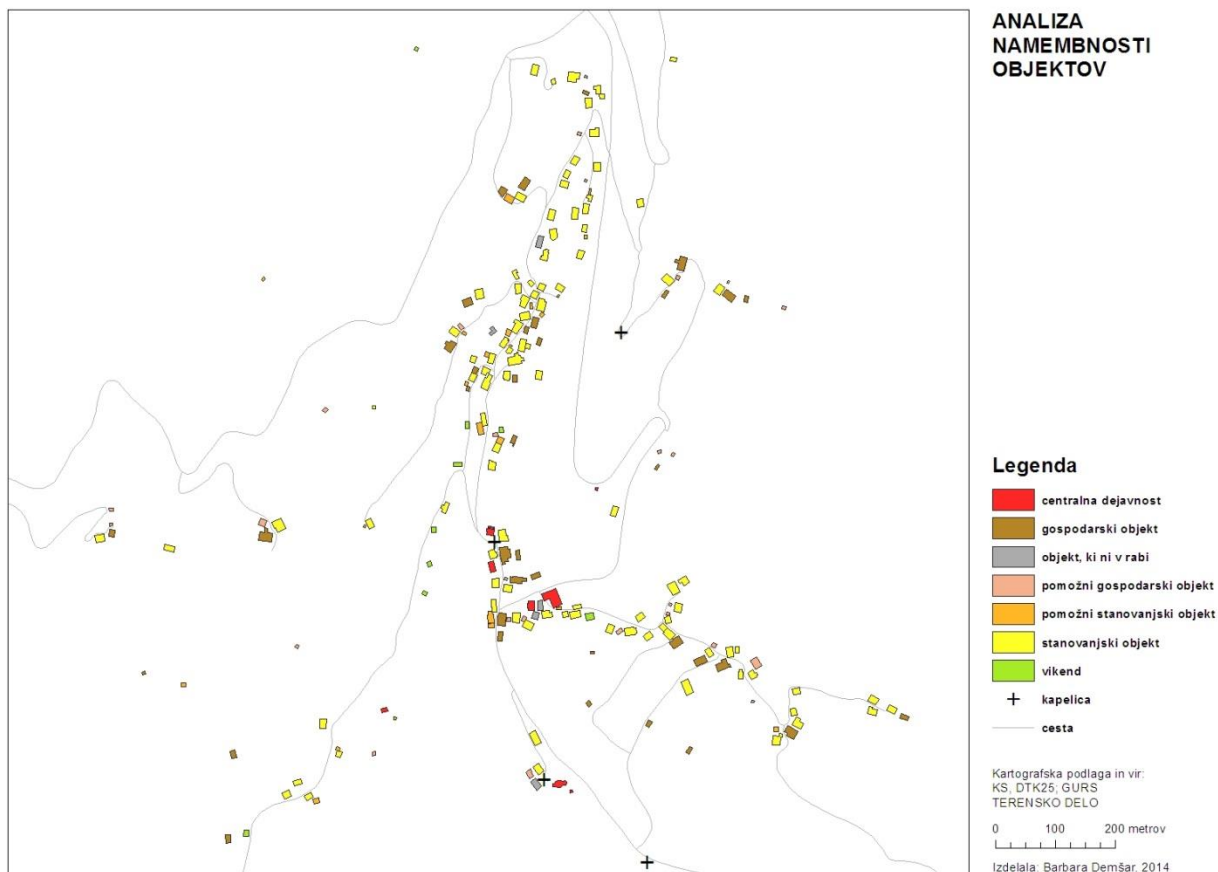
Na sliki 22 je prikazana prometna infrastruktura na obravnavanem območju. Skozi Sorico vodi regionalna cesta III. reda, ki vodi naprej proti Soriški planini in Petrovem Brdu. Skozi obravnavano območje poteka še regionalna cesta II. reda Podrošt – Petrovo Brdo in Češnjica – Podrošt. Lokalne ceste, javne poti, nekategorizirane in gozdne ceste predstavljajo 18,52 kilometrov cest na občinskem nivoju. Ceste so asfaltirane, manjka le še kakšen dovoz do stanovanjskih objektov. V dolino je omogočen tudi javni avtobusni prevoz z linijo Sorica – Železniki – Škofja Loka.

Slika 22: Karta prometa (Priloga E)

3.7 Analiza namembnosti objektov

Za območje Sorice je bila izvedena tudi analiza namembnosti objektov (slika 23). V naselju prevladujejo stanovanjski objekti s pripadajočimi pomožnimi stanovanjskimi objekti (garaže). Ker se prebivalci še vedno ukvarjajo s kmetijstvom, najdemo tu kar nekaj gospodarskih objektov. Pod gospodarske objekte štejemo hleve in kozolce. Zraven spadajo še pomožni gospodarski objekti (lope, seniki,...). Nekateri objekti so že stari in v fazi razpadanja, zato ne služijo več svojemu prvotnemu namenu.

Slika 23: Analiza namembnosti objektov (Priloga F)

3.8 Naravne vrednote in kulturna dediščina

Naravne vrednote

Naravne vrednote so redki, dragoceni ali znameniti naravni pojavi. So del narave, ki oblikujejo in bogatijo naš življenjski prostor in so bistvenega pomena za ustvarjanje prepoznavnosti v svetu in narodove identitete. Razvijale in oblikovale so se v dolgih časovnih obdobjih, kot take so nam dane le v uporabo, naša dolžnost pa je, da jih ohranimo za naše potomce. (CPI, 2014)

Na spodnji preglednici (preglednica 4) in na karti omejitev (slika 30) so prikazane naravne vrednote, ki skupaj predstavljajo 3 % površin območja Sorice.

Preglednica 4: Naravne vrednote na območju naselja Sorica (Arso – Atlas okolja)

Naravne vrednote	Oznaka
območja	vodotok Selška Sora dolina levega pritoka Selške Sore s pritoki, severozahodno od Zalega Loga grapa potoka Štajnjpoh pri Podroštu, levi pritok Dajnarske grape
jame	jama za Roštom jama pri Tomcu obcestna jama jama v Fonžlohtu jama na Vrhju
točke	Spodnja Sorica - lipe pri cerkvi Soriška planina - rastišče subalpinske flore

Kulturna dediščina

Kulturna dediščina predstavlja nenadomestljivo vrednoto. Vsaka enota kulturne dediščine, ki je poškodovana ali uničena, je žal izgubljena, zato je potrebno kulturno dediščino vključiti v aktivno vsakodnevno življenje. Skrb za njeno ohranjanje in varovanje v vseh okoliščinah je skrb za vsakogar izmed nas. Splošna merila za izbor enot kulturne dediščine so (ZVKDS, 2014):

- avtentičnost (neponarejenost in izvirnost),
- ogroženost (ne toliko v pomenu fizične ogroženosti, temveč kot izginjanje),
- ohranjenost (kot kompliment avtentičnosti),
- redkost (kot poseben vidik izjemnosti),
- starost (kot eno najstarejših spomeniškovarstvenih meril).

Po podatkih registra nepremičnin kulturne dediščine (RNKD, 2013) ima naselje naslednje znamenitosti:

Cerkev sv. Nikolaja

Cerkev omenjajo že leta 1501. Stavba je bila temeljito predelana v drugi polovici 17. stoletja. Baročni izgled, katerega ima cerkev danes, je iz 18. stoletja. Tako leto izgradnje kot graditelj cerkve sta neznana. Leži ob župnišču na rahli vzpetini južno od vasi. Zavetnik cerkev je škof sv. Nikolaj. Cerkev (slika 24) ima značilno grbasto streho in čebulast zvonik. Prvotno je imela dva vhoda, kasneje pa je župnik Jožef Bencelj zazidal oba in napravil vrata na današnjem mestu. Vsi oltarji so leseni in grajeni v baročnem stilu. Glavni oltar je posvečen sv. Nikolaju, oltar na desni je posvečen sv. Vidu, katerega slika je delo Štefana Šubica. Levi stranski oltar

je posvečen žalostni Materi Božji. Številne freske so delo Janeza Šubica ter domačina Ivana Groharja. Lipe, ki zaznamujejo okolico cerkve, so bila zasajene pred približno 500 leti.

Slika 24: Cerkev Sv. Nikolaja

Groharjeva rojstna hiša

Od leta 1820 je Groharjeva družina živela v starem »farovžu«. Stavba je bila lesena in dotrajana. Gospod Peter Frelj je hišo kupil leta 1906, jo porušil in zgradil novo. Na hiši je tudi spominska plošča. V hiši je danes spominska zbirka Ivana Groharja, galerija, etnografski muzej, likovna in glasbene delavnica. Hiša ni obnovljena le kot muzej, njena vrata so na široko odprta za umetniške dejavnosti.

Spodnja Sorica – spomenik Ivanu Groharju

Spomenik Ivanu Groharju (slika 25) je javni spomenik. Bronast spomenik je postavljen na nizek kvadratni kamniti podstavek z napisom. Ivan Grohar v levi roki drži paletu z barvami, z desno pa pogleduje proti svoji domačiji v Heblarjih. Avtor dela je kipar Tone Logonder iz Škofje Loke. Spomenik je bil postavljen leta 1981, stoji pa na travniku južno od vasi ob glavni cesti Železniki – Soriška Planina.

Slika 25: Spomenik Ivana Groharja, v ozadju Spodnja Sorica

Spodnja Sorica – Skupni grob padlih partizanov

Na manjšem kamnitem nagrobniku, postavljenem na zidanem kvadratnem podstavku je vklesano posvetilo pokopanim štirim borcem Prešernove brigade padlim na Jelovici, novembra 1943. Grob leži ob severnem pokopališkem zidu.

Spodnja Sorica 1 – Gostilna Podrošt

Hiša (slika 26) stoji v okviru domačije v dolini ob Selški Sori. Je enonadstropna, delno podkletena, ki stoji skupaj še z gospodarskim delom. Zgrajena je bila leta 1686. Streha ima obliko simetrične dvokapnice krite s skriljem.

Slika 26: Gostilna Podrošt

Domačija Spodnja Sorica 9

Skupina objektov zgrajenih v sredini 17. stoletja; pritlična hiša, hlev s senikom in podkletena kašča z okenskimi odprtini z obrezo na ajdovo zrno. Hiša ima vhod po enosmernem stopnišču in je krita z dvokapno skrilasto streho. Domačija stoji v vzhodnem delu vasi.

Hiša Spodnja Sorica 12

Nadstropna, podložna hiša s pravokotnim kamnitim portalom z letnico 1881. Na vhodni fasadi je ohranjen dekorativni delilni zidec. Streha je simetrična dvokapnica, krita s skriljem. Hiša stoji ob novi stanovanjski hiši v Spodnji Sorici.

Hiša Spodnja Sorica 17

V njej je bila nekdanja mežnarija. Hiša je potisnjena v breg, v pritličju je zidana. Po čelni ter delno po vzdolžni fasadi poteka lesen gank. Streha je strma simetrična dvokapnica, pokrita s skriljem. Zgrajena je bila v 19. stoletju. Stoji v jedru naselja, južno pod Groharjevo hišo.

Kašča pri hiši Spodnja Sorica 19

Enocelično kaščo kvadratnega tlorisa pokriva dvokapna streha s skriljem. Zatrep je opažen z lesom. Pravokotno oblikovan vhod zapirajo železna vrata. Kašča je bila zgrajena v prvi četrtini 18. stoletja. Kašča stoji med gospodarskim poslopjem in prenovljeno stanovanjsko hišo.

Zgornja Sorica 8 – Tauševa kajža

Nadstropna, delno podkletena in delno zidana kmečka kajža s podložno zasnovo. Bivalni del je lesen in ometan, nadstropje pa je v celoti leseno. Streha je simetrična dvokapnica, ki je deloma pokrita s skriljem. Osnova objekta je iz leta 1780. Kajža stoji v bregu ob cesti skozi naselje Zgornja Sorica.

Kašča pri hiši v Zgornji Sorici 32

Kašča – zidana, enocelična, podkletena kvadratnega tlorisa. Ohranjeno je obokanje, lesen dekoriran strop z letnico 1768 ter fasadna poslikava. Ima kamnit vhod z železnimi vrati. Streha je dvokapna, krita s skriljem. Kašča stoji v sklopu domačije pri sprednjem Tolarju.

Domačija Zgornja Sorica 38

Gručasta domačija z nadstropno zidano podolžno hišo, nadstropnim hlevom s senikom in manjšimi gospodarskimi poslopji. Na fasadah hiše je dekoracija iz ometa, iz sredine 19. stoletja.

Domačija Zgornja Sorica 50 - Martinova domačija

Domačijo (slika 27) sestavljajo hiša, kozolec in hlev. Hiša je nadstropna, s stavbno zasnovo iz leta 1869, lesen kozolec toplar z letnico 1907 ter nadstropen iz kamenja zidan hlev s senikom. Na vrtu stojijo tri lipe, posajene že leta 1870. Domačija leži na samotni senožeti sredi gozdov v Heblarjih, zahodno nad Sorico, v kateri je svojo mladost preživel Ivan Grohar.

Slika 27: Martinova domačija v Heblarjih (Vir: www.gore-ljudje.net)

Zgornja Sorica – Italijanske obmejne utrdbe pod Slatnikom in Lajnarjem

Sklop bunkerjev, stražarnic in drugih objektov, ki jih je zgradila italijanska vojska v 30-ih letih 20. stoletja. Stojijo ali so vkopani tik pod skalnatim robom grebena nad Lajnarjem in Slatnikom (slika 28).

Slika 28: Vojaška kasarna pod vrhom Slatnika (Vir: http://sl.wikipedia.org/wiki/Alpski_zid)

Sorica – Vas

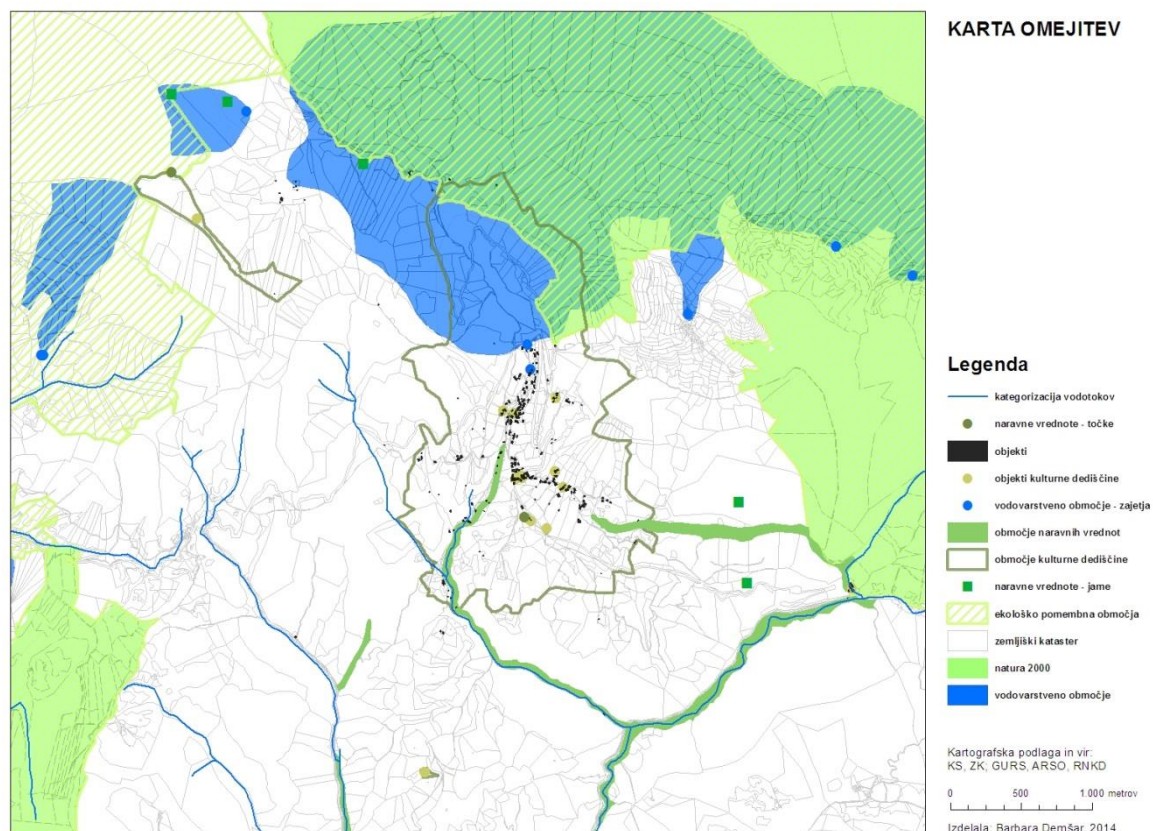
Gorska razložena vas, razdeljena na dva dela - Spodnjo in Zgornjo Sorico. Kraj je omenjen že leta 973. Leta 1283 so območje naselili kolonisti iz Pustriške doline. Vas leži na južnem pobočju Soriške Planine na nadmorski višini 750 – 950 metrov. Na spodnji sliki (slika 29) je prikazana Zgornja Sorica.

Slika 29: Zgornja Sorica

Sorica - Danje – Torka

Mozaična kulturna krajina obdaja visokogorske vasi in zaselke vpete v pobočja Ratitovca. Na strminah prevladujejo gozd in travniki s sadovnjaki, na pomolih in slemenih se pojavljajo njive. Obcestna ali gručasta naselja ustvarjajo izreden prostorski vtis. Nahaja se na razgibanem reliefu in se razteza na južnem in jugovzhodnem pobočju Ratitovca.

Slika 30: Karta omejitev

V Sorici je kar nekaj znamenitosti, ki si jih je vredno ogledati:

- spomenik Ivana Groharja,
- Groharjeva hiša,
- vaška stavbna dediščina,
- kozolci,
- cerkev sv. Nikolaja s pokopališčem,
- vaška znamenja,
- kapelica sv. Cirila in Metoda.

Ogled le teh je možen na poti po Sorici ali na sprehodu po poti stavbne dediščine.

Ob prihodu v Sorico nas pozdravi spomenik Ivana Groharja, malo naprej tik ob glavni cesti, ki vodi proti Soriški planini pa najdemo Groharjevo hišo. V naselju najdemo veliko kozolcev, od tistih starih pa do čisto novih. Včasih so bili namenjeni za sušenje in shranjevanje sena, danes pa jih uporabljajo predvsem za shranjevanje pridelkov in strojev. Na sliki 31 je kozolec, ki stoji za župniščem. Ogledamo si lahko tudi vaška znamenja ter vaško stavbno dediščino. Kapelico sv. Cirila in Metoda pa si lahko ogledamo na zadnjem ostrem ovinku pred prihodom v naselje.

Slika 31: Kozolec

3.9 Morfološka analiza naselja

Območje Spodnje in Zgornje Sorice spada med razpršeno poselitev. Razdelili smo ga na posamezne enote, ki so prikazane na sliki 33.

Morfološka enota A - vaško jedro

Vaško jedro se nahaja ob glavni cesti, ki vodi naprej proti Soriški planini ali Petrovem Brdu. Del vaškega jedra spada v Spodnjo Sorico, del pa v Zgornjo Sorico. Območje vaškega jedra vključuje tako stanovanjske kot gospodarske objekte. Predvsem pa je to kraj zbiranja vaščanov, saj se tukaj nahaja gostilna, pošta, igrišče, dom krajanov, gasilski dom (slika 32), podružnična osnovna šola in Groharjeva hiša.

Slika 32: Gasilski dom v vaškem jedru

Morfološka enota B – razpršena gradnja

V Sorici prevladuje razpršena gradnja. Hiše v Spodnji Sorici so razpršene po pobočju pod vaškim jedrom, nekaj razpršene gradnje je tudi ob občinski cesti, ki skozi Sorški potok pripelje v Sorico. Razpršena gradnja je tudi v Zgornji Sorici, kjer se naselje širi predvsem z novimi stanovanjskimi hišami.

Morfološka enota C – obcestna gradnja Zgornja Sorica

Hiše stojijo na levi in desni strani tik ob cesti, ki pelje skozi Zgornjo Sorico.

Morfološka enota D – kmetije na samem

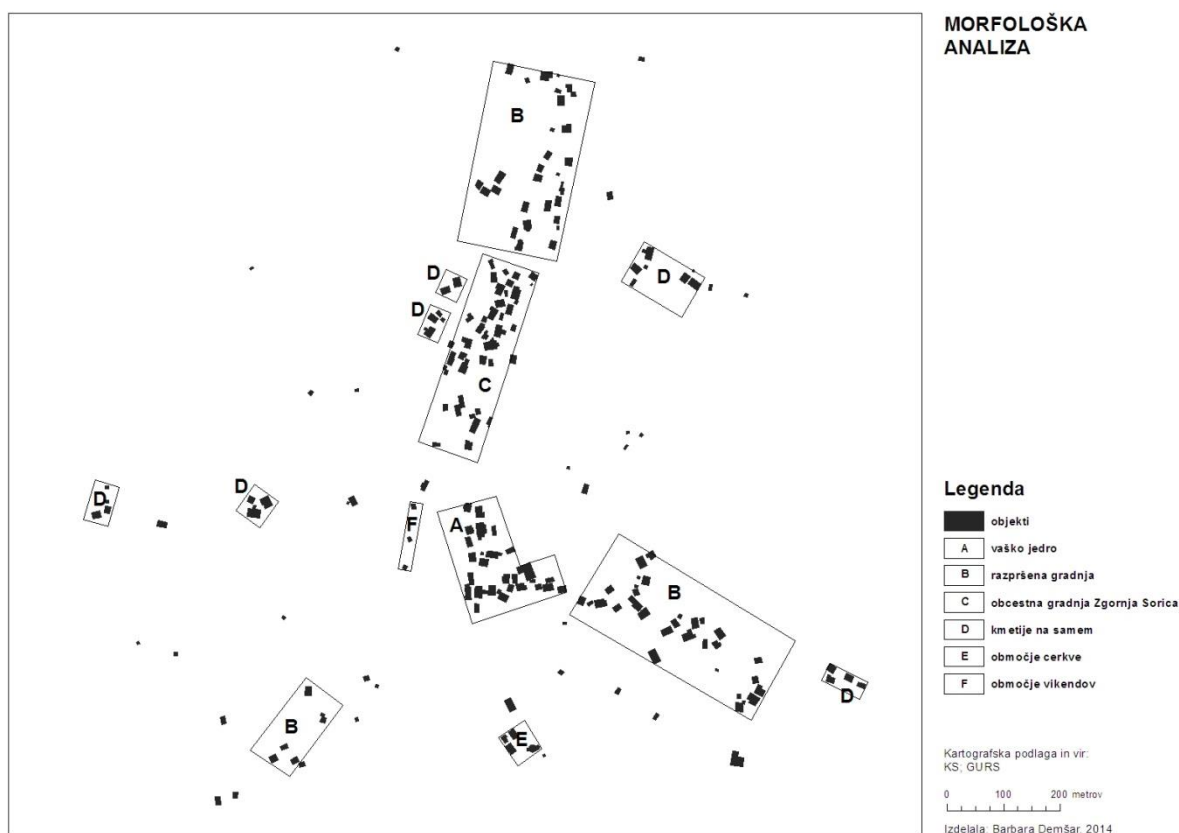
Kmetije so razpršene po celotni vasi, večinoma pa so na obrobju. Tam imajo bistveno več prostora, kot v sami notranjosti naselja. Poleg stanovanjskega je na kmetiji še gospodarski objekt.

Morfološka enota E – območje Cerkve

V tej enoti se nahaja cerkev sv. Nikolaja, pokopališče in župnišče.

Morfološka enota F – območje vikendov

Sorica je idilična gorska vasica, zato je tukaj kar nekaj vikendov. Največ se jih nahaja med reko Selško Soro in cesto, ki pripelje skozi Sorški potok v naselje. Ob reki Sori je bilo včasih več manjših elektrarn. Te sedaj niso več namenjene prvotnemu namenu, ampak so jih preuredili v vikende, ki so večinoma v zasebni lasti.

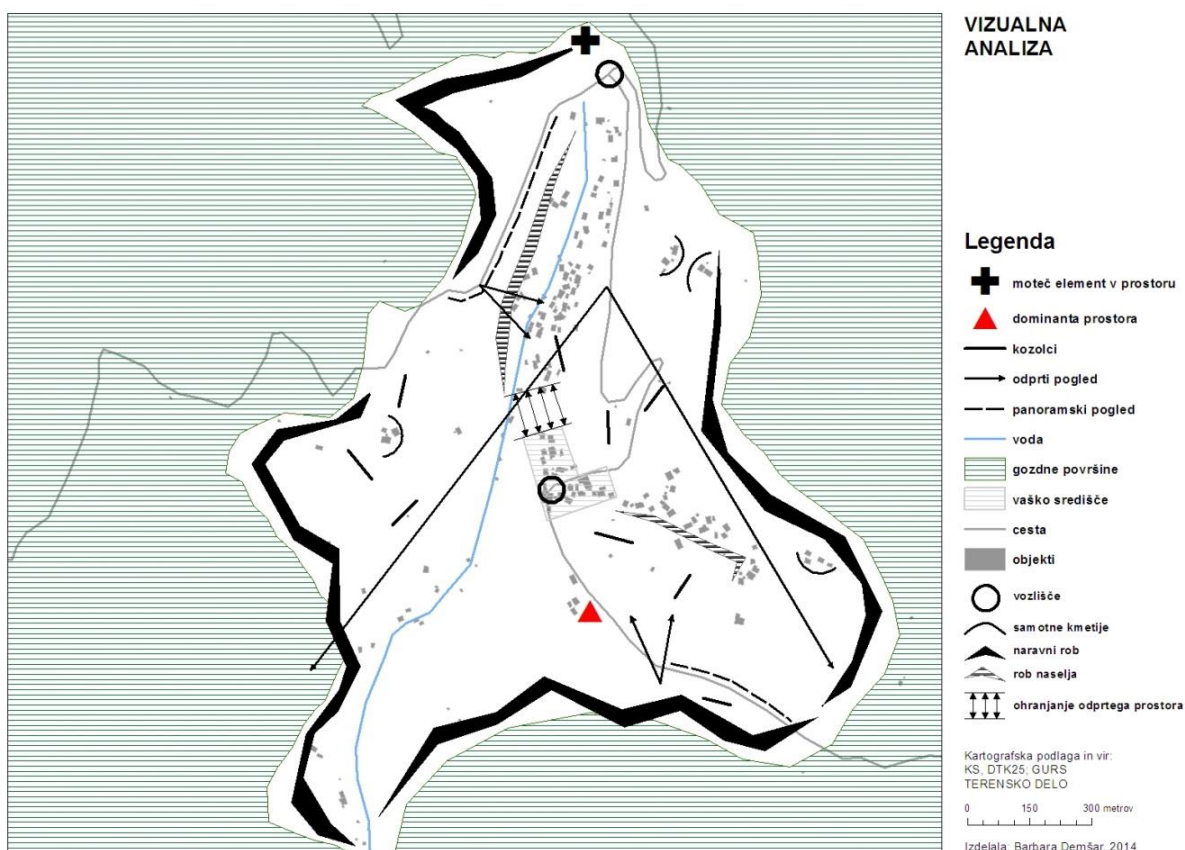

Slika 33: Morfološka analiza (Priloga H)

3.10 Vizualna analiza

Pri vizualni analizi predstavimo vizualno podobo naselja. Na sliki 34, so prikazani elementi vizualne analize v naselju Spodnja in Zgornja Sorica.

Prostorska dominantna je tista, ki v prostoru najbolj izstopa in je vidna že od daleč. Najbolj izstopajoč objekt v vasi je cerkev sv. Nikolaja, ki je postavljena na grebenu ob vstopu v naselje. Na pobočju travnikov pod in nad vasjo pa krajino bogatijo enojni kozolci. Moteč element v prostoru je manjši kamnolom na severni strani vasi, izpostavili pa bi tudi neprimerno skladiščenje travne silaže v balah. Zaradi pomanjkanja prostora pri shranjevanju krme na svojih gospodarskih poslopih kmetje bale skladiščijo kar na travnikih in na obrobju vasi, kar pa je neprimerno. Najlepši pogled na naselje Spodnja Sorica je iz državne ceste Podrošt – Sorica, ko se pripeljemo iz temnega gozda in ozremo prelep pogled na Sorico in v ozadju Soriško planino. Čudovit pogled na Zgornjo Sorico je tudi na cesti Sorica - Petrovo Brdo tik ob cesti (Kondradov grič). Lep pogled se nam odpira tudi nad Zgornjo Sorico. Poleg pogleda na naselje imamo čudovit pogled na okoliške vasi, hribovja in gore. Ohranjanje odprtega prostora predstavlja območje, ki se ne sme pozidati. Med podružnično šolo in prvo stanovanjsko hišo v Zgornji Sorici je še nekaj nepozidanega območja, ki se mora ohraniti, saj bomo s tem določili jasno ločnico med obema zaselkoma.

Slika 34: Vizualna analiza (Priloga I)

4 PREDLOG UREDITVE RAZPRŠENEGA HOTELA V NASELJU SPODNJA IN ZGORNJA SORICA

4.1 Zasnova hotela

Naselje Sorica je zelo razgibano, zato so razdalje med predlaganimi nastanitvenimi objekti nekoliko daljše. Nastanitveni objekti so predvideni v hišah, ki so pod varstvom kulturne dediščine. Nekateri med njimi pa so potrebni celovite prenove. Ohranile se bodo vse arhitekturne značilnosti objektov (lega hiše, stavbni ovoj, tloris, leseni ganki, arhitekturni elementi,...). Pri nekaterih objektih in v celotnem naselju bo potrebna tudi ureditev okolice oziroma odprtih javnih prostorov. Takšna oblika turizma bo kraju prinesla še večjo prepoznavnost, dodatna delovna mesta in boljšo povezanost krajanov.

Vas ima veliko znamenitosti za ogled in možnosti za preživljanje prostega časa, tako da gostom ne bo dolgčas, prav tako pa bodo uživali v neokrnjeni naravi, daleč od vsakodnevnega vrveža. Za turiste bodo organizirani vodeni izleti po okoliških vaseh ter možnost jahanja konj v sosednji vasi Danje. Hotel bo ustanovljen v obliki zadruga. Vanj se bodo ponudniki in izvajalci storitev vključevali, bodisi kot ponudniki nastanitvenih objektov, receptorski delavci ali animatorji. Zadruga bo sodelovala skupaj s turističnim društvom, ki bo pripravljalo prireditve, s katerimi bodo prikazali in ohranjali lokalno tradicijo. Tudi kmetije se bodo lahko vključile v spremljajoč program z izdelavo kmečkih pridelkov in izdelkov, prikazale košnjo na strmih pobočjih ipd., predvsem pa bodo lahko prispevale lokalno pridelano hrano in kulinarične dobrote. Obstoječa gostinska ponudba pa bo obogatila program razpršenega hotela.

Glede na podatke iz spodnje preglednice (lokacija, ohranjenost objekta, arhitekturni elementi, primernost za razpršeni hotel), smo izbrali devet objektov, ki so potencialno primerni za razpršeni hotel v Sorici.

Preglednica 5: Lastnosti objektov, primernih za razpršeni hotel Sorica

OBJEKT	LOKACIJA	OHRANJENOST OBJEKTA	ARHITEKTURNI ELEMENTI ¹	PRIMERNOST ZA RAZPREŠENI HOTEL
GROHARJEVA HIŠA	Vaško jedro, tik ob gostišču Macesen in glavni cesti Železniki – Bohinjska Bistrica	- ohranjena - v hiši je urejen etnografski muzej, Groharjeva spominska zbirka in galerija	- kamnit vhodni portal z letnico predelave - spominska plošča ob vhodu v hišo	Da
HIŠA SPODNJA SORICA 17	Vaško jedro, južno od Groharjeve hiše	- slabo ohranjena - zapuščen objekt, ni več v uporabi	- ohranjen kamniti portal	Da
KAŠČA PRI HIŠI SPODNJA SORICA 19	Vaško jedro, južno od Groharjeve hiše, 100 m stran od gostišča. Kašča stoji med gospodarskim in stanovanjskih poslopjem	- ohranjena - namenjena predvsem shranjevanju pridelkov in orodja	/	Da
HIŠA SPODNJA SORICA 12	Spodnja Sorica, 230 m stran od vaškega jedra. Pot do objekta je makadamska	- ohranjena - zapuščen stanovanjski objekt	- ohranjen kamniti pravokotni portal - na fasadi ohranjen dekorativni delilni zidec	Da
PAJŠTUBA	Nahaja se tik ob cesti, ki pelje iz vaškega središča v Spodnjo Sorico.	- slabo ohranjena, - objekt ni v uporabi - v fazi razpadanja	/	Da
KAŠČA PRI HIŠI ZGORNJA SORICA 32	Kašča leži v okviru domačije pri Sprednjem Tolarju v Zgornji Sorici	- namenjena predvsem shranjevanju pridelkov in orodja	- ohranjeni so: obok, lesen okrašen strop in fasadna poslikava	Da
HIŠA ZGORNJA SORICA 19	Nahaja se tik ob cesti, ki vodi skozi Zgornjo Sorico. Od vaškega jedra oddaljena 700 metrov.	- ohranjen objekt - zapuščen stanovanjski objekt	/	Ne

se nadaljuje...

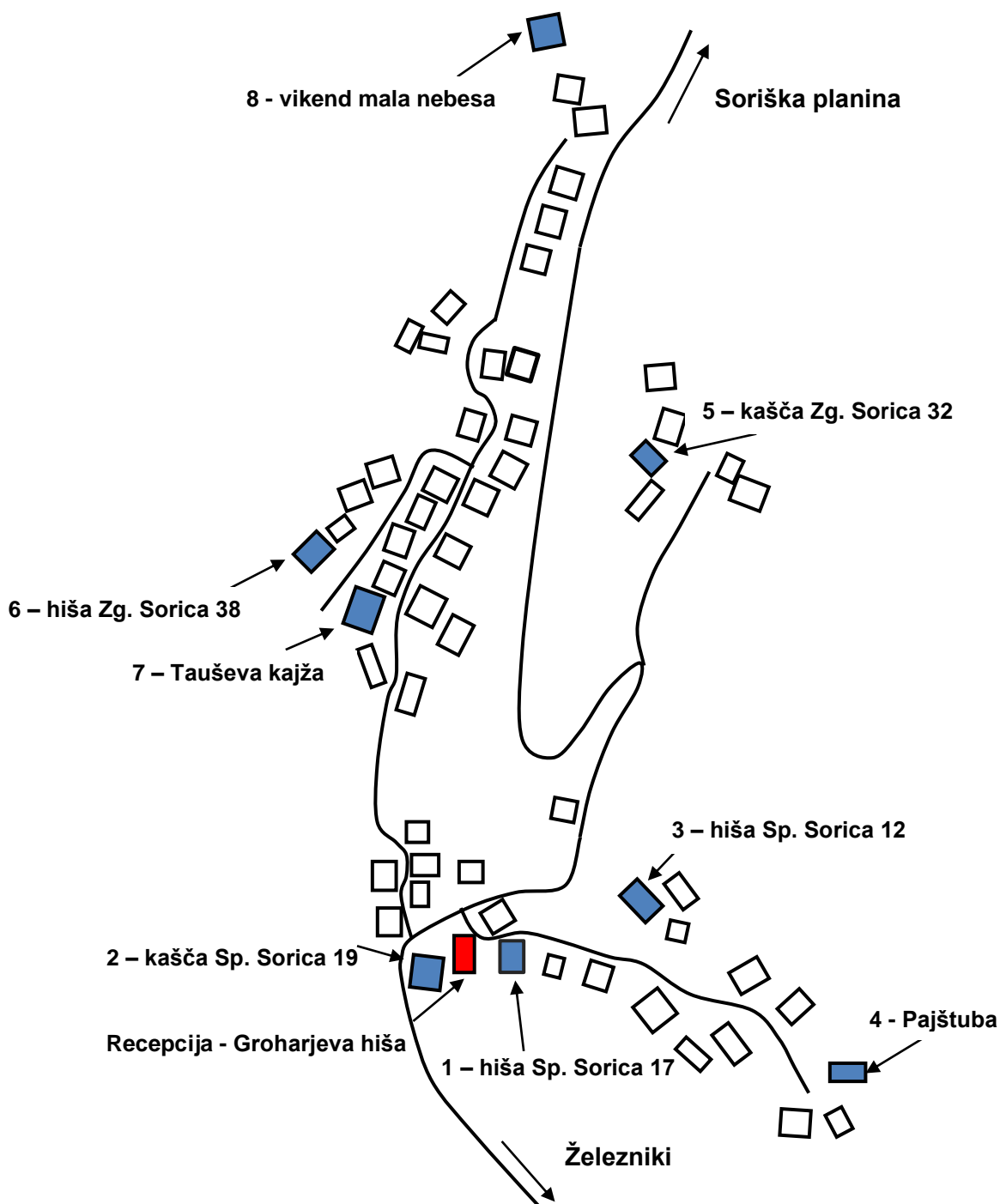
...nadaljevanje preglednice 5

OBJEKT	LOKACIJA	OHRANJENOST OBJEKTA	ARHITEKTURNI ELEMENTI ¹	PRIMERNOST ZA RAZPREŠENI HOTEL
HIŠA ZGORNJA SORICA 38	Zgornja Sorica, zadaj za Tauševo kajžo	- ohranjen objekt - stanovanjska hiša	- na fasadi hiše dekoracija iz ometa	Da
TAUŠEVA KAJŽA – ZGORNJA SORICA 8	Nahaja se tik ob cesti, ki vodi skozi Zgornjo Sorico. Od vaškega jedra je oddaljena 550 metrov	- slabo ohranjena - zapuščen stanovanjski objekt	- bivalni del lesen in ometan, nadstropje v celoti leseno	Da
VIKEND MALA NEBESA	Nahaja se v mirnem delu gozda nad Zgornjo Sorico	- ohranjen objekt - spodaj klet, zgoraj senik	/	Da
ADAMČKOVA HIŠA	Zgornja Sorica, tik pod cesto, ki vodi v Bohinjsko Bistrico	- ohranjen objekt - zapuščen stanovanjski objekt, v uporabi kot vikend	/	Ne

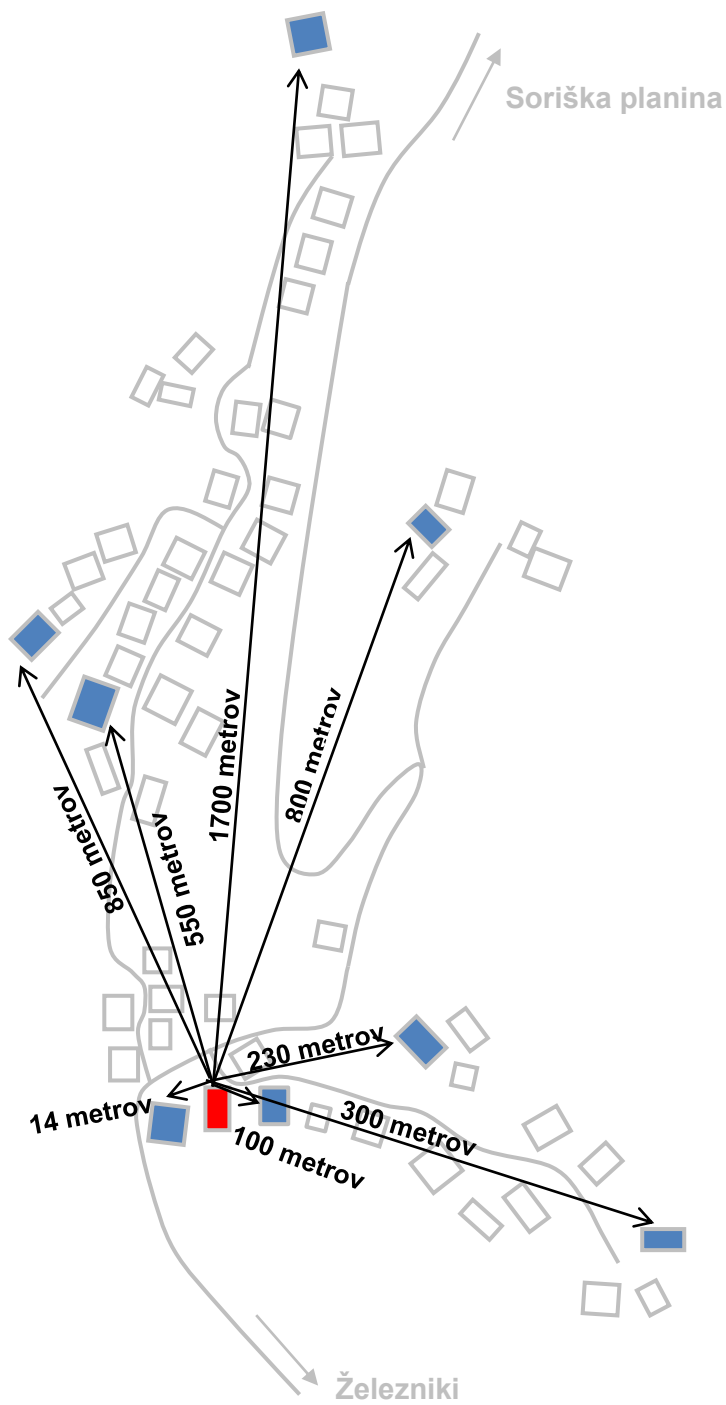
Adamčkova hiša je v uporabi kot vikend, stavba je še dobro ohranjena, tako da tega objekta še ni mogoče uporabiti za razpršeni hotel, prav tako ni primerna hiša v Zgornji Sorici 19. Ostali objekti pa so primerni za nastanitvene objekte razpršenega hotela.

Na sliki 35 je prikazana zasnova sistema razpršenega hotela Sorica. Z rdečo barvo je označena recepcija, nastanitveni objekti pa so označeni z modro barvo. Na sliki 36 pa so prikazane oddaljenosti nastanitvenih objektov od recepcije.

¹ povzeto po Register nepremične kulturne dediščine

Slika 35: Prikaz zasnove sistema razpršenega hotela Sorica

Slika 36: Oddaljenost nastanitvenih objektov od recepcije razpršenega hotela

4.2 Prikaz koncepta razpršenega hotela v naselju Sorica

V koncept razpršenega hotela v naselju Sorica bo vključenih devet nastanitvenih objektov, od tega bo eden glavni (osrednji), ki bo namenjen recepciji, sprejemu gostov in ponudbi hrane.

Recepcija: Groharjeva hiša, Spodnja Sorica 18

V stavbi je bilo včasih župnišče, danes pa je hiša v celoti prenovljena. V njej je etnografski muzej, Groharjeva spominska zbirka in galerija.

Stavba (slika 37) se nahaja v neposredni bližini gostišča Macesen, kjer je že sedaj poskrbljeno tudi za gostinsko ponudbo. Turisti se bodo tukaj prijavi in uredili formalnosti, potem pa se bodo nastanili v enem izmed objektov, predvidenih in preurejenih v nastanitvene apartmaje razpršenega hotela. Avtomobile oz. prevozna sredstva, s katerimi bodo prišli v Sorico, bodo pustili na zato predvidenem in urejenem parkirišču ob gostišču Macesen. Ker se vsi nastanitveni objekti ne nahajajo v neposredni bližini recepcije in gostišča, bodo imeli gostje na voljo tudi dostavo zajtrka neposredno do apartmaja ali sobe. Poudarek bo na lokalno pridelani hrani (jogurt, sir, maslo, domače sadje in zelenjava, domači kruh, suhomesnati izdelki). Poleg recepcije bodo v hiši še spremljevalne dejavnosti.

Slika 37: Recepcija razpršenega hotela Sorica

Nastanitveni objekt št. 1: hiša Spodnja Sorica 17

Včasih je bila tu mežnarija. Objekt je potreben prenove. Obnoviti bo treba gank, fasado ter notranjost. V objektu bodo urejeni apartmaji. Objekt se nahaja 14 metrov stran od recepcije (slika 38).

Slika 38: Nastanitveni objekt št. 1

Nastanitveni objekt št. 2: Kašča pri hiši Spodnja Sorica 19

Zgrajena je bila že v prvi četrtini 18. stoletja. Namenjena je predvsem shranjevanju orodja in pridelkov. V kašči bodo nastanitvene sobe. Kašča (slika 39) se nahaja poleg turistične kmetije pri Ekarju. Od recepcije je oddaljena 100 metrov.

Slika 39: Nastanitveni objekt št. 2

Nastanitveni objekt št. 3: Hiša Spodnja Sorica 12

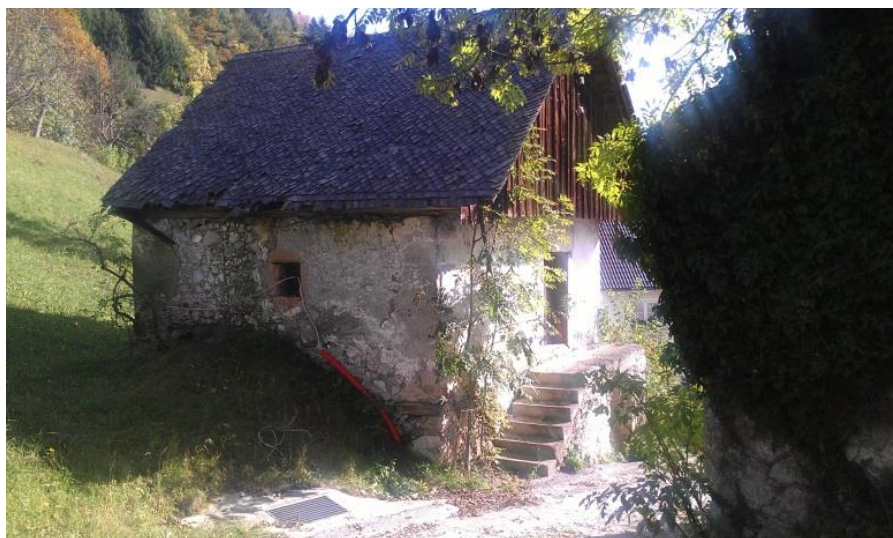
V nastanitvenem objektu št. 3 bo urejeno večje število apartmajev. Namenjeni bodo predvsem za družine z več otroki. Objekt (slika 40) je od recepcije oddaljen 230 metrov.

Slika 40: Nastanitveni objekt št. 3

Nastanitveni objekt št. 4: Pajštuba

V nastanitvenem objektu št. 4 (slika 41) bo samo manjši apartma ali studio. Od recepcije je objekt oddaljen 300 metrov.

Slika 41: Nastanitveni objekt št. 4

Nastanitveni objekt št. 5: Kašča pri hiši Zgornja Sorica 32

Kašča je bila zgrajena že leta 1768. Tako kot včasih, je tudi danes namenjena predvsem shranjevanju orodja in kmetijskih pridelkov. V objektu bo prav tako urejen manjši apartma oz. studio. Objekt se nahaja v Zgornji Sorici in je od recepcije oddaljen 800 metrov (slika 42).

Slika 42: Nastanitveni objekt št. 5

Nastanitveni objekt št. 6: Hiša Zgornja Sorica 38

Hiša je bila zgrajena že v sredini 19. stoletja. Poleg stanovanjskega dela je tu še manjši gospodarski objekt. V tem objektu bodo urejene sobe za goste. Tukaj bo ponujena tudi možnost ogleda kmetije in prikaz dela na njej. Nastanitveni objekt je od recepcije oddaljen 850 metrov (slika 43).

Slika 43: Nastanitveni objekt št. 6

Nastanitveni objekt št. 7: Tauševa kajža - Zgornja Sorica 8

Nastanitveni objekt št. 7 se nahaja v Zgornji Sorici tik ob glavni cesti skozi vas. Zasnova objekta je že iz leta 1780. Spodaj je zidan, zgoraj v celoti lesen. V objektu bodo opremljene sobe za goste. Od recepcije je oddaljen 550 metrov (slika 44).

Slika 44: Nastanitveni objekt št. 7

Nastanitveni objekt št. 8: Vikend Mala nebesa

Spanje bo v tem objektu organizirano na drugačen način, na izbiro bo namreč tudi spanje na seniku. Spodaj, v zidanem delu, bo urejena manjša kuhinja, dnevni prostor, kopalnica in wc, zgoraj pa prostor za spanje. To bo za goste edinstvena izkušnja. Od objekta je zelo lep razgled na Sorico ter okoliške vasi in hribe. Vikend Mala nebesa je od recepcije oddaljen 1700 m (slika 45).

Slika 45: Nastanitveni objekt št. 8

Na spodnji sliki (slika 46) so prikazani izbrani objekti razpršenega hotela ter njihove lokacije v naselju.

Slika 46: Razpršeni hotel Sorica, izbrani objekti in prikaz njihovih lokacij v naselju (Priloga J)

»Ta stran je namenoma prazna.«

ZAKLJUČEK

Spodnja in Zgornja Sorica je razpršeno gorsko naselje, ki ponuja možnost oddiha v naravi, stran od vsakodnevnega mestnega življenja. Poudarek pri izvedbi razpršenega hotela je dan predvsem varstvu okolja, varovanju kulturne in naravne dediščine, ohranjanju stavbnega fonda, privlačno urejenim odprtim prostorom v naselju ter kulturnemu izročilu. Poseg v prostor z novimi turističnimi objekti ni predviden, saj koncept razpršenega hotela temelji na prenovi obstoječih objektov, ki niso več v funkciji, s čimer ohranjamo arhitekturne značilnosti in urbanistične značilnosti naselja Sorica.

Turizem v Sorici je dokaj dobro razvit, nova oblika nastanitve pa bo Sorici prinesla večjo prepoznavnost in nova delovna mesta. S tem bo tudi občina pridobila nove nastanitvene kapacitete, ki jih je že tako bolj malo. Menimo, da se bodo v primeru nove turistične nastanitve turisti v vasi zadržali več časa, saj je ta oblika nastanitve v tem prostoru nekaj novega, turistom pa omogoča, da doživijo svoj prosti čas v pristnem sožitju s prebivalci naselja. Bistvenega pomena je, da so turistični delavci do turistov prijazni, saj se bodo le tako z veseljem vračali oziroma širili informacije o tej obliki preživljanja prostega časa.

Za izvedbo samega projekta bo treba urediti naslednje:

- urediti prometno infrastrukturo do naselja in urediti povezave z drugimi kraji,
- potrebno je izkoristiti dejstvo, da skozi naselje poteka pomembna povezava z gorenjskimi in primorskimi turističnimi kraji,
- ustrezno označiti pešpoti in na njih pripraviti prostor (klopce) za krajše postanke,
- predvideti dodatna območja za športne aktivnosti (paintball, adrenalinski park, razširitev otroškega igrišča),
- poskrbeti za večjo promocijo turistične ponudbe v naselju,
- izkoristiti naravne in kulturne znamenitosti (ogled jam, Groharjev spomenik, Groharjeva rojstna hiša),
- predvideti prostor za manjšo trgovino, saj le te v naselju ni,
- bližina smučišča Soriška planina je za naselje izrednega pomena, tako da bi se morali bolj zavzemati za obnovitev smučišča, saj so naprave že zastarele in potrebne zamenjave.

Ta oblika turistične ponudbe bo za naselje izredno zanimiva, vendar bo realizacija tega projekta dolgotrajna. Najprej bo treba projekt predstaviti lokalni skupnosti in občini, ga uskladiti s prostorskimi akti občine, šele po pridobitvi vseh potrebnih dovoljenj in soglasij pa pričeti z realizacijo v prostoru. Pri tem je najpomembnejše sodelovanje prebivalcev Sorice, zato smo z anketo med prebivalci želeli izvedeti, kakšna se jim zdi ideja nova turistične ponudbe, saj so njihova mnenja in želje izrednega pomena pri nadaljnjem načrtovanju. Ključnega pomena je tudi pridobitev soglasij s strani Ministrstva za kulturo, da se objekti lahko obnovijo in se jim hkrati tudi spremeni namembnost (večina le teh je pod spomeniškim varstvom). Seveda pa bo za zagon investicije potreben tudi zadosten začetni kapital.

VIRI

- Agrotur. 2013. Kraški agroturizem. Kmetijski inštitut Slovenije.
<http://www.agrotur.si/sl/razprseni-hotel.html> (Pridobljeno 13. 5. 2013.)
- Alpska konvencija. 2013.
http://sl.wikipedia.org/wiki/Alpska_konvencija (Pridobljeno 21. 5. 2013.)
- Alpska konvencija. Mednarodni sporazum za zaščito in trajnostni razvoj v Alpah.
http://www.arhiv.mop.gov.si/fileadmin/mop.gov.si/pageuploads/podrocja/prostor/pdf/alpska_konvencija/o_alpski_konvenciji_v_slo.pdf (Pridobljeno 21. 5. 2013.)
- ARSO. 2013. Agencija Republike Slovenije za okolje. Atlas okolja.
http://gis.arso.gov.si/atlasokolja/profile.aspx?id=Atlas_Okolja_AXL@Arso
(Pridobljeno 12. 12. 2013.)
- ARSO. 2013. Agencija Republike Slovenije za okolje. Zavarovana območja.
<http://www.arso.gov.si/narava/zavarovana%20obmo%C4%8Dja/> (Pridobljeno 10. 10. 2013.)
<http://www.arso.gov.si/narava/zavarovana%20obmo%C4%8Dja/kategorije%20IUCN/>
(Pridobljeno 10. 10. 2013.)
- Azarov, E. 1991. Prihodnost slovenskega podeželja. Novo mesto, Dolenjska založba: str. 18, 21 – 22.
- Barbič, A. 2005. Izzivi in priložnosti podeželja. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede: str. 11.
- Barbič, A., Fikfak, A., Zavodnik Lamovšek, A. 2010. Podeželje na preizkušnji. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo: str. 14.
- Biseri slovenske narave. Ministrstvo za okolje in prostor.
<http://www.natura2000.gov.si/index.php?id=44> (Pridobljeno 27. 12. 2013.)
- Bizjak, J., Bizjak, S., Dekleva, M., Jerše, B., et al. 2001. Turizem in okolje Slovenija – turistična dežela. Ljubljana, Svet za varstvo okolja republike Slovenije: str. 60, 80 – 84.
- Bole, D., Groznik Zeiler, K., Nered, J., Perko, D., Ravbar, M., Razpotnik Viskovič, N., Smrekar, A. 2011. Razvoj zavarovanih območij v Sloveniji. Ljubljana, založba ZRC: str. 24.
- Bole, J., Cernelutti, J., Drovenik, B., Gregori, J., et al. 1986. Sorica in Soriška planina, Škofja Loka, Muzejsko društvo Škofja Loka: str. 28 – 30, 44 – 60.
- CIPRA. 2014. Cipra – živeti v Alpah.
<http://www.cipra.org/sl/CIPRA> (Pridobljeno 13. 2. 2014.)
- Confalonieri, M. 2011. A typical Italian phenomenon: The »albergo diffuso«. Tourism Management 32 (3): 685-687.
- CPI. 2014. Center RS za poklicno izobraževanje. Ministrstvo za šolstvo in šport.
http://www.cpi.si/files/cpi/userfiles/TrajnostniRazvoj/12_Naravne_vrednote.pdf
(Pridobljeno 15. 2. 2014.)
- Dall'Ara, G., Dichter, G. 2007. Albergodiffuso, Developing tourism through innovation and tradition.
<http://www.look4homes.net/AlbergoDiffusoENG-1.pdf> (Pridobljeno 30. 12. 2013.)

DPRS. 2013. Državni portal Republike Slovenije. Ministrstvo za notranje zadeve.
<http://e-uprava.gov.si/e-uprava/dogodkiPrebivalci.euprava?zdid=1304&sid=1001>
(Pridobljeno 27. 12. 2013.)

Dropulič, M., Krajnovič, A., et al. 2008. Albergo Diffuso hotels – a solution to sustainable development of tourism. Knowledge for sustainable development. Portorož, Slovenia: 607-617.

Eur-lex. 2014. New political framework for European tourism.
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1411046474924&uri=URISERV:et0004>
(Pridobljeno, 22. 9. 2014.)

Fikfak, A., Mrak, G., Zavodnik Lamovšek, A. 2012. Turizem in poselitveni vzorci na podeželju na primeru razvoja poselitve v slovenskih Alpah. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za arhitekturo: str. 32 – 41.

Jamnik, D. 2007. Kmečki in apartmajski turizem – management v turizmu.
http://www.ednevnik.si/entry.php?w=jamnik&e_id=32428 (Pridobljeno 12. 2. 2014.)

Jeršič, M. 1987. Osnove turizma. Ljubljana, Državna založba Slovenije: str. 10 – 11.

JZR. 2013. Javni zavod Ratitovec.
http://www.jzr.si/images/tiny_mce/datoteke/Turizem/tematske%20poti/POT%20STAVBNE%20DEDISCINE%20V%20SORICI.pdf (Pridobljeno 4. 1. 2014.)

Kladnik, D. 1999. Leksikon geografije podeželja. Ljubljana, Inštitut za geografijo: str. 163.

Klemenčič, M., Lampič, B., Potočnik Slavič, I. 2008. Življenjska (ne)moč obrobni podeželskih območij v Sloveniji. Ljubljana, Znanstvena založba Filozofske fakultete, Oddelek za geografijo: str. 86.

Masterl, M. 2003. Loški razgledi, 50. Škofja Loka, Muzejsko društvo Škofja Loka: str. 101 – 129.

MIP. 2013. Metodologija vodenja in vzdrževanja dejanske rabe zemljišč v zemljiškem katastru. Ministrstvo za infrastrukturo in prostor.
http://www.e-prostor.gov.si/fileadmin/ZK/Dejanka_raba/metodologija_dejanska_raba_GU_2013_avgust.pdf
(Pridobljeno 24. 1. 2014.)

MOP. 2013. Ministrstvo za okolje in prostor.
http://www.arhiv.mop.gov.si/si/delovna_podrocja/mednarodno_sodelovanje/alpska_konvencija/alpska_konvencija_v_sloveniji/ (Pridobljeno 21. 5. 2013.)

MŠŠ. 2014. Prednosti in slabosti turizma v Alpah (1.). Ministrstvo za šolstvo in šport.
http://mss.svarog.si/geografija/index.php?page_id=11876 (Pridobljeno 3. 1. 2014.)

Naravovarstveni atlas – Natura 2000.
<http://www.naravovarstveni-atlas.si/nvajavni/profile.aspx?id=N2K@ZRSVNJ>
(Pridobljeno 24. 1. 2014.)

NATURA 2000. 2013.
http://sl.wikipedia.org/wiki/Natura_2000 (Pridobljeno 27. 12. 2013.)

Okorn, B. 2013. Prikaz stanja prostora za naselji Zgornja in Spodnja Sorica v občini Železniki. Diplomna naloga, Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo. (mentor Foški, M.): 52 str.

Pogačnik, A. 1992. Urejanje prostora in varstvo okolja. Ljubljana, Mladinska knjiga: str. 87.

Pogačnik, A. 2008. Prostorsko načrtovanje turizma. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo: str. 9, 20 - 22, 86 – 99, 119 – 120.

Politika razvoja podeželja 2007 – 2013. 2008. Evropska komisija - kmetijstvo in razvoj podeželja.

http://ec.europa.eu/agriculture/rurdev/index_sl.htm (Pridobljeno 31. 10. 2013.)

PRP. 2013. Program razvoja podeželja. Ministrstvo za kmetijstvo in okolje.

<http://www.program-podezelja.si/sl/vsebina-programa/22-vsebina-prp-2014-2020/13-uvod> (Pridobljeno 10. 12. 2013.)

PRP 2014 – 2020. 2013. Program razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2014 – 2020.

<http://www.program-podezelja.si/sl/vsebina-programa/22-vsebina-prp-2014-2020/13-uvod> (Pridobljeno 10. 12. 2013.)

Razpršeni hotel Sas Benas.

<http://www.sasbenas.it/sasbenas/albergodiffuso.htm> (Pridobljeno 4. 1. 2014.)

Razpršeni hotel Sutrio.

<http://moje-lepo-zivljenje.blogspot.com/2011/01/izlet-v-sutrio.html> (Pridobljeno 30. 12. 2013.)

<http://www.btps.si/depositview.aspx?dpid=1125&lng=sl> (Pridobljeno 3. 1. 2014.)

<http://www.albergodiffuso.org/> (Pridobljeno 30. 12. 2013.)

Razpršeni hotel Valcellina Val Vajont.

<http://www.albergodiffusovalcellinavalvajont.it> (Pridobljeno 4. 1. 2014.)

Razpršeni hotel Valli del Natasione.

<http://www.albergodiffusovalldelNatisone.it/default.aspx> (Pridobljeno 2. 1. 2014.)

RNKD. 2013. Register nepremične kulturne dediščine. Ministrstvo za kulturo.

<http://giskds.situla.org/giskd/> (Pridobljeno 16. 12. 2013.)

Rutar, M. 2009. O razpršenih hotelih. Posoški razvojni center.

<http://www.prc.si/socasnik/epicenter-januar-februar-2011/o-razprsenih-hotelih> (Pridobljeno 13. 5. 2013.)

SFTR. 2014. Zavarovana območja. Umanotera - Slovenska fundacija za trajnostni razvoj.

<https://www.umanotera.org/index.php?node=49> (Pridobljeno 20. 2. 2014.)

Slap Šprucar. TD Sorica.

<http://www.sorica.si/apl/doc/0325E17F.pdf> (Pridobljeno 14. 8. 2013.)

Sorica. 2007.

www.sorica.info (Pridobljeno 12. 12. 2013.)

SPRS 2012 – 2016. 2012. Strategija razvoja slovenskega turizma 2012-2016. RS, Vlada Republike Slovenije.

http://www.mgrt.gov.si/fileadmin/mgrt.gov.si/pageuploads/turizem/Turizem-strategije_politike/Strategija_turizem_sprejeto_7.6.2012.pdf (Pridobljeno 19. 12. 2013.)

http://www.mgrt.gov.si/si/medijsko_sredisce/novica/article/2159/8360/57ba855cd5b54da2f8f2d0b650c811a9/ (Pridobljeno 19. 12. 2013.)

SRT 2013 – 2017. 2012. Strategija razvoja turizma občine Železniki za obdobje 2013 – 2017.
http://www.zelezniki.si/obcina/dokumenti/rp/rp_strategija_turizem.pdf
(Pridobljeno 14. 8. 2013.)

<http://www.skofja-loka.com/domov/o-nasih-krajih/zelezniki.aspx> (Pridobljeno 14. 8. 2013.)

SURS. 2013. Statistični urad RS.

<http://www.stat.si/> (Pridobljeno 17. 12. 2013.)

TC Soriška planina. 2007.

<http://www.soriska-planina.si/index.php?module=strani&stranid=2> (Pridobljeno 30. 11. 2013.)

TD Sorica. 2014. Turistično društvo Sorica – Pot po Sorici.

<http://www.skofja-loka.com/UserFiles/file/tematske%20poti/Zlozenka-Sorica-web-SLO.pdf>
(Pridobljeno 4. 1. 2014.)

TNP. 2013. Triglavski narodni park.

<http://www.tnp.si/> (Pridobljeno 9. 11. 2013.)

<http://www.tnp.si/doziviljati/C39/> (Pridobljeno 9. 11. 2013.)

<http://www.tnp.si/spoznavati/C4/> (Pridobljeno 9. 11. 2013.)

http://www.tnp.si/images/uploads/Generalni_Slo.pdf (Pridobljeno 9. 11. 2013.)

TRPIIN. 2011. Trajnostni razvoj podeželja in inovacije. Poročilo o stanju Alp – povzetek.

http://www.alpconv.org/sl/publications/alpine/Documents/RSA3_sl.pdf
(Pridobljeno 12. 2. 2014.)

TŠK. 2014. Loška kolesarska pot.

[http://www.skofja-loka.com/UserFiles/file/LKP-opisi%20poti\(1\).pdf](http://www.skofja-loka.com/UserFiles/file/LKP-opisi%20poti(1).pdf) (Pridobljeno 4. 1. 2014.)

TTA. 2013. Trajnostni turizem v Alpah – poročilo s stanju Alp.

<http://www.alpconv.org/sl/AlpineKnowledge/RSA/tourism/Documents/RSA4%20sl%20WEB.pdf>
(Pridobljeno 2. 1. 2014.)

ZTKS. 2013. Združenje turističnih kmetij Slovenije. Ministrstvo za gospodarstvo.

<http://www.turisticnekmetije.si/predstavitev-zdruzenja> (Pridobljeno 13. 12. 2013.)

<http://www.turisticnekmetije.si/pogoji-za-opravljanje-turisticne-dejavnosti-na-kmetiji>
(Pridobljeno 27. 12. 2013.)

Turizem. 2013.

<http://sl.wikipedia.org/wiki/Turizem> (Pridobljeno 12. 12. 2013.)

Via Alpina. 2013. Via Alpina – discover the Alps.

<http://www.via-alpina.org/sl> (Pridobljeno 13. 2. 2014.)

Zakon o ohranjanju narave. Uradni list RS št. 96 /2004: 11541.

<http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200496&stevilka=4233> (Pridobljeno 14. 12. 2013.)

ZVKDS. 2014. Kulturna dediščina. Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije.

<http://www.zvkds.si/sl/zvkds/nasveti-za-lastnike/kulturna-dediscina/> (Pridobljeno 15. 2. 2014.)

Železniki. 2013. Portal občine Železniki.

www.zelezniki.si/obcina (Pridobljeno 14. 8. 2013.)

SEZNAM PRILOG

- Priloga A: Anketa o zadovoljstvu prebivalstva ter nadaljnjih možnostih razvoja naselja
Spodnja in Zgornja Sorica
- Priloga B: Rezultati ankete
- Priloga C: Karta športnih aktivnosti
- Priloga D: Karta dejanske rabe prostora
- Priloga E: Karta prometa
- Priloga F: Analiza namembnosti objektov
- Priloga G: Karta omejitev
- Priloga H: Morfološka analiza naselja
- Priloga I: Vizualna analiza
- Priloga J: Razpršeni hotel Sorica